

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN OKUL
REHBERLİK SERVİSİNDEN YARARLANMA
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Mehmet Emin ARSLAN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Faysal ÖZDAŞ

Mardin-2023

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN OKUL
REHBERLİK SERVİSİNDEN YARARLANMA
DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

Mehmet Emin ARSLAN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Faysal ÖZDAŞ

Mardin-2023

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEZ ONAYI

Enstitümüzün Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı 19808016 numaralı öğrencisi Mehmet Emin ARSLAN'ın hazırladığı “Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerinin İncelenmesi” başlıklı YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 26/12/2022 günü saat 20:00’de yapılmış, tezin onayına OY ÇOKLUĞU / OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Başkan _____

Doç. Dr. Ata PESEN

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Naif ERGÜN

Üye _____

Doç. Dr. Faysal ÖZDAŞ (Danışman)

ONAY

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu'nun..... tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...../...../2022

Enstitü Müdürü

(Unvanı, Adı Soyadı)

ETİK BEYAN

Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tez çalışmasının hazırlık, bilgi, belge, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarda bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun davrandığımı,
- Tez çalışmada kullanılan tüm esere eksiksiz atıf yaptığımı ve kullanılan tüm esere kaynaklar/kaynakçada yer verdiğimi,
- Tez çalışmasının özgün olduğunu,
- Tez çalışmasının Mardin Artuklu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı” ile tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan eder, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabullendiğimi bildiririm.

Mehmet Emin ARSLAN

2023

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerinin İncelenmesi

Mehmet Emin ARSLAN

Mardin Artuklu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

2023: 115 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim kademesinde bulunan öğrencilerin okul rehberlik ve psikolojik danışmanlık servislerinden yararlanma düzeylerini incelemektir. Çalışma nicel ve nitel araştırma verilerinin birlikte toplandığı karma yöntemli bir araştırmadır. Araştırmanın nicel verileri Siirt ili Merkez ilçesinde ortaöğretim kademesinde öğrenim görmekte olan 380’i erkek (%56), 293’u kadın (%44) toplam 673 öğrenciden toplanmıştır. Nitel araştırma kapsamında ise 19’u erkek (%25), 58’i kadın (%75) olmak üzere toplam 77 kişiden veri toplanmıştır. Araştırmanın nicel kısmında veri toplama aracı olarak; “Kişisel Bilgi Formu” ve Oran (2013) tarafından geliştirilen “Öğrenci Anketi” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen nicel verilerin istatistiksel çözümlenmesinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, bağımsız gruplar için t- testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin PDR servisinden yararlanma alt boyutlarına göre en çok katılım gösterdikleri alt boyut “PDR servisini ihtiyaç olarak görme”; en az katılım gösterdikleri ise “PDR servisine çevreden çekinmeden kendi istekleriyle gitme” alt boyutudur. Cinsiyet değişkenine göre bir alt boyut da anlamlı fark tespit edilirken; okul türü değişkenine göre tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Sınıf düzeyine göre ise herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Çalışmanın nitel verileri yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmış ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşme formuna verdikleri cevaplara göre; öğrencilerin büyük çoğunluğunun rehberlik servisinden yararlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yararlandıkları alanların başında eğitsel rehberlik hizmetlerinin bulunduğu belirlenmiştir ve yararlandıkları hizmetlerin, yaşadıkları sorunları çözmelerine yardımcı olduğu tespit edilmiştir. Okullarda rehberlik servisinin bulunmasının öğrencilere eğitsel, sosyal ve mesleki konularda destek sağladığı belirlenmiştir. Rehberlik servisinin kişisel gelişim alanında ve hedefledikleri iş/meslek açısından da destek sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortaöğretim Öğrencileri, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisi, Rehberlik Hizmetleri

ABSTRACT

Master Thesis

Investigation of High School Students' Levels of Benefiting from School Counseling Service

Mehmet Emin ARSLAN

Mardin Artuklu University

Graduate Education Institute

Department of Educational Sciences

2023: 115 Pages

The aim of this research is to examine the level of utilization of secondary school students from school guidance and psychological counseling services. The study is a mixed method research in which quantitative and qualitative research data are collected together. The quantitative data of the research were collected from a total of 673 students, 380 of whom are male (56%) and 293 of whom are female (44%), who are studying at secondary level in the central district of Siirt province. Within the scope of the qualitative research, data were collected from a total of 77 people, 19 of whom were men (25%) and 58 of whom were women (75%). In the quantitative part of the research, "Personal Information Form" and "Student Questionnaire" developed by Oran (2013) were used as data collection tools. Frequency, percentage, arithmetic mean were used in the statistical analysis of the quantitative data obtained in the research. T-test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used for independent groups. According to the research findings, the sub-dimension in which students participate the most according to the sub-dimensions of using the PDR service is "accepting the PDR service as a need"; and the sub-dimension in which they participate the least is "to go to PDR service voluntarily without being afraid of the environment". While a significant difference was found in one sub-dimension according to the gender variable; a significant difference was found in all sub-dimensions according to the school type variable. No significant differences were found according to the grade level. The qualitative data of the study were collected through semi-structured interview forms and subjected to content analysis. According to the responds of the students who participated in the research to the interview form; it was concluded that the vast majority of students benefit from the guidance service. It has been determined that educational guidance services are the primary areas that students benefit from, and it has been determined that the services they benefit from help them solve the problems they are experiencing. It has been determined that the availability of guidance services in schools provides support to students in educational, social and professional issues. It has been concluded that the guidance service also provides support in the field of personal development and in terms of the job/profession they are aiming for.

Keywords: Guidance and Psychological Counseling Service, Guidance Services, Secondary School Students

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında desteklerini esirgemeyen, kıymetli bilgileri, görüşleri, çalışma ve tecrübeleriyle bana yol gösteren tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Faysal ÖZDAŞ hocama emeği ve sabrı için en içten teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca ders aldığım, Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı kıymetli Öğretim Üyeleri Dr. Öğr. Üyesi Mürşet ÇAKMAK, Doç. Dr. İdris GÖKSU, Doç. Dr. Akif AKTO hocalarıma üzerimdeki emekleri ve katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Jürimde bana göstermiş olduğu yol ve katkılar için Dr. Naif ERGÜN ve Doç. Dr. Ata PESEN hocalarıma çok teşekkür ederim. Tezim sürecinde fikir alışverişinde bulunduğum Nizamettin ERKEK hocama çok teşekkür ederim.

Veri toplama aşamasında yardımını esirgemeyen okul yöneticilerine, rehber öğretmen arkadaşlarıma, anketleri cevaplayan sevgili öğrencilere teşekkür ederim.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca maddi ve manevi desteğini aldığım sevgili eşime; çalışmama devam ederken hayatıma giren ve güzelleştiren canım kızım Elif Nur'a sonsuz teşekkür ve sevgilerimi sunarım.

Bütün eğitim hayatım boyunca hiçbir şekilde benden desteklerini esirgemeyen ve daima yanımda olan canım anneme ve babama en samimi duygularla teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

Mehmet Emin ARSLAN

Mardin-2023

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı.....	3
Araştırmanın Önemi	3
Sayıtlar.....	4
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar.....	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Rehberlik	6
2.1.1. Rehberliğin amacı.....	7
2.1.2. Rehberliğin ilkeleri	8
2.2. Ortaöğretim Kurumlarında Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri ..11	
2.2.1. Ortaöğretimde rehberlik hizmetlerinin gerekçesi ve önemi.....	11
2.2.2. Ortaöğretimde rehberlik hizmetlerinin genel özellikleri.....	12
2.3. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Modelleri	14
2.4. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerinin Sınıflandırılması	16
2.4.1. Birey sayısına göre	16
2.4.2. Hizmet alanlarına göre.....	16
2.4.3. Temel işlevlerine göre	17
2.4.4. Problem türüne göre	17
2.5. Okul PDR Hizmetleri	19
2.5.1. Doğrudan hizmetler	19

2.5.2. Dolaylı hizmetler	23
2.6. İlgili Çalışmalar	26
2.6.1. Yurt içinde yapılan çalışmalar	26
2.6.2. Yurt dışında yapılan çalışmalar	31
3. YÖNTEM	36
3.1. Araştırmanın Modeli.....	36
3.2. Evren ve Örneklem	37
3.3. Veri Toplama Aracı	39
3.4. Verilerin Toplanması	40
3.5. Verilerin Analizi	41
3.5.1. Nicel verilerin analizi	41
3.5.2. Nitel verilerin analizi	43
4. BULGULAR.....	44
4.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular	44
4.1.1 Ortaöğretim öğrencilerinin okul rehberlik servisinden yararlanma düzeylerine ilişkin görüşlerinin ölçek alt boyutlarına göre incelenmesi ve yorum.....	44
4.1.2. Eğitsel ve mesleki rehberlik alanında PDR servisinden yararlanma düzeyi alt boyutuna ilişkin bulgular ve yorum	45
4.1.3. Kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin çözümünde PDR servisinden yararlanma düzeyi alt boyutuna ilişkin bulgular ve yorum.....	46
4.1.4. Sosyal problemlerin çözümünde ve çevreyle ilişkilerini geliştirmede PDR servisinden yararlanma düzeyi alt boyutuna ilişkin bulgular ve yorum.....	47
4.1.5. Ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisini ihtiyaç olarak görme alt boyutuna ilişkin bulgular ve yorum	48
4.1.6. Ortaöğretim öğrencilerinin danışmana güven duyma alt boyutuna ilişkin bulgular ve yorum	49
4.1.7. Ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisine çevreden çekinmeden kendi istekleriyle gitme alt boyutuna ilişkin bulgular ve yorum	50
4.2. Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi	51
4.2.1. Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre okul PDR servisinden yararlanma düzeyleri.....	51
4.2.2. Ortaöğretim öğrencilerinin lise türüne göre okul PDR servisinden yararlanma düzeyleri.....	52
4.2.3. Ortaöğretim öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkenine göre okul PDR servisinden yararlanma düzeyleri.....	54
4.3. Nitel Verilere İlişkin Bulgular	55
4.3.1. Öğrencilerin daha önceden rehberlik servisinden yararlanma durumları ve yararlandıkları alanlar	56

4.3.2. Okul PDR servisine başvuru konular.....	58
4.3.3. Okul PDR servisinde/rehber öğretmenlerden beklentiler	63
4.3.4. Okul PDR Servisinden alınan hizmetlerin değerlendirilmesi	67
4.3.5. Okullarda PDR servisinin bulunmasının sağladığı katkılar.....	70
4.3.6. Okul PDR servisinin kişisel gelişim açısından sağladığı katkılar	75
4.3.7. Okul PDR servisinin hedeflenen iş/meslek açısından sağladığı katkılar	78
5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	84
5.1. Öğrencilerin Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Servisinden Yararlanma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	84
5.2. Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerinin Demografik Değişkenlere İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	89
5.2.1. Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre okul PDR Servisinden yararlanma düzeylerine ilişkin sonuç ve tartışma	89
5.2.2. Ortaöğretim öğrencilerinin lise türüne göre okul PDR servisinde yararlanma düzeylerine ilişkin sonuç ve tartışma	91
5.2.3. Ortaöğretim öğrencilerinin sınıf düzeyine göre okul PDR servisinde yararlanma düzeylerine ilişkin sonuç ve tartışma	92
5.3. Öneriler.....	93
5.3.1. Uygulayıcılara yönelik öneriler	93
5.3.2. Araştırmacılara yönelik öneriler	94
KAYNAKÇA.....	95
EKLER	106
ÖZGEÇMİŞ	116

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1: Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik değişkenlerine ilişkin bilgileri	38
Tablo 3.2: Görüşmeye katılanların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler ...	39
Tablo 3.3: Cronbach Alpha güvenilirlik sınır aralıkları.....	41
Tablo 3.4: Aritmetik ortalama aralıkları ve anlamları	42
Tablo 4.1: Ortaöğretim öğrencilerinin okul rehberlik servisinden yararlanma düzeylerine ilişkin alt boyutlara ait bulgular.....	44
Tablo 4.2: Eğitsel ve mesleki rehberlik alanında PDR servisinden yararlanma alt boyutuna ilişkin öğrenci algılarının ortalama ve standart sapma değerleri.....	45
Tablo 4.3: Kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin çözümünde PDR servisinden yararlanma düzeyine ilişkin öğrenci algılarının ortalama ve standart sapma değerleri.....	46
Tablo 4.4: Sosyal problemlerin çözümünde ve çevreyle ilişkilerini geliştirmede PDR servisinden yararlanma düzeyine ilişkin öğrenci algılarının ortalama ve standart sapma değerleri	47
Tablo 4.5: Ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisini ihtiyaç olarak görme düzeyine ilişkin öğrenci algılarının ortalama ve standart sapma değerleri	48
Tablo 4.6: Ortaöğretim öğrencilerinin danışmana güven duyma düzeyine ilişkin öğrenci algılarının ortalama ve standart sapma değerleri	49
Tablo 4.7: Ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisine çevreden çekinmeden kendi istekleriyle gitme düzeyine ilişkin öğrenci algılarının ortalama ve standart sapma değerleri.....	50
Tablo 4.8: Cinsiyet değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisinden yararlanma düzeyine ilişkin t-testi değerleri.....	51
Tablo 4.9: Okul türü değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisinden yararlanma düzeyine ilişkin ANOVA testi değerleri.....	52
Tablo 4.10: Sınıf düzeyi değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisinden yararlanma düzeyine ilişkin ANOVA testi değerleri.....	54
Tablo 4.11: Daha önceden rehberlik servisinden yararlanma durumları ve yararlandıkları alanlara ilişkin öğrenci görüşleri	56
Tablo 4.12: Okul PDR servisine başvuru konularına ilişkin öğrenci görüşleri	58
Tablo 4.13: Okul PDR servisinden/rehber öğretmenden beklentilere ilişkin öğrenci görüşleri.....	63

Tablo 4.14: Okul PDR servisinden alınan hizmetlerin değerlendirilmesine yönelik öğrenci görüşleri.....	67
Tablo 4.15: Okullarda PDR servisinin bulunmasının sağladığı katkılara ilişkin öğrenci görüşleri.....	70
Tablo 4.16: Okul PDR servisinin kişisel gelişim açısından sağladığı katkılara ilişkin öğrenci görüşleri.....	75
Tablo 4.17: Okul PDR servisinin hedeflenen iş/meslek açısından sağladığı katkılara ilişkin öğrenci görüşleri.....	78

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1: Açıklayıcı sıralı desen 36

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklamalar
KPDRPM	Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları Modeli
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
PDR	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

Yirmi birinci yüzyılla birlikte insanlık hızla değişip ilerleyen bir toplumla karşı karşıyadır. Bu süreçte toplumun bireylerden beklediği yetkinlikler değişmektedir. İnsanlık tarihi kadar eski olan eğitim de bu değişikliklerin ihtiyaç duyduğu insan tipini yetiştirmede etkili olmayı amaç edinir. Eğitimde modern dünya, bireyin bir bütün olarak geliştiği (Özdaş, Akpınar, Batdı, Karahan ve Yıldırım, 2014), sağlıklı bir şekilde topluma uyum sağlayabilen; kendini geliştirme çabası içinde olan, sürekli öğrenme arzusu barındıran; özgür düşünceye sahip, aynı zamanda farklı düşüncelere hoşgörü ile yaklaşan, demokratik bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Poyraz, 2006). Bu nitelikleri taşıyan bireylerin yetişmesinde okulların payı büyüktür. Okullar, bireylerin akademik gelişimlerinin yanı sıra başarılı ve mutlu bireyler olarak yetişmelerinde önemli rol oynarlar.

Geleneksel eğitim anlayışının akademik başarıyı ön plana aldığı, bu yüzden bireyin ilerlemesine olanak tanımadığı, bireyden beklenen davranış değişikliğini sağlayamadığı, bireyin yetenek ve ilgilerinin gelişimini desteklemediği görülmüştür (Yeşilyaprak, 2016). Bu eğitim anlayışı öğretim ve yönetim hizmetleri olmak üzere iki boyuta sahipken; çağdaş eğitim anlayışında bunlara ek olarak öğrenci kişilik hizmetleri bulunmaktadır (Kepçeoğlu, 2010). Öğrenci kişilik hizmetleri, bireyin eğitim sürecinden en üst düzeyde faydalanması için gereken şartları hazırlayıp engelleri ortadan kaldırmaya amaçlamaktadır. Öğrenci kişilik hizmetlerinin kapsamı geniştir. Bu kapsam içerisinde önemli bir hizmet alanı da psikolojik danışmanlık ve rehberlik (PDR) hizmetleridir.

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri bireylerin kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki alanlarda ilerlemelerini ve uyum düzeylerini artırmayı temele almaktadır. Bu hizmetler okullarda bulunan psikolojik danışma ve rehberlik servisleri tarafından sunulmaktadır. Eğitsel, kişisel-sosyal ve mesleki konularda danışma ihtiyacı hisseden öğrenciler, bu servislerden gerekli desteği alabilmektedir. Bu servislerde çalışan okul

psikolojik danışmanları; öğrencilerin gelişimlerine katkı sağlayan, alanında uzman kişilerdir. Öğrencilerin eğitim hayatında eşit şartlara ulaşabilmeleri, yeteneğine ve ilgilerine uygun meslek seçebilmesi için okul psikolojik danışmanları rehberlik hizmetleri sunarlar (Ültanır, 2000). Bunun yanında rehber öğretmenler/psikolojik danışmanlar, öğrencilere envanterler uygulayabilir, ders başarılarını takip edebilir, meslekler ve mesleklerin sahip olduğu olanaklar noktasında bireysel ya da grup halinde bilgi verebilirler.

PDR uygulamalarında hem ülkemizdeki hem de batı ülkelerindeki gelişmeler incelendiğinde diğer eğitim kademelerine kıyasla ortaöğretim kademesinde daha yaygın ve yoğun bir düzeye eriştiği gözlenmektedir (Eşen, 2009). Bireyin eğitim yolculuğunda ortaöğretim kademesi, yaşamın ilk gençlik yıllarında önemli bir yere sahiptir. Bu eğitim kademesine denk gelen (15-18 yaşlar arası), çocukluk ile yetişkinlik arasındaki geçiş dönemine “ergenlik” denilmektedir (Ercan, 2001). Ergenlik döneminin sebep olduğu hızlı gelişim fiziksel ve duygusal açıdan değişikliklere yol açmaktadır (Kılıççı, 1992). Ergenlik döneminde olan bireyler için karşılaştıkları psikososyal ve akademik problemlerle başa çıkabilmek zorlayıcı olabilmektedir. Bu dönemdeki bireyler için okul ortamında sağlanabilecek temel destekleyici hizmetlerden biri rehberlik hizmetleridir (Kuzgun, 2000). Öğrencilere bu kademe de sunulacak rehberlik faaliyetleri eğitimle bir bütün halinde olmanın yanında yaşamının sonraki döneminde alacağı kararlarla ilgili de bir basamak oluşturmaktadır. Bu nedenle ortaöğretim döneminde rehberlik hizmetleri bireyin toplumsal, akademik ve mesleki gelişimleri için önem arz etmektedir.

Bu doğrultu da ele alındığında okullardaki rehberlik/psikolojik danışmanlık servislerinin ortaöğretim öğrencilerine yönelik olarak ne düzeyde ve nasıl hizmetler sağladığını belirlemek, öğrencilere daha uygun hizmetler sağlayabilme ve var olan durumu inceleyebilme açısından önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmanın problemi, ortaöğretim öğrencilerinin okul rehberlik servisinden yararlanma düzeylerinin incelenmesi olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, ortaöğretim öğrencilerinin okul rehberlik ve psikolojik danışmanlık servisinden yararlanma düzeylerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğrencilerin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanma düzeyleri nedir ve bu yararlanma düzeyleri arasında demografik değişkenlere göre (cinsiyete, lise türü, sınıf düzeyi) fark var mıdır?
2. Öğrencilerin rehberlik servisinden yararlanma durumu nasıldır ve hangi durumda rehberlik servisine başvurumaktadırlar?
3. Öğrencilerin okul rehberlik servisinden/rehber öğretmenden beklentileri nelerdir ve okullarda rehberlik servisinin bulunması öğrencilerin hangi ihtiyaçlarına cevap vermektedir?
4. Rehberlik servisi öğrencilerin sorunlarını çözmede nasıl katkıda bulunmaktadır?
5. Okul rehberlik servisi öğrencilere kişisel, sosyal ve mesleki gelişim açısından nasıl katkı sağlamaktadır?

Araştırmanın Önemi

Çağdaş demokratik eğitim yaklaşımında bireyin akademik başarısının yanında sağlıklı bir kişilik geliştirmesi de beklenmektedir. Rehberlik hizmetleri bu doğrultuda bireyin bir bütün olarak gelişmesini amaçlamaktadır. PDR hizmetlerinin okullarda etkili bir şekilde sunulması, rehberlik servislerine büyük sorumluluklar yüklemektedir. Bu noktada öğrencilerin rehberlik servisini doğru tanımaları, bu servisten niçin, ne zaman ve nasıl yararlanacakları konusunda bilgi sahibi olmaları önemlidir. Öğrencilerin rehberlik servisinden ne düzeyde yararlandığı, hangi durumlarda rehberlik servisine başvurduğu, rehberlik servisinden/rehber öğretmenden beklentilerinin neler olduğu, rehberlik servisinin hangi ihtiyaçlarına cevap verdiğinin bilinmesi; bu servislere yönelik olası yanlış anlaşılmanın önüne geçilmesine, bu servislerin okullarda daha verimli bir şekilde sürdürülmesine ve bu alanlarda var olan sorunların çözümüne yardımcı olacak ve rehberlik servislerinin geliştirilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde, okullarda yürütülen rehberlik programı konusunda öğrenciler (Turgut, 2005; Hıdır, 2010; Topcu, 2014; Çivicioğlu, 2016; Ayyıldız, 2018; Bingöl, 2019;), sınıf rehber öğretmenleri (İzci, 1993; Tokalı, 2007; Kızıl, 2007; Eşen, 2009; Demir, 2010; Derebaşı, 2011; Durmuş, 2012; Düz, 2012; Saltan, 2014; Torunoğlu, 2015), psikolojik danışmanlar (Konca, 2007; Berber, 2010; Uludağ Tüfekçi, 2011, Bal Bardakçı, 2011; Yazgünoğlu, 2012; Şarlak, 2019) ile yapılan birçok çalışmanın bulunduğu görülmüştür. Yurt dışında yapılan çalışmalarda da rehberlik programlarına yoğunlaştığı görülmektedir (Lehr, 2002; Rowley, Stroth ve Sink, 2004; Aluede ve Egbochuku, 2009; Dahir, Burnham ve Stone, 2009; Studer, Diambra, Breckner ve Heidel, 2011; Camelford ve Ebrahim, 2017; Lapan, Gysbers ve Sun, 1997). Ancak rehberlik servisi ve rehberlik servisinden yararlanma konusunda öğrencilerin görüşlerine dayalı çalışmaların sınırlı (Polat, 2007; Oran, 2013; Yılmaz, 2019) olduğu tespit edilmiştir.

Bir diğer açıdan son zamanlarda araştırmacıların karma desen çalışmalarına yöneldiği görülmektedir. Hem nicel veriler hem de nitel verilerle yürütülen karma desen çalışmalar, araştırılan konulara ilişkin daha güvenilir sonuçlar ortaya koymaktadır. Böylelikle araştırmadaki veri çeşitliliği, tek bir yöntemle veri elde etmenin sınırlılığını ortadan kaldırmaktadır. Bu bağlamda ortaöğretim öğrencilerinin okul rehberlik servisinden yararlanma düzeylerinin incelendiği bu çalışma, karma desen kullanılarak veri çeşitliliği elde edilmesi ve konunun daha fazla irdelenmesi açısından önemli görülmektedir. Çalışmanın, öğrenci görüşlerine dayalı olarak ele alınması güncel durum hakkında bilgi sunarken aynı zamanda okul rehberlik servisine yönelik düzenlemelere ilişkin hem uygulayıcılara hem de araştırmacılara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Sayıtlar

Araştırma şu sayıtlara dayalı olarak gerçekleştirilmiştir;

1. Veri toplama aracı, araştırmanın amacına ulaşmasını sağlayacak yeterlilikte ve geçerli bilgileri yansıtacak niteliktedir.
2. Öğrenciler veri toplama araçlarını içtenlikle yanıtlamıştır.

Sınırlılıklar

1. Araştırmanın örnekleme, 2022 yılı Siirt ili Merkez ilçesinde öğrenim gören 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.
2. Araştırma, 673 öğrencinin görüşü ile sınırlıdır.
3. Araştırma, kullanılan ölçme aracının ölçtüğü boyutlarla sınırlıdır.

Tanımlar

Rehberlik: Bireyin kendini anlayabilmesi, çevredeki imkanların farkına varması ve doğru kararlar alarak özünü gerçekleştirebilmesi amacıyla sunulan sistematik ve profesyonel bir yardım sürecidir (Kepçeoğlu, 2010).

Psikolojik Danışma: Bireyin yaşadığı çeşitli sorunlar sebebiyle, sorunların kaynağını görebilmesi ve çözüm yolları bulabilmesi için sunulan yardım süreci (Kuzgun, 2000).

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servisi: Eğitim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütüldüğü ve koordinasyonunun sağlandığı birim (MEB, 2020).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili bazı kuramsal temellere yer verilmiştir. Rehberliğin tanımı, amacı ve rehberlik hizmetleri sunulurken dikkat edilmesi gereken ilkeler açıklanmıştır. Ortaöğretimde rehberlik hizmetlerinin genel özellikleri açıklanarak, ortaöğretim de rehberlik hizmetlerinin gerekçesi ve önemi üzerinde durulmuştur. Rehberlik ve psikolojik danışma modelleri tanıtılarak, rehberlik hizmetlerinin sınıflandırılması ve okul PDR hizmetleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Son olarak da araştırma konusuyla ilgili olarak yurt içinde ve yurt dışında yürütülmüş araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Rehberlik

Farsça “rehber” kelimesinden gelen ve sözlükte “kılavuzluk” (TDK, 2022) olarak tanımlanan rehberliğin alan yazında çeşitli tanımları yapılmıştır. Çetinkaya’ya (2019) göre rehberliğin birden fazla tanımının olmasının ana sebebi, disiplinler arası bir bilim olmasından kaynaklıdır. Altıntaş (2021) da rehberliğin disiplinler arası bir bilim olmasının, onu tanımlamayı güçleştirdiğini belirtmiştir. Ayrıca rehberliği tanımlamanın zor olma nedenlerini şöyle ifade etmiştir;

- Rehberlik uygulamalarının temel aldıkları uygulamalar farklıdır ve kuramlar arasında tam bir örtüşme yoktur,
- Rehberlik, çağdaş eğitimin üçüncü boyutu olarak öğretim ve yönetim hizmetleriyle tam bütünleşmemiştir,
- PDR alanında görev yapan personel arasında, eğitim ve uygulama becerileri bakımından büyük farklılıkların bulunması,
- Rehberliğin, davranış bilimleri araştırmalarından etkilenirken, rehberlik alanında yapılan araştırma ve uygulamalardan da sürekli olarak etkilenmesi.

Literatürdeki tanımlar incelendiğinde Kuzgun (2000) rehberliği, bireyin kendini anlayabilmesi, çevresinde bulunan olanakların farkında olması ve doğru kararlar alarak özünü gerçekleştirebilmesi amacıyla sunulan sistematik ve profesyonel bir süreç olarak tanımlamıştır. Kepçeoğlu (2010), rehberliği uzman kişilerce bireye yapılan yardımlar olarak tanımlarken bu yardım konularını, bireyin kendini

anlayabilmesi, problemlerine çözüm üretebilmesi, kapasitelerini geliştirebilmesi bunun yanında bireyin çevresiyle sağlıklı bir uyum kurması konusunda uzmanlardan alacağı destek olarak saymıştır. Glanz (1964), rehberliği bireyin karşılaştığı problemleri çözebilmesi, içinde bulunduğu sosyal yapının sorumlu ve üretken bir üyesi olabilmesi adına sunulan yardım süreci olarak ifade etmiştir. Rehberliği yardım süreci olarak ifade eden Miller (1971) de bireyin kendini anlaması ve yaşama uyumunu bozmadan kendini yönetebilme amacı taşıdığını belirtmiştir.

Bakırcıoğlu (2005), rehberliği bireyin kendini tanıması, çevresindeki imkânların farkında olması, gizil güçlerini geliştirmesi, problemlerini çözebilmesi ve kendini gerçekleştirme için bireye uzmanlarca sunulan sistemli bir yardım süreci olarak tanımlamıştır. Benzer şekilde Erkan (2014), rehberliği bir süreç olarak değerlendirmiş ve bu sürecin uzman kişilerce yapılan yardım olduğunu ifade etmiştir. Ilgar (2005), rehberliği bireyin kendini fark edebilmesine, potansiyellerini tanımasına, çevresine sağlıklı ve dengeli uyum sağlayabilmesine yardım eden bir süreç olarak tanımlamıştır.

Alan yazındaki tanımlar incelendiğinde tanımların ortak yönleri olduğu görülmektedir. Bu ortak yönler; rehberliğin yardım süreci olduğu, uzman kişiler tarafından sunulduğu, bireyin kendisini ve çevresini tanımasına yardımcı olduğu şeklindedir. Ortak noktalardan hareketle rehberlik, bireyin kendini tanıması amacıyla uzman kişilerce sunulan yardım süreci olarak tanımlanabilir.

2.1.1. Rehberliğin amacı

Eğitim sürecinde rehberlik hizmetleri öğrencinin gelişmesine ve uyumuna yardımcı olmaya yöneliktir. Rehberliğin nihai amacı bireyin kendini gerçekleştirmesidir. Hümanistik psikoloji ekolünün ortaya koyduğu bir kavram olan kendini gerçekleştirme ile kast edilen, bireyin özünde var olan gizil güçlerini, sahip olduğu yeteneklerini, kapasitesini en üst düzeyde kullanması ve geliştirilmesidir. Bireyin kendini gerçekleştirme kısa bir süreçte olmayacağı için bunun aşama aşama oluşması beklenir. Bireye sunulan rehberlik hizmetleri, kendini gerçekleştirme yoluna ne kadar hizmet ederse amacına o ölçüde ulaşmış olur (Yeşilyaprak, 2016). Bireyin yaşamı boyunca devam eden bir süreç olan kendini gerçekleştirme kavramına

Abraham Maslow, kendi oluşturduğu ihtiyaçlar hiyerarşisinin en üst basamağında yer verirken (Çetinkaya, 2019), diğer ihtiyaçları yukarıdan aşağıya doğru; saygı, sevgi-ait olma, güvenlik, fizyolojik-biyolojik ihtiyaçlar olarak hiyerarşik bir düzen içerisinde sıralamıştır (Sezer, 2021). Maslow (1943), kendini gerçekleştiren bireyleri şöyle tanımlamaktadır; pozitif düşünen, kendisine ve başkalarına karşı saygılı, duygu ve düşüncelerini uygun şekilde ifade edebilen, değişime açık, yaşam boyu ilgi ve yeteneklerini en üst düzeye ulaştırmaya çalışan, çaba gösteren bireylerdir.

Lunenburg (2010), PDR hizmetlerinin amaçlarını; bireyin temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılama, kendini anlama ve başkalarını kabul edebilme, akranlarıyla ilişki kurma, sağlıklı bir başarı elde etme ve bağımsızlık kazanma için fırsatlar sunmak olarak belirtmiştir. Bakırcıoğlu (2005)'na göre rehberliğin amacı; bireyin kendini tanıyabilmesi ve kendi güçlerine güven duymasını sağlayarak, kişisel-sosyal gelişimini ilerletmesine yardımcı olmasını sağlamaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde ise rehberliğin amacı şu şekilde ifade edilmektedir (MEB, 2020): *“Türk Millî Eğitiminin genel amaçları çerçevesinde eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; kendini tanıyan, kendine sunulan eğitsel ve mesleki fırsatları değerlendirebilen, sorumluluk alabilen bireyler yetiştirilmesini ve bireylerin toplum içinde sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerini desteklemeyi amaçlar.”*

2.1.2. Rehberliğin ilkeleri

Psikolojik danışmanlık ve rehberlik çalışmaları yürütülürken, hizmetlerin istenen amaçlara ulaşabilmesi için rehberlik ilkelerine dikkat etmek gerekmektedir. Rehberlik hizmetinin temelinde bulunan ilkeler aşağıda açıklanmıştır.

1-Her birey saygıya değer bir varlıktır.

Saygı, başka birinin düşüncelerine, tercihlerine, kararlarına ve isteklerine önem vermektir. Dil, ırk, sosyal sınıf gibi ayrımlarda bulunmamaktır. Psikolojik danışmanlar danışana duydukları saygıyı, onu ilgiyle dinlemek, kendilerine ilişkin konularda

kararını yine kendisinin vermesine teşvik etmekte ve ihtiyaç duydukları konularda bilgi ve desteği sağlamakla görevlidirler (Kuzgun, 2000).

2-Rehberlik hizmetlerinden yararlanmada gönüllük esastır.

Psikolojik danışmanların yardım etmeye, danışanların da bu yardımı almaya gönüllü olması hizmetin istenen amaca ulaşması bakımından önem arz etmektedir. Okulda görevli öğretmenler ve yöneticiler öğrencileri PDR servisine yönlendirirken gönüllülük ilkesini dikkate almalıdırlar. Öğrenciler zorla psikolojik danışmana gönderilemez (Şahin, 2019).

3-Rehberlik hizmetlerinde gizlilik esastır.

Öğrencilerle yapılan psikolojik danışma görüşmelerinde, psikolojik danışmanla özel sorunlar paylaşılabilir. Güven ilişkisi kurulduğu takdirde öğrenciler öğretmenleriyle de psikolojik danışmanla da kimseye söyleyemeyecekleri sırlarını paylaşabilirler. PDR hizmetlerinde danışanın özeline saygı gösterilmelidir. Psikolojik danışma sürecinde, öğrenciye ait özel bilgilerin onun izni bulunmaksızın başkaları ile paylaşılması mesleki etik açısından uygun değildir. Bu durum danışmana olan güvenin kaybına neden olur (Altıntaş, 2021).

4-Her birey seçme özgürlüğüne sahiptir.

Bulduğumuz çağda bireyin kendi yönünü çizmesinde, kendi hayatı hakkında karar verme özgürlüğüne sahip olmasında ve karşılaştığı durumlarda yaptığı tercihlerle varoluşunu belirlediği kabul edilmektedir. Rehberliğin görevi, kişinin seçme özgürlüğünü kullanabilmesi için seçenekleri kavrayabilmesine ve doğru tercihler yapmasına yardımcı olmaya çalışmaktır (Kuzgun, 2000).

5-Rehberlik hizmeti ilgililerin iş birliği ile yürütülür.

Öğretim ve sınıf içi faaliyetlerini branş öğretmenleri tek başlarına yürütebilirler. PDR hizmetleri ise ekip çalışmasını gerektirir. Bu hizmetler, psikolojik danışmanların öncülüğü ile kurumda bulunan öğretmenlerin ve yöneticilerin görev ve sorumluluklar üstlenerek yürütülebilir. Okul danışmanlarının, öğrencilerin sorunlarının çözümünde,

okul içi ve okul dışı kişilerle iş birliği yapması, sunacağı hizmetin etkinliğini ve verimini artıracaktır (Çetinkaya, 2019).

6-Rehberlik hizmeti tüm öğrencilere yönelik bir hizmettir.

Yalnızca problemlili öğrencilere yönelik bir rehberlik anlayışı benimsemek yanlıştır. Rehberlik hizmetlerinin nihai amacı bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmek olduğuna göre, tüm öğrencilerin bundan yararlanmasına imkân tanınmalıdır (Kuzgun, 2000). Rehberliğin sorunlu davranışları düzeltmenin ötesinde koruyucu, önleyici ve geliştirici görevi vardır. Bundan dolayı hazırlanan güncel rehberlik programları kapsamlı gelişimsel rehberlik programlarıdır (Altıntaş, 2021).

7-Rehberlik hizmetleri hayat boyu yararlanılabilecek bir hizmettir.

Rehberlik hizmetleri, anaokulundan başlayarak üniversite eğitiminin sonuna kadar sunulan bir hizmettir. Ancak, örgün eğitimde rehberlik hizmetinden yararlanıldığı gibi yaygın eğitim ve halk eğitim merkezlerinde de bu hizmetlerden yararlanılabilir. Bunun yanında aileler aile danışmanlığı ve rehberliği olarak da bu hizmetlerden yararlanabilir. Bulduğumuz zaman diliminde rehberlik başarılı, mutlu ve üretken bireylerin her zaman yararlanabileceği bir hizmet alanı olmuştur (Şahin, 2019).

8-Rehberlik hizmetleri hem bireye hem de topluma karşı sorumludur.

Birey kişisel ihtiyaçları ve içinde yaşadığı toplumun kendisinden beklentileri arasında dengeyi kuramadığı takdirde kaygıya düşüp, danışmandan yardım almaya başvurabilir. Danışmanın bu noktadaki görevi bireyi toplumun kurallarına zorlamak olamayacağı gibi birey ile toplumu karşı karşıya getirmek de değildir (Kuzgun, 2000). Bireylere sunulan rehberlik hizmetlerinin kendini gerçekleştirme nihai hedefinin yanında bireysel ihtiyaçları ile toplumun beklentileri arasında denge kurmasını sağlama gibi hedefi de bulunmaktadır (Topses, 2007).

9-Rehberlik faaliyetleri her okulun amaç ve ihtiyaçlarına uygun alanlarda yoğunlaştırılmalıdır.

Birey, eğitime başladığı süreçten sonuna kadar her kademedede eğitim kurumunda PDR hizmetlerine ihtiyaç duyacaktır. Ancak, eğitim kademesine, okul türüne göre öğrencilerin gelişim özellikleri, ihtiyaçları ve beklentileri farklılaşmaktadır. Bu nedenle okulun amaçları göz önüne alınarak, öğrencilerin sorunları, ihtiyaçları ve beklentilerine göre sunulması gereken hizmetler tespit edildikten sonra rehberlik etkinlikleri programlanmalıdır. Tek bir programın, tüm benzeri okullarda uygulanması doğru bir yaklaşım değildir. Okulun türüne ve öğrenci ihtiyaçlarına göre rehberliğin bazı boyutlarında farklı hizmetler ağırlıkta olabilir (Sezer, 2021).

2.2. Ortaöğretim Kurumlarında Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri

Bu bölümde ortaöğretimde rehberlik hizmetlerinin genel özelliklerine, ortaöğretimde rehberlik hizmetlerinin gerekçesi ve önemine yer verilecektir.

2.2.1. Ortaöğretimde rehberlik hizmetlerinin gerekçesi ve önemi

Ortaöğretim kurumları, ortaokul veya imam-hatip ortaokulundan sonra dört yıllık yatılı veya gündüzlü bir şekilde eğitim ve öğretim veren, resmî ve özel örgün eğitim okul ve kurumlardır. Bu kurumlar fen lisesi, sosyal bilimler lisesi, Anadolu lisesi, Anadolu imam hatip lisesi, güzel sanatlar lisesi, mesleki ve teknik eğitim merkezleri ile çok programlı Anadolu liselerinden oluşmaktadır (MEB, 2013).

Ortaöğretim dönemi, bireyin eğitsel olarak bazı çalışma alışkanlıkları edindiği dönemlerdir. Birey, bu dönemde eğitsel hedefler oluşturarak, bu hedeflere ulaşmak için sistemli çalışmak durumundadır. Gerçekçi hedefler belirleyip, bunlara ulaşmada öz denetim geliştiremezse yaşam boyu doyumsuzluk içinde kalabilir. Bu dönemdeki genç, eğitsel planlara bağlı kalarak mesleki planlarını da oluşturmalıdır (Ercan, 2001). Gençte özel yeteneklerinin belirginleştiği, bir mesleğe yönelme ihtiyacının hissedildiği bu dönemde eğitsel ve kişisel rehberlik hizmetleriyle beraber, mesleki rehberlik hizmetlerine de yer verilmektedir (Bakırcıoğlu, 2000). Ortaöğretim döneminde sunulan rehberlik hizmetlerinin önem ve gerekçesi bu dönemdeki bireylerin gelişim ihtiyaçlarına ve bu ihtiyaçları karşılamada okuldan beklenen sorumluluklara dayanır. Gençlik dönemi kontrolü zor, değişken, ön kestirimi zor olan bir dönemdir. Bundan

dolayı bunalımlı geçen bu dönemin sağlıklı aşılabilmesi bireye sunulacak psikolojik hizmetleri zorunlu kılmaktadır (Yeşilyaprak, 2016).

Ortaöğretimde rehberlik hizmetlerini zorunlu kılan nedenleri Poyraz (2007) araştırmasında kısaca şöyle özetlemiştir; ergenlik döneminde bulunan birey, hızlı bir gelişimin ve değişimin içerisinde. Bu değişim ve gelişimler bireyi sorunlarla karşı karşıya bırakmakta, rehberlik uygulamaları da bu sorunları çözmeye yardımcı olmaktadır. Yine bu dönemde birey, geleceğe hazırlanmakta, geleceğe dair önemli kararlar almaktadır (alan seçimi, iş seçimi gibi). Bu kararları almakta rehberlik hizmetleri yol gösterici olabilmektedir. Rehberliği zorunlu kıran başka bir neden olarak ise, ergenlik döneminde oldukça yüksek olan merak ve arayışın, bireyi bazı istenmeyen alışkanlık ve bağımlılıklara itebileceği bu yüzden de rehberlik hizmetlerinin bu konularda önleyici çalışmalar yapması gerektiği belirtilmiştir.

2.2.2. Ortaöğretimde rehberlik hizmetlerinin genel özellikleri

Ortaöğretim kurumları ilköğretim kurumlarına kıyasla daha karmaşık bir yapıdadır. Bu kurumlar öğrenciyi hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlamaktadır. Ortaöğretimdeki farklı okul türlerine göre kişisel-sosyal ve eğitsel rehberlik hizmetleri benzer nitelikler gösterirken kariyer gelişim boyutunda farklılıklar gözlenmektedir (Nazlı, 2011). Ortaöğretim dönemine denk gelen dönem (15-18 yaşlar arası), bireyde özel yeteneklerin ortaya çıktığı, bir mesleğe yönelme ihtiyacının duyulduğu dönemdir. Bundan dolayı, bu dönemde eğitsel ve kişisel rehberliğin yanında mesleki rehberliğin de büyük bir önemi bulunmaktadır. Ortaöğretim kademesinde yürütülen psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri diğer öğretim kademelerine göre kendine has bazı özellikler taşımaktadır. Yeşilyaprak (2016), bu özellikleri şu şekilde sıralamaktadır:

Alan Öğretmenleri: Lise kademesinde bulunan öğretmenler akademik özellikler yönünden çeşitlilik gösterirler ve kendi alanında uzmanlaşmış kişilerdir. Bunun yanında öğrenciler ilköğretim kademesine kıyasla daha fazla öğretmenle etkileşime girerler. Bu öğretmenlerin değişik yaklaşım tarzları, yöntem ve teknikleri ile karşılaşılırlar. Farklı alanlarda uzmanlık sahibi olan öğretmenler, rehberlik

hizmetlerinde, öğrencilerin eğitsel, mesleki, kişisel ve sosyal gelişimleri için olumlu katkıda bulunurlar.

Sınıf Rehber Öğretmeni: Rehberlik hizmetlerinde her sınıfın sorumlu bir sınıf rehber öğretmeni bulursa dahi öğrencilerin gelişiminde ve uyumunda tek bir öğretmen değil, tüm öğretmenlerin etkileşimi ve iş birliği önem arz etmektedir.

Karar Verme: Bireyin içinde bulunduğu ergenlik dönemi karar verme dönemleridir. Öncelikli olarak üst öğrenime devam edip etmeyeceği, devam etmeyi düşünüyorsa yöneleceği alan; devam etmeyecek ise okulu tamamlayınca hangi iş ya da çalışma alanlarına gireceği, karar vermesi gereken konulardandır. Öğrenciye sunulacak psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri gencin ilgi, yetenek ve özelliklerine uygun, ayrıca gerçekçi olmalıdır.

Konu Ağırlıklı: Ortaöğretim de yer alan programlar konu ağırlıklıdır. Öğrencinin akademik başarısına önem verilir. Bunun yanında öğrencinin gelişimine, sosyalleşmesine ve uyumuna da destek sağlanması için rehberlik etkinlikleri akademik programlarla bütünleştirilmelidir.

Birlikte Olma: Ergenlik dönemindeki bireylerde grup içerisinde 'birlikte' olma arzusu, önceki dönemlere göre daha yoğundur. Bu durum, okul takımı, şampiyonluk yarışı gibi durumlarda en güzel şekilde değerlendirilebilir. Bunun yanında öğrencilerin birlikte çalışabilecekleri araştırma, inceleme grupları onların sosyal beceri ve tutum geliştirmelerine destek olur. Yapılacak bu tür etkinlikler öğrencilerin okulu benimsemesine ve akademik başarılarına pozitif yönde etki eder.

Grup ve Bireysel Yaklaşım: Ergen, bir birey olarak önemsenmeye ve kabul edilmeye yoğun şekilde ihtiyaç hissettiğinden ortaöğretim kademesinde rehberlik uygulamalarında grup etkinlikleri gibi bireysel etkinlikler de ağırlık kazanır. Bir yetişkinle yakınlaşma "özel bir ilişki" geliştirme ergen için önemlidir. Bu durum ortaöğretimde okul psikolojik danışmanlarına yoğun ihtiyaç doğurmaktadır.

Okul Yöneticisinin Rolü: Okuldaki en etkili kişi olan okul yöneticisinin onayından bütün kararlar, kurallar ve uygulamalar geçmektedir. Okuldaki rehberlik hizmetlerinin başarısını, okul müdürünün yaklaşımı etkiler.

Gelişimsel Yaklaşım: Ortaöğretim rehberlik hizmetlerinde diğer kademelerde olduğu gibi esas olan gelişimsel yaklaşımdır. Bireyin içinde bulunduğu döneme ait kişisel, eğitsel ve mesleki gelişim görevlerini başarılı bir şekilde gerçekleştirmesi amaçlanır. Bunun yanında krize müdahale gibi kısa süreli yardım çalışmalarına da yer verilir.

Aile ile iş birliği: Bu dönemde gerçekleştirilen rehberlik çalışmalarında aile ile iş birliği, diğer dönemler de olduğu gibi önemlidir. Bunun yanında çevredeki çeşitli kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde yardım ve destek de alınabilir. Okullarda psikolojik danışman bulunmuyorsa, Rehberlik ve Araştırma Merkezlerindeki alan uzmanlarından yararlanılmalıdır.

2.3. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Modelleri

Eğitimin ayrılmaz bir parçası olan okul PDR hizmetlerinin tarihsel gelişimi incelendiğinde, 20. yüzyılın başlarında Amerikan Birleşik Devletleri'nde ortaya çıktığı ayrıca en fazla bu ülkede geliştiği görülmektedir (Girgin, 2020). O tarihlerde okullarda sistemsiz bir şekilde yürütülen PDR hizmetleri, Frank Parsons'un "meslek bürosu"nu açması ile ivme kazanmıştır. 1908 yılında ABD'nin Boston şehrinde mühendis olan Frank Parsons'un ilk meslek bürosunu açmasıyla PDR hizmetlerinin başladığı kabul edilmektedir. Bundan dolayı, 1908 yılı PDR hizmetlerinin resmi başlangıç yılı ve Frank Parsons da rehberliğin "babası" olarak kabul edilir (Nazlı, 2011). Ülkemizde ise PDR hizmetlerine özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD'den etkilenecek söz edilmeye başlanmıştır (Bakırcıoğlu, 2000). PDR hizmetleri, ortaya çıktığı tarihten günümüze kadar önemli değişiklikler geçirmiş ve farklı rehberlik modelleri ortaya konulmuştur. Başlıca rehberlik modelleri şunlardır:

Hizmet Modeli: 1920'li yıllarda ortaya çıkan bu modelde okuldaki rehberliğin yetersiz örgütlenmesini giderebilmek amaçlanmıştır. Hizmet modelinde, okullarda çeşitli servisler belirlenmiş ve çalışmalar bu servislerde yapılandırılmıştır. Bu servislerden bazıları: psikolojik danışma servisi, bilgi verme servisi, bireysel ölçme servisi, yerleştirme servisi ve izleme servisi. Model; ortaöğretim yönelimli olması, psikolojik danışmanların zamanlarını nasıl kullanmaları, hangi etkinliğe ne kadar

zaman ayırmalarının belirsiz olması yönlerinden eleştirilmiştir (Gysbers ve Henderson, 1997).

Süreç Modeli: Bu modelde 1920'li yıllarda uygulanmaya başlanmıştır. Süreç modeli ile psikolojik danışmanlar müşavirlik ve koordinasyon rollerini üstlenmişlerdir. Psikolojik danışma hizmetinin klinik ve terapötik yönüne vurgu yapılmıştır. Modelin avantajlı yönü ilköğretim ve ortaöğretimde uygulanabilir olmasıdır. Fakat hizmetler modeline getirilen eleştiriler bu modele de getirilmiştir (Erkan, 2004).

Görevler Modeli: Bu modelde psikolojik danışmanların görevleri basit şekilde listelenmiştir. Listelenen görevler fazla olmakla (20-30) beraber, son görev “zaman zaman verilen diğer görevleri de yapar” şeklindedir (Doğan, 2000). Bu durum da psikolojik danışmanların görevlerinde bazı belirsizliklere neden olmuştur.

Yukarıda geçen üç modelin odak noktası psikolojik danışman ve psikolojik danışmanın çeşitli servisler içinde yürüttüğü görevlerdir. Tepkisel tarzda çalışan bu modellerde psikolojik danışmanlara rehberlikle ilgisi olmayan bazı yönetsel görevler de yüklenmiştir. Nazlı (2011), rehberlik hizmetlerinin örgütlenmesi ile ilgili geleneksel rehberlik modeli ve gelişimsel rehberlik modeli olmak üzere iki ana model geliştirmiştir. Sözü geçen bu üç modeli (hizmet modeli/süreç modeli/görevler modeli) de geleneksel rehberlik modeli içerisinde değerlendirmiştir.

Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları Modeli: Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programları Modeli (KPDRM), PDR hizmetlerini yalnızca kriz niteliğindeki durumlara müdahale ile sınırlı gören geleneksel anlayışa tepki olarak ortaya çıkmıştır. KPDRM ile PDR hizmetlerinin okulöncesi eğitimden ortaöğretimin sonuna kadar sistemli ve kapsamlı bir şekilde planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesini öngörmektedir (Girgin, 2020). Gelişimsel rehberlik yaklaşımından kuramsal dayanağını alan “Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Program Modeli”, bireyi bütün yönleriyle sürekli gelişim süreci içinde olan bir varlık olarak kabul eder (Cengiz Demir, 2018). Ülkemizde 2006-2007 eğitim-öğretim yılı itibarıyla KPDRM ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde rehberlik programlarında yerini almaya başlamıştır (Külahoğlu, 2015). Bu model ile bürokratik

ve yönetsel işler, servis yönelimli yaklaşım ve sınırlı değerlendirme anlayışı önemini kaybetmiştir (Doğan, 1997).

2.4. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerinin Sınıflandırılması

Psikolojik danışma ve rehberlikte hizmet türlerinin sınıflandırılması bir dizi faktörler dikkate alınarak yapılmaktadır. Genellikle bu sınıflama; rehberliğin sunulduğu alana, yardımı alan birey sayısına, öğretim basamaklarına, problem alanlarına ve rehberlik hizmetlerinin temel işlevlerine göre yapılmaktadır (Kepçeoğlu, 2010; Ilgar, 2005). Bireylere sunulan rehberlik hizmetleri; birey sayısına göre, hizmet alanlarına göre, temel işlevlerine göre ve problem türüne göre gruplandırılabilir.

2.4.1. Birey sayısına göre

Birey sayısına göre rehberlik, bireysel rehberlik-grup rehberliği ve bireysel psikolojik danışma-grupla psikolojik danışmadır. Bireysel-grup rehberliği genellikle kişinin bilişsel süreçlerine yöneliktir. Bu tarz bilgilendirmeler genel olarak grup halinde verilmektedir. Kişi sayısı tek ve sorun kişiye has ise bireysel rehberlik; konu birden fazla kişiyi ilgilendiriyor ve bilgilendirme birden çok kişiye yapılıyorsa grup rehberliği denilmektedir (Koç, 2019).

Rehberlik hizmetleri bilişsel süreçlere yönelik iken psikolojik danışma daha çok duygusal, sosyal ve kişiler arası uyumsuzluklara yöneliktir. Rehberlik hizmetleri gibi burada da hizmet tek kişiye sunuluyor ise bireysel psikolojik danışma; benzer sorunları yaşayan birden fazla kişiye sunuluyorsa grupla psikolojik danışma yapılmış olur.

2.4.2. Hizmet alanlarına göre

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine en yoğun ihtiyaç duyulan alan eğitimidir ve en fazla eğitim alanında gelişme göstermiştir. Ancak hızla değişen dünyada meydana gelen yenilikler toplumsal hayatı karmaşıklaştırmış ve bireyin her alanda değişen bu yeniliklere uyum sağlaması zorunlu hale gelmiştir. Bunların bir sonucu olarak da psikolojik yardım hizmetlerinin önemi artmış ve PDR hizmetlerine eğitim dışındaki alanlarda da ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Hizmet alanlarına göre PDR hizmetleri dört grupta incelenebilir; eğitim alanında rehberlik hizmetleri, sağlık

alanında rehberlik hizmetleri, sosyal yardım alanında rehberlik hizmetleri ve endüstri alanında rehberlik hizmetleri (Yurtal, 2020).

2.4.3. Temel işlevlerine göre

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin temel amacı olan bireyin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olunurken rehberliğin bazı temel işlevleri yerine getirilir. Bunlar; geliştirici rehberlik, uyum sağlayıcı rehberlik, yöneltici rehberlik, önleyici rehberlik, uyum sağlayıcı rehberlik ve ayarlayıcı rehberlik olmak üzere altı grupta ele alınmaktadır. Temel işlevlerine göre rehberlik hizmetleri sunulurken, tek bir işlevin olduğu söylenemez. Bir bütünün parçaları olan bu işlevler birbiriyle ilişkilidir. Bir veya birkaç işlev yerine getirildiğinde diğer işlevler de yerine getirilmektedir. Örneğin geliştiricilik işlevine yönelik bir çalışma hem uyum sağlayıcı hem de önleyicilik işlevini de yerine getirebilir (Kepçeoğlu, 2010).

2.4.4. Problem türüne göre

PDR hizmetlerinin, mesleki, eğitsel ve kişisel olarak sınıflandırılması bu hizmetlerin gelişim basamağıyla ilgili ilgilidir. Bu sınıflamaya bilimsel inceleme kolaylığı için gidilmektedir. Çünkü eğitsel bir problemi meslek seçimi ve planlama probleminden ayırmak mümkün değildir. Her iki problem de iç içe olabilir. Aynı zamanda meslek danışması için yardım isteyen bireyin yaşadığı sorun kişisel rehberlikle de iç içe olabilir (İlgar, 2005).

2.4.4.1. Mesleki rehberlik

Meslek, bireylerin belirli bir eğitimin sonucunda edinebildikleri ve hayatlarını kazanabilmesi için sürdürdükleri düzenli ve kurallı faaliyetler bütünüdür (Kuzgun, 1982). Bundan dolayı meslek seçimi kararı insan hayatının en önemli kararlarından. Bunun yanında meslek seçimi, toplum içerisinde insan gücünün yerinde kullanılabilmesi, ekonomik kalkınma ve toplumun refahı bakımından önemlidir (Özgüven, 2012). Mesleki rehberlik ise bireyin sahip olduğu nitelik ve şartlarına uygun bir meslek seçmesi, o mesleğin ihtiyaç duyduğu şekilde yetişmesi, o mesleğe girebilmesi ve o meslekte ilerleyebilmesi ile ilgili sorunları inceleyen rehberlik

alanıdır (Oğuzkan, 1981). Mesleki rehberlik hizmetlerinin amacı, bireyin ilgi, yetenek, değer, tutum, beklenti ve kişilik özelliklerine uygun mesleği seçmesine yardımcı olmaktır (Esen Çoban, 2013).

2.4.4.2. Kişisel rehberlik

Bireyin eğitim süreci içerisinde “kişisel-sosyal” gelişim ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve böylelikle bireylerin kişisel gelişimlerine ve uyumlarına yardımcı olmak amacıyla yürütülen rehberlik hizmetlerine “kişisel rehberlik” denir (İlgar, 2005). Kişisel rehberlikte temel amaç bireyin kendini anlamasına ve kabul etmesine yardım etmektir. Bunun yanında sosyal ve fiziki çevresini tanıyarak kendi yeteneklerini en iyi şekilde kullanılabilmesini sağlamaktır. Böylelikle heyecan, gerginlik ve üzüntülerinden kurtularak, ilişkilerinde etkili olma becerilerini geliştiren birey daha etkili bir öğrenme ve gelişme içinde olacaktır (Tan, 1992).

Bireyin yaşadığı problemin asıl kaynağı her ne kadar farklı olsa da her bir problemin kişisel bir boyutu vardır. Örneğin, akademik başarısı düşük olan bir öğrenci, hedeflediği mesleğe ulaştıracak fakülteye girememesi sorunu ile karşı karşıya olduğu gibi yaşadığı başarısızlık bireyde heyecan, gerginlik ve endişe yaratabilir. Görüldüğü üzere eğitsel problem gibi görünen bir sorun, aynı anda hem mesleki rehberliği hem de kişisel rehberliği gerektiren bir durumdur (Tan ve Baloğlu, 2006).

Öğrencilerin gelişimlerine katkı sunmak amacıyla kişisel rehberlik kapsamında; kendini kabul, başkalarını anlama ve kabul etme, zararlı alışkanlıklara karşı kendini koruma gibi konularda eğitimler düzenlenerek çalışmalar yapılabilir (Topcu, 2009).

2.4.4.3. Eğitsel rehberlik

Eğitsel rehberlik, bireyin yetenek ve ilgisine uygun bir eğitim türünü seçmesi, seçtiği bu alanda başarılı olması için kendisine sunulan yardım hizmetlerine denir (Kuzgun, 2000). Bireyin eğitim yaşamı ile ilgili yaşadığı bütün sorunlara yönelik verilen rehberlik hizmetleri eğitsel rehberlik başlığı kapsamındadır (Kepçeoğlu, 2010). Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının belirlenmesi, öğrenme faaliyetleri ile ilgili güçlü ve zayıf yanlarının belirlenmesi, üstün yetenekli öğrencilerin ya da öğrenme güçlüğü

çeken öğrencilerin özelliklerine uygun eğitim alabilmeleri, eğitim ortamlarının öğrencilerin özelliklerine uygun şekilde düzenlenmesi eğitsel rehberliğin konusudur (Hamarta, 2022).

Eğitsel rehberliğin genel amacı; öğrenme sürecini etkili kılmaktır. Bu genel amaç çevresinde öğrencinin çevreye uyumunun sağlanması, verimli ders çalışma becerisi kazanabilmesi, eğitsel kararlarını verebilmesi, öğrenmeyi öğrenmesi, başarıyı engelleyen etmenleri azaltması eğitsel rehberliğin amaçlarındandır (Yeşilyaprak, 2016).

2.5. Okul PDR Hizmetleri

İhtiyaç duyan bireylere planlı, programlı bir şekilde, profesyonelce sunulan PDR hizmetleri bazı kategorilere ayrılmıştır. Alan yazında farklı sınıflandırmalar bulunmaktadır. Genel olarak okul PDR servisleri kapsamında sunulan hizmetleri iki ana başlıkta incelemek mümkündür. Bunlar; doğrudan öğrenciye sunulan hizmetler ve dolaylı yoldan öğrencilere sunulan hizmetler.

2.5.1. Doğrudan hizmetler

Okul ortamında sunulan bazı rehberlik hizmetlerinden öğrenciler doğrudan yararlanabilmektedir. Bu hizmetler şunlardır; bireyi tanıma hizmeti, bilgi verme ve bilgilendirme hizmeti, yönlendirme ve yerleştirme hizmeti, izleme ve değerlendirme hizmeti, oryantasyon hizmeti, sevk hizmeti, psikolojik danışma hizmeti.

2.5.1.1. Bireyi tanıma hizmeti

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkili ve verimli bir şekilde sunulabilmesinin ilk koşulu bireyi tanımadır. Bireyin potansiyellerini geliştirebilmesi ve var olan kapasitesini en üst düzeyde kullanabilmesi için güçlü yanlarının, sınırlılıklarının, gelişim düzeyi gibi konularda tanınması önemlidir. Bireyi tanıma hizmetinin temel amacı, öğrencinin kendisini tanımasına yardımcı olmaktır. Bireyi tanıma hizmeti ile elde edilen bilgiler diğer hizmetlerde kullanılmaktadır. Bu yüzden bireyi tanıma diğer hizmetlerin bir ön koşulu niteliğindedir (Yaycı, 2019).

Bireyin kendini gerçekleştirmesine katkı sunan bireyi tanıma çalışmaları, rehberlik faaliyetleri kapsamında planlı ve sürekli bir şekilde sunulması koşuluyla kendini gerçekleştirmesine yardımcı olacaktır (Özpolat, 2021). Bu yüzden rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde bireyler hakkında bilgi toplamada güvenilir ve geçerli ölçme araçlarının kullanılması gerekir. Bu ölçme araçlarına bireyi tanıma teknikleri denilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde bireyi tanıma teknikleri şu şekilde ifade edilmektedir (MEB, 2020): “*Öğrencinin ilgi, yetenek, değer, tutum ve kişilik özelliklerini keşfetmesini ve gerçekçi kararlar almasını sağlamak amacıyla kullanılan psikolojik test ve test dışı teknikler.*”.

Bireyi tanıma hizmetini sunanların dikkat etmesi gereken bazı temel ilkeler bulunmaktadır. Bunlar (Dilekmen, 2019);

- Bireyi tanımanın amacı bireyin kendini tanımasına yardımcı olmaktır.
- Bireyi tanıma hizmeti bütün öğrencilere yönelik olmalıdır.
- Bireyi tanıma hizmeti sadece tek seferde sunulacak bir hizmet değil, sürekli olmalıdır.
- Birey tek yönüyle değil, bütün yönleri ile tanınmalıdır.
- Elde edilen bilgilerden gizli olmayanlar, ilgililerin yararlanması sağlanmalıdır.
- Tanıma hizmeti kapsamında toplanan bilgiler bireyin gerçek yapısını ortaya koymalı, geçerli ve güvenilir olmalıdır.
- Tanıma hizmeti bir ekip çalışmasını gerektirmektedir.

2.5.1.2. Bilgi Verme ve Bilgilendirme Hizmeti

Bilgi toplama ve bilgilendirme hizmeti öğrencilerin ihtiyaç duyabileceği bilgilerin çeşitli kaynaklarca verilmesidir. Öğrencilerden elde edilen bilgilerin onlara sunulması ise bilgi verme işlevidir. Öğrencilerin ihtiyaç duyacağı bilgiler mesleki, kişisel ve eğitsel konularda olabilir. Bu bilgiler okul içi ve okul dışından elde edilen ve öğrenciler için gerekli olabilecek bilgilerdir (Güven, 2020). Okul içinde toplanacak bilgiler, okulun fiziki yapısı ve olanakları, okulda uygulanan eğitim programları, açık

olan alan/bölümler, alan/bölümler arası geçişler seçmeli dersler, okulda var olan sosyal-kültürel-sanatsal etkinlik alanları örnek verilebilirken; okul dışında toplanacak bilgilere, üst öğrenim kurumları ve programları, ulaşım ve haberleşme, sağlık kuruluşları, sosyal, sanatsal, kültürel ve sportif etkinlik yerleri örnek verilebilir (Yılmaz, 2022).

2.5.1.3. Yönelme ve yerleştirme hizmeti

Bireyin ilgi ve yetenekleri dikkate alınarak, ihtiyaçları doğrultusunda okul içi programlara, üst eğitim kurumlarına, mesleklere yönelmesi ve yerleşmesi için gerekli olan yardım çalışmaları yönelme ve yerleştirme hizmetlerinin kapsamındadır (Kepçeoğlu, 2010). Yönelme ve yerleştirme hizmetlerinde istenen verimin alınması, bireyi tanıma ve bilgi toplama-bilgilendirme hizmetlerinin verimliliğine bağlıdır. Öğrencilere düzenli bir şekilde eğitsel ve mesleki rehberlik çalışmalarının sürdürülmüş olması önemlidir (Tan ve Baloğlu, 2006). Okullarda bireye sunulan yönelme ve yerleştirme hizmetlerinin en temel amacı, öğrencilerin kendi ilgi, yetenek ve ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli okul içi programlara, üst eğitim kurumlarına, iş-mesleklere yerleştirilmelerine yardımcı olmaktır (Dilekmen, 2019).

2.5.1.4. İzleme ve değerlendirme hizmeti

İzleme ve değerlendirme hizmeti ile rehberlik servisinde sunulan hizmetlerin etkililiği incelenebilir. Sürecin sonunda yerleşilen programlara, mesleklere bireylerin uyumunu ve başarı durumlarını araştırmak, rehberlik servisinde alınan kararların bireyde etkililik düzeyini saptamak da bu hizmetin kapsamındadır (Kuzgun, 2000). İzleme hizmetlerinin temel gerekçesi, bireye sunulan hizmetin istenen amaca ulaşıp ulaşmadığının değerlendirilmesidir.

İzleme hizmetlerinin, yönelme-yerleştirme ve bilgi toplama hizmetleriyle bütünlük taşıması gerekmektedir. Çünkü izleme çalışmaları bir programa yerleşmiş bireylerin ya da meslekte çalışan kişilerin, mesleğe uyumlarını, mesleki doyum düzeylerini, mesleki sorunlarını ve bunlarla ilgili eksikliklerini tespit amacıyla gerçekleştirilmektedir. İzleme ve değerlendirme çalışmalarının, bireylere sunulan

rehberlik hizmetlerinin etkililiğini tespit etme amacıyla olduğu söylenebilir (Topses, 2007).

2.5.1.5. Oryantasyon hizmeti

Psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarında oryantasyon hizmeti öğrencilere okulu tanıtmaya amacı taşır. Bu tanıtımın içinde okulun bina ve fiziksel olanakları, eğitsel-sosyal-kültürel faaliyetler, okul PDR hizmetleri, okul kuralları gibi kapsamlı bir muhtevayı içerir. Öğrencilere okulun yakın çevresini ve olanaklarını tanıtmak okuldaki öğretmen ve yöneticileri ilgilendiren bir sorumluluktur. Oryantasyon çalışmalarına, hem “okul rehberlik servisinin yıllık programında” hem de sınıf rehber öğretmenin kendi sınıfı için hazırladığı “rehberlik yıllık çalışma planında” yer verilir. Okulun açıldığı ilk haftalarda daha çok okula yeni kayıt yaptıran öğrencilere yönelik yürütülen çalışma, aynı zamanda öğretim dönemi ortasında nakil gelen öğrencilere ve öğretim dönemi içinde okulda ve çevresinde meydana gelen değişikliklerle ilgili olarak yeni durumlara alıştırmaya hizmeti olarak da sunulabilir (Yılmaz, 2022). Topçu Kabasakal’ın (2019), belirttiğine göre bütün eğitim kademelerinde geçerli olmak üzere okulu ve okulun yakın çevresini tanıyan, buradaki olanaklardan yararlanan öğrencilerin daha üstün bir gelişme gösterdiği yapılan araştırmalarla anlaşılmıştır.

2.5.1.6. Sevk hizmetleri

Bu hizmet de amaç öğrencilerin ihtiyaç duydukları yardımı almaları için okul içinde veya okul dışındaki kişi ve kurumlara yönlendirilmesidir. Öğrenciler, psikolojik rahatsızlık, olumsuz aile ve arkadaş ilişkileri, meslek seçimi, burs imkânları gibi çok çeşitli alanlarda yardıma ihtiyaç duyabilirler. Bu hizmetlerin bazıları okulda psikolojik danışmanlar tarafından sunulabilir. Bazı hizmetler ise okul dışındaki kurum veya kişilerce sunulan hizmetlerdir. Bireyler, yaşadıkları sorunların yoğunluğuna göre ruh sağlığı alanında hizmet veren uzmanlardan yardım alabilirler (Çam, 2005). Sevk hizmeti bu yardımı ilgili kişilerden alabilmesi için öğrencilerin yönlendirilmesini sağlayan rehberlik hizmetidir.

2.5.1.7. Psikolojik danışma hizmeti

Rehberlik, kişinin kendini tanıyabilmesi, kendini gerçekleştirme yolunda kararlar alarak ilerleyebilmesi için sunulan sistematik yardım sürecidir. Psikolojik danışma ise bireyin yaşadığı sorunun farkında olması ve çözüm yolları konusunda sunulan profesyonel yardım sürecidir (Kuzgun, 2000). Tüm rehberlik hizmetlerinin temelini psikolojik danışma oluşturmaktadır. Psikolojik danışmada yardımı sunan uzmana “psikolojik danışman”, yardımı alan kişiye ise “danışan” denilmektedir. Uzmanlık gerektiren bir hizmet olan psikolojik danışma hizmetinin, diğer hizmet alanlarıyla kıyaslandığında daha teknik bir hizmet olduğu söylenebilir. Psikolojik danışma bireysel ya da grupla yapılabilir (Yaycı, 2019). Bireysel psikolojik danışma tek kişi ile yürütülürken, grupla psikolojik danışma ise benzer ya da farklı sorunlara sahip birden fazla kişi ile yürütülür.

2.5.2. Dolaylı hizmetler

Okul ortamında sunulan bazı rehberlik hizmetlerinden öğrenciler doğrudan yararlanmazken, dolaylı bir şekilde yararlanmaktadır. Bu hizmetler arasında okul PDR programının hazırlanması, konsültasyon hizmeti, araştırma ve değerlendirme hizmeti, çevre ve veli ile ilişkileri temele alan hizmet sayılabilir.

2.5.2.1. Okul PDR programının hazırlanması

Rehberlik hizmetleri gelişigüzel sunulan hizmetler değildir. Belli bir program çerçevesinde yürütülen sistemli hizmetler bütünüdür. Bu hizmetlerin önceden hazırlanan bir program dâhilinde yürütülmesi çalışmaların ekonomik ve verimli olmasını sağlar. Her kurumun kendine ait bir PDR programı vardır. Bunun nedeni kurumların özellik, ihtiyaç ve beklentilerinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Okul dışındaki kurumlar ile okullar için hazırlanan PDR programları arasında farklılıklar olduğu gibi okulların PDR programları da birbirinden farklılık gösterebilmektedir. Çünkü okulların amaçları, işleyiş biçimleri, öğrenci özellik ve ihtiyaçları arasında farklılıklar bulunmaktadır. Okul PDR programında en büyük sorumluluk okul psikolojik danışmana aitken, okul müdürü ve sınıf rehber öğretmenlerine de sorumluluklar düşmektedir (Güven, 2020).

2.5.2.2. Konsültasyon hizmetleri

Müşavirlik hizmetleri, okuldaki rehber uzmanının bir ya da daha fazla sayıda kişinin iş birliği içinde, öğrencinin gelişmesine yönelik olarak kurdukları yardım ilişkisidir (Akman, 1994). Bu hizmette amaç okuldaki öğretmen ve yöneticilerin ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmasını sağlamak, yapılacak rehberlik çalışmalarının bu ortak anlayış çerçevesinde yürütmektir. Kısaca müşavirlik hizmetleri doğrudan öğrenciye yönelik olmamakla birlikte; öğrencilere sunulan rehberlik hizmetlerinin etkililiğini artırmaya yardım etmektedir (Dilekmen, 2019). Okullarda müşavirlik hizmetleri kapsamında yapılacak çalışmalara şunlar örnek verilebilir (Yaycı, 2019);

- Sınıf rehberlik çalışmaları konusunda şube rehber öğretmenlerine destek olma,
- Okul yöneticisi ve öğretmenlere, okulda rehberlik hizmetleri kapsamında yapılan çalışmalar ile bunların sonuçlarını paylaşma,
- Öğrenme ortamının daha etkili olmasını sağlamak amacıyla yapılan çalışmalar,
- Hedef davranışların kazandırılması amacıyla evde yapabilecekleri konusunda velilere bilgi verme.

2.5.2.3. Araştırma ve değerlendirme hizmetleri

Rehberlik hizmetlerinin, bireylerin kişisel özellikleri ile çevresel şartlar ve olanaklara göre yürütülmesi, bu konularda yeterli araştırma ve değerlendirme çalışmaları yapılmasına bağlıdır. Araştırmalardan elde edilmiş sayısal veriler bulunmadıkça, sunulan rehberlik hizmetlerin de nelerin, nasıl gerçekleştirildiğine ilişkin tutarlı bir değerlendirme yapılamaz (Bakırcıoğlu, 2005). Araştırma ve değerlendirme hizmetleri yoluyla okullarda sunulan rehberlik hizmetlerinin etkililiği değerlendirilerek öğrencilerin ihtiyaçları ve okulun olanakları doğrultusunda rehberlik hizmetleri kendini geliştirir.

Okullardaki araştırma değerlendirme hizmetleri kapsamındaki çalışmalara şunlar örnek verilebilir (Güven, 2020);

- Farklı alanlara yönelik öğrencilerin sorun ve ihtiyaçlarının belirlenmesi,
- Okul-içinde ve okul-dışında öğrencilerin başarılarını olumsuz etkileyen faktörlerin tespit edilmesi,
- Okulda sunulan rehberlik hizmetlerine ilişkin algı ve beklentilerin belirlenmesi,
- Okula uyum sorunları ve öğrenme güçlükleri bulunan öğrencilerin tespit edilmesi,
- Öğrencilerin ilgi, yetenek ve bazı kişilik özelliklerinin belirlenmesi,
- Yürütülen rehberlik çalışmalarının sonuçlarının değerlendirilmesi,
- Öğrencilerin rehberlik hizmetlerinden yararlanma düzeylerinin ve daha çok hangi hizmetten faydalandıklarının belirlenmesi.

2.5.2.4. Çevre ve veli ile ilişkileri temel alan hizmet

Bir okulda sunulan rehberlik hizmetlerinin verimini etkileyen unsurlardan biri de çevre ve aile ile kurulan etkili ilişkilerdir. Bireyin çevredeki olanaklardan yararlanmalarını sağlamak önemlidir. Çevrede iş birliği yapılabilecek kurumlara; rehberlik ve araştırma merkezleri, psikolojik yardım hizmeti sunan sağlık kuruluşları, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin yapılabildiği kuruluşlar örnek verilebilir.

Bireylerin okul ortamında elde ettikleri becerilerinin ev ortamında pekiştirilebilmesi ve geliştirilebilmesi, okul-aile iş birliğinin sağlanması, ailelerin okul ortamının etkili bir ögesi olabilmesi eğitimin temel hedeflerinden biridir (Kuzgun, 2000). Okuldaki çalışmalar ve uygulamalar hakkında bilgi vererek ve ihtiyaç duydukları konularda rehberlik sunarak anne-babalar eğitim sürecine dâhil edilebilir.

Çevre ile ilişkilere örnek gösterilebilecek çalışmalar şunlardır; okul rehber öğretmenin RAM'daki bir toplantıya katılması, okulda sunum yapması için başka bir okulda görevli rehber öğretmenin davet edilmesi, meslek tanıtımları kapsamında bir meslek sahibi bireyin öğrencilere mesleğini tanıtmaları, bağımlılık konusunda emniyet müdürlüğünden uzmanların okula davet edilerek öğrencileri bilgilendirmesi (Yaycı, 2019).

2.6. İlgili Çalışmalar

2.6.1. Yurt içinde yapılan çalışmalar

Tuzcuoğlu (1995) yaptığı araştırmada, ilköğretim okullarında rehberlik servisinden beklentileri ve rehberlik servisinin öğrenciler üzerindeki etkisini incelemiştir. İki bölümden oluşan araştırmanın, ilk bölümünde öğretmenlerin, velilerin ve ilkokul yöneticilerinin beklendikleri PDR hizmetleri tespit edilmiştir. Araştırma verilerine göre hem yönetici hem öğretmen hem veliler PDR servislerine ilkokullarda ihtiyaç bulunduğunu belirtmişler ve önem sırasına göre beklendikleri rehberlik hizmetlerini sıralamışlardır. Öğretmen ve yöneticiler öncelikli olarak öğrencilerin kişisel ve duygusal gelişimlerini tercih ederken; verimli ders çalışma, başarısızlık nedenleri gibi çalışmaları da üst sıralardan sonra seçmişlerdir. Veliler ise yönetici ve öğretmenlerden farklı olarak verimli ders çalışma yöntemi ve başarısızlık nedenlerinin tespiti ile ilgili çalışmaları tercih etmişlerdir. Araştırmanın diğer aşamasında, bir ilköğretim okulunda rehberlik servisi kurulmuş; servisin yaptığı çalışmaların veliler ve öğrenciler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Rehberlik servisi tarafından öğrencilere atılganlık envanterleri, sosyogram ve problem tarama envanteri uygulanmıştır. Velilere yönelik de çeşitli ölçekler uygulanmıştır. Bu çalışmalarla beraber öğrenci ve velilere psikolojik danışma oturumları, grupla psikolojik danışma oturumları, atılganlık eğitimi verilmiştir. Deney grubunu, rehberlik servisinin yaptığı çalışmalara katılanlar oluştururken; kontrol grubunu bu çalışmalara katılmayanlar oluşturmuştur. Ölçek ve envanterlerin tamamı dönem başı ve dönem sonunda aynı kişilere uygulanmıştır. Kontrol ve deney grubunun ön test-son test uygulamaları sonucunda, rehberlik hizmetlerinin veliler ve öğrenciler üzerinde olumlu değişiklikler meydana getirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Ayhan (2004) araştırmasında, özel dersanelerde ve liselerde görev yapan psikolojik danışmanların bazı değişkenler açısından PDR servisinin işlevlerine ilişkin gerçek ve ideal görev algılarını incelemiştir. Araştırma sonucunda, özel dersanelerde ve liselerde görev yapan psikolojik danışmanların PDR servisinin işlevlerine yönelik ideal görev algıları ile gerçek görev algıları arasında anlamlı fark bulunmazken; her

iki grubunda ideal görev algı düzeylerinin, gerçek görev algı düzeylerinden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Meşeci, Dinçer ve Çırakoğlu (2006) tarafından yürütülen çalışmada, lise ve ilköğretim öğrencilerinin okul psikolojik danışmanlarına ve rehberlik servisine yönelik algıları; bu algıların farklılaşma durumlarını okul kademelerine göre incelemiştir. Çalışmanın birinci amacına yönelik uygulanan ankette, öğrencilerin en yüksek düzeyde katıldığı ifadeler; psikolojik konularda rehberlik servisinin yardım alınan bir yer olduğu ve öğrencilerin servise çekinmeden gidebildiğidir. Ayrıca öğrenciler, okul psikolojik danışmanın zaman yönetimi ve verimli ders çalışma konularında bilgi verdiği, olumsuz davranışları düzeltmeye yardımcı olduğu, öğrencilerle ilgilendiği ifadelerine de yüksek düzeyde katılmışlardır. Çalışmada bu ifadelerden yola çıkılarak öğrencilerin rehberlik servisine ve psikolojik danışmana yönelik algılarının yüksek oranda olumlu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun yanında PDR servisine yönelik öğrenci algıları, servisin psikolojik danışmanlık yönüne daha çok yoğunlaşmıştır. Araştırmanın ikinci amacı ise öğrencilerin öğrenim gördükleri kademeye göre rehberlik servisi ve danışmanı ile ilgili algılarının farklılaşma durumunu incelemektir. Okul kademesine göre öğrencilerin algılarının farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Selen (2008) araştırmasında, liselerdeki PDR servislerinin etkililiğinin ne düzeyde algılandığını incelemiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek ve kişisel bilgi formu, İzmir ili Merkez ilçelerindeki 389 öğrenci, 130 öğretmen ve 77 psikolojik danışmana uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre rehberlik servisinin algılanan etkililiği okuldaki mevcut psikolojik danışman sayısına, psikolojik danışman başına düşen öğrenci sayısına, cinsiyete, okuldaki PDR servisinin hizmet verme süresi değişkenleri bağlamında değerlendirildiğinde; öğretmen ve öğrenci grubunda anlamlı düzeyde fark bulunurken, psikolojik danışman grubunda anlamlı fark bulunmamıştır. Psikolojik danışmanların görevde bulunduğu liselerdeki çalışma sürelerine ve psikolojik danışmanların mezun oldukları lisans programına göre rehberlik servisinin algılanan etkililiği de anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Yine araştırma sonuçlarına göre alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrenciler, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki öğrenci

gruplarına kıyasla rehberlik hizmetlerini daha az etkili bulmaktadırlar. Bunun yanında araştırmaya katılan öğrenciler, rehberlik servislerinin hizmet süresinin uzun olmasının etkililik düzeyini artıracaklarını düşünmektedirler.

Yüksel-Şahin (2008) çalışmasında, ortaöğretim öğrencilerinin PDR hizmetleri konusunda görüşlerini araştırmıştır. 235 ortaöğretim öğrencisine “Okul Rehberlik Hizmetleri Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrenciler PDR hizmetlerini en çok verilen hizmetten en az verilen hizmete doğru sıralamışlardır. İlk sırada konsültasyon hizmeti yer alırken, onu ikinci sırada yöneltme-yerleştirme hizmeti, üçüncü sırada izleme hizmeti, dördüncü sırada çevre ve veli ile ilişkiler hizmeti, beşinci sırada oryantasyon hizmeti, altıncı sırada araştırma ve değerlendirme hizmeti, yedinci sırada bilgi toplama ve yayma hizmeti, sekizinci sırada bireyi tanıma hizmeti takip etmiştir. Son sırada ise psikolojik danışma hizmeti yer almaktadır. Aynı araştırmanın başka bir sonucuna göre ise öğrencilerin PDR hizmetlerini değerlendirmesi üzerinde; okul psikolojik danışmanını tanımanın, PDR hizmetlerini öğretmenlerin tanıtmasının ve okullarda mutlaka psikolojik danışmanın bulunması gerektiğini düşünmenin anlamlı bir yordayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Turan (2009) araştırmasında, 9, 10 ve 11. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin kendini açma davranışı açısından PDR servisine ilişkin tutumlarını incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 392 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin kendini açma davranışlarını belirlemek için “Johari Penceresi Ölçeği”, rehberlik servisine ilişkin tutumları belirlemek için “Rehberlik Servisine İlişkin Tutum Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” olmak kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre PDR servisine ilişkin tutumları olumlu olan öğrencilerin; psikolojik danışmanı kendine yakın gördüğü, geribildirim aldığı, rehberlik hizmetlerini tanıdığı ve bu hizmetlerden yararlandığı görülmüştür. Daha fazla açılmaya istekli olan öğrencilerin önceden PDR servisine giden ve kişisel rehberlik hizmetinden yararlanan öğrenciler olduğu, öğrencilerin geri bildirim almalarında ise bu değişkenlerin etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin geri bildirim almaya ve açılmaya daha fazla istekli oldukları, PDR servisine ilişkin tutumları ise cinsiyet farklılığının etkilemediği bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada sonuç olarak, kendini

açma davranışları ile PDR servisine ilişkin tutumları arasında anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Doğan (2013) araştırmasında, farklı lise türlerinde eğitim gören öğrencilerin, PDR servisine ilişkin algıladıkları metaforlar karşılaştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin psikolojik danışmana ilişkin en çok tercih ettiği metaforların sırasıyla “koruyucu ve güven veren”, “işe yaramaz ve gereksiz varlık”, “yönlendiren ve bilgi veren” ve “sorun çözen ve huzur veren” olduğu görülmüştür. Aynı araştırmanın PDR servisi odasına ait metaforları sırasıyla; “küçük, ürkütücü ve iç karartıcı bir yer”, “güven ve huzur veren bir yer”, “anlamsız ve amaçsız bir yer”, “sosyalleşme yeri”, “karmaşık bir yer”, “cezalandırıcı bir yer”, “bilgi ve aydınlanma yeri” ve “hedefe ulaştıran bir yer” şeklindedir. PDR servisi odasına ait metaforlar kategorik olarak olumlu olumsuz diye ayrıştırıldığında; %38,9’u olumlu düşüncelere sahip olduğu görülürken, %61,1’inin olumsuz değerlendirmeye ait olduğu görülmüştür.

Karataş ve Şahin Baltacı (2013) tarafından yapılan araştırmada, liselerde yürütülen PDR hizmetlerine yönelik öğrenci, okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni ve okul psikolojik danışmanlarının görüşleri incelenmiştir. Nitel olan çalışma 6 okul müdürü, 16 sınıf rehber öğretmeni, 23 öğrenci ve 7 okul psikolojik danışmanı ile yürütülmüştür. Araştırma bulguları; öğrenci, sınıf rehber öğretmeni, okul müdürü ve psikolojik danışmanların PDR hizmetlerini farklı tanımladıklarını göstermektedir. Psikolojik danışmanlardan farklı olarak; müdür, sınıf rehber öğretmeni ve öğrencilerin PDR hizmetlerini daha çok sorun çözücü, öğüt verici ve dert ortaklığı olarak tanımlamışlardır. Öğrencilerin PDR servisine başvurma şekline yönelik soruya; 18 öğrenci PDR servisine kendi isteğiyle başvurduğunu, 3 tanesi başvurmadığını, 3 tanesinin ise isteği dışında anne-babasının zorlamasıyla servise başvurduğunu ifade etmiştir. PDR servisine başvurma nedenlerine okul psikolojik danışmanların verdiği cevaplar; sınavlar hakkında bilgilendirme, ders çalışma programlarının hazırlanması, üst okullar hakkında bilgilendirme, çeşitli sorunlar (ailevi, arkadaş, uyum, kişisel, iletişim), sınav kaygısı, mesleki rehberlik, verimli çalışma yöntemleri ve okulda yaşanan şiddet olayları şeklindedir.

Akbaba ve Batikan (2016) tarafından yapılan çalışmada, PDR servisleri ile ilgili okul yöneticisi ve sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri araştırılmıştır. Çalışmada 28 sorulu “Okul Psikolojik Danışmanına İlişkin Algı Ölçeği” kullanılmıştır. 56 yönetici ve 202 öğretmen ile yürütülen araştırmanın bulgularına göre kadın yönetici ve kadın sınıf rehber öğretmenleri, PDR servislerinin okuldaki diğer çalışanlarla iyi bir iletişim kurduklarını ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde diğer çalışanlarla iş birliğini esas aldıklarını belirtmişlerdir. PDR servislerince, yapılan çalışmaların öğrencilerin kişisel gelişimlerine olumlu katkı yaptığına kadın öğretmen ve kadın yöneticilerin, erkek öğretmen ve erkek yöneticilere oranla daha yüksek düzeyde katıldıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda kadın öğretmen ve kadın yöneticiler; PDR servislerinin rehberlik etkinliklerinin uygulanmasında ve rehberlik planlarının hazırlanmasında sınıf rehber öğretmenlerine yardımcı olduklarını, sosyalleşmeleri konusunda öğrencilere doğru yönlendirmelerde bulduklarını, rehberlik hizmetlerini tanımaları için öğrencilere çalışmalar yaptıklarını, rehberlik hizmetlerinin daha etkili yürütülmesinde gereken araştırmaların yapıldığı maddelerinde de erkek sınıf rehber öğretmeni ve erkek yöneticilere oranla daha yüksek düzeyde katılmışlardır.

Dölek (2019) tarafından yürütülen araştırmada üç farklı lise türünde sunulan PDR hizmetleri öğrenci görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. 337 lise öğrencisi ile yürütülen araştırmada, veri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” ve “Okul Rehberlik Hizmetleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, en çok verilen hizmetten en az verilen hizmete doğru PDR hizmetleri sıralanmıştır. İlk sırada psikolojik danışma hizmetleri yer alırken ikinci sırada yöneltme-yerleştirme hizmetleri, üçüncü sırada müşavirlik hizmetleri, dördüncü sırada bilgi toplama ve yayma hizmetleri, beşinci sırada oryantasyon hizmetleri, altıncı sırada izleme hizmetleri, yedinci sırada çevre-veli ilişkileri hizmetleri, sekizinci sırada araştırma ve değerlendirme hizmetleri ve son sırada ise bireyi tanıma hizmetleri şeklinde sıralanmıştır.

Nas (2019) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin PDR servisine ilişkin algıları metafor yöntemi ile incelenmiştir. Nitel desende gerçekleştirilen çalışma 89 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmacı tarafından geliştirilen “Rehberlik Servisine

İlişkin Algılarını İnceleme Formu” ile veriler toplanmıştır. Yapılan veri analizleri sonucunda, PDR servisine ilişkin öğrencilerin algıları pozitif ana tema ve negatif ana tema olmak üzere iki ana tema altında toplanmıştır. Pozitif ana temasının altında; sorunlara çözüm üretmede, psikolojik destek sağlamada, yol göstermede, danışmanlık hizmeti sunmada ve bilgi verme konusunda PDR servisinin yardımcı olduğu belirlenmiştir. Negatif ana temasının altında ise; PDR servisine karşı bazı öğrencilerin olumsuz bir algıya sahip oldukları, PDR servisinin bazen öğrencilere karşı kayıtsız-İlgisiz kaldığı ve bazen de okul idaresi ile benzer bir tutum sergilediği ifade edilmiştir.

2.6.2. Yurt dışında yapılan çalışmalar

Beesley (2004), sınıf öğretmenlerinin okul ortamında PDR servisinin etkililiğine ilişkin algılarını belirlemek amacıyla bir çalışma yürütmüştür. Araştırmanın örneklemini, ilkokuldan yüz öğretmen, ortaokuldan yüz öğretmen ve liseden yüz öğretmen olmak üzere toplam 300 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen veri toplama aracı ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin PDR servisinin etkililiğini genel olarak tatminkâr düzeyde buldukları görülmüştür. Bu tatmin düzeyinin öğretmenlerin çalıştığı okul kademesine göre (ilkokul, ortaokul lise) farklılık gösterdiği, en yüksek tatminin ise ilkokul öğretmenlerinde olduğu saptanmıştır.

Zalaquett (2005), Florida eyaletinde yürüttüğü çalışmasında ilkokul yöneticilerinin okul psikolojik danışmanlarından memnuniyet düzeylerini, okul psikolojik danışmanlarının öğrenci yaşamındaki etkililiğini, öğrenci, öğretmen ve velilerle olan çalışmaların genel etkililiğine dair algıları ve olumlu okul ortamının oluşmasında okul psikolojik danışmanın etkisine olan algılarını incelemiştir. Araştırma bulgularına göre çalışmaya katılan okul yöneticilerinin %92’si okullarında sunulan rehberlik hizmetlerinden memnun veya çok memnun oldukları saptanırken %7,7’si ise rehberlik hizmetlerinden memnun olmadıkları saptanmıştır. Psikolojik danışmaların okullardaki öğrencilere davranışsal ve ruh sağlığı konusunda etkili rehberlik hizmeti sunduğunu, okul yöneticilerinin %73’ü belirtmiştir. Aynı zamanda psikolojik danışmanın başarısındaki önemli bir faktör olarak diğer personellerle yapılan iş birliğine bağlı olduğu belirtilmiştir. Araştırma da dikkat çeken bir diğer

bulgu ise araştırmaya katılan okul yöneticilerinin büyük çoğunluğunun arkadaşlarına veya çocuklarına okul danışmanı olmalarını önerebileceklerini belirtmeleridir.

Fox ve Butler (2007), çalışmalarında öğrencilerin okul psikolojik danışmanlığı hakkındaki görüşlerini incelemiştir. Veri toplama aracı olarak açık uçlu soruları içeren bir anket kullanılan çalışmada, araştırma örneklemi beş farklı okuldan 415 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Ankette öğrencilere, PDR servisinin okulda bulunmasının yararlarının neler olabileceği, servisin bulunmamasının ne gibi sorunlar yaratabileceği, öğrencilerin psikolojik danışmanla konuşmayı tercih edebileceği konular, okul PDR servisine gitme durumlarını ve gidip gitmeme nedenlerini, PDR servisinin geliştirilmesi amacıyla ne gibi önerilerde bulunacaklarıyla ilgili sorular sorulmuştur. Araştırmada PDR servisinin yararını değerlendirmek amacıyla “okulda bir PDR servisinin bulunmasını ne kadar faydalı buluyorsunuz?” ve farkındalığı değerlendirmek amacıyla “okulunuzda bir PDR servisi olduğunu biliyor muydunuz?” olmak üzere kapalı uçlu iki soru da sorulmuştur. Araştırma bulgularına göre okullarındaki PDR servisinden öğrencilerin %79’u haberdardır. Öğrencilerin PDR servisinin yararı ile ilgili soruya verilen yanıtları genel olarak “son derece faydalı”, “çok faydalı” ve “faydalı” şeklindedir. 145 öğrenci problemleri olduğunda okul psikolojik danışmanına başvuracaklarını belirtirken; bu sayı içerisinde kız öğrencilerin (%68) çoğunlukta olduğu ve kız öğrencilerin PDR servisine erkeklerden daha olumlu baktıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Aluede ve Egbochuku (2009), çalışmalarında ortaöğretim okullarında uygulanan okul danışma programlarını öğretmen görüşlerine göre değerlendirmesini incelemiştir. Nijerya’nın Benin şehrindeki 20 ortaöğretim okulunda farklı branşlarda çalışan 216 öğretmen ile çalışılmıştır. Araştırmaya katılan birçok öğretmene göre okul danışma programlarının okulu olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Öğretmenler, programda sunulan en önemli hizmet olarak bireysel ve grup rehberliği ile kariyer danışmanlığını görmektedir. Aynı zamanda öğretmenler, kariyer gelişimi ve üniversite tanıtımları gibi özel etkinliklerin gerekli olduğunu düşünmektedirler. Araştırmaya göre öğretmenler, danışmanların öğrenciye ceza vermesini ve tutulan raporlar hakkında diğer öğretmenlere bilgi vermesini yanlış

bulmaktadırlar. Ayrıca okul danışma programı ile ilgili kendilerine düşen görev ve sorumlulukların bilincinde olduklarını belirten öğretmenler, psikolojik danışmanların tek başına değil okul idaresi ve diğer öğretmenlerle birlikte hareket ederek okulun kalitesini ve başarısını artırabileceklerini belirtmektedirler.

Kok, Low, Lee ve Cheah (2012), araştırmalarında Malezya Perak bölgesinde ortaöğretim kademesinde sunulan rehberlik hizmetlerinin durumunu incelemiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla, 13 psikolojik danışmandan veri toplanmıştır. Rehberlik hizmetlerinin genel olarak yararlı ve gerekli bulunduğu sonucuna ulaşılan çalışmada; danışma programlarının motivasyonu arttırdığı, duyguyu yönetimi becerileri ve çalışma alışkanlıkları kazandırma da etkili olduğu belirtilmiştir. Bunun yanında davranış bozukluğu problemi yaşayan öğrencilere de rehberlik hizmetlerinin destek sağladığı belirtilmiştir. Ancak problemlili öğrencilerin danışma servislerinden yoğun şekilde yararlanması diğer öğrencilerin servislere önyargı geliştirmesine neden olurken; ailelerin de danışma servislerini, sadece problemlili öğrencilerin yararlandığı servisler olarak görmelerine sebep olduğu ifade edilmiştir. Bu durumun da rehberlik hizmetlerinin gelişimini engellediği belirtilmiştir. Okul danışmanlarının öğrenci ve öğretmenlerle iletişimi artırarak, servislere karşı olan bu önyargıları kırabilecekleri ifade edilmiştir. Aynı zamanda okul danışmanlarının ailelere, öğretmen ve öğrencilere danışma hizmetlerinin işlevini anlatmaları ve iş birliği sağlanması gerektiği önerilmiştir.

Agi (2013), çalışmasında bazı ortaöğretim okullarında rehberlik hizmetlerinin durumunu incelemiştir. Nijerya'daki nehirler devletinde yürütülen çalışmada veriler anket uygulamasıyla toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre, nehirler devletinde rehberlik hizmetlerinin etkili bir şekilde sunulmasını zorlaştıran etmenler bulunmaktadır. Bu yüzden de istenen kalite sonucuna ulaşmak yerine eğitim harcamasına neden olan birçok durumla karşı karşıya kalındığı ortaya konulmuştur. Temel rehberlik hizmetlerinin sağlanması için gereken fonların yetersiz olduğu, kaliteli eğitim için gereken bazı önemli noktaların (psikolojik testlerin kullanılması, kümülatif kayıt klasörlerinin tutulması gibi) eksik yapıldığı sonucuna varılmıştır. Bunun yanında çalışmanın yürütüldüğü okulların yalnızca %18'i, Milli Eğitim

Politikasının rehberlik hizmetlerine ilişkin hedeflerine bir dereceye kadar ulaşıldığını ifade etmişlerdir. Araştırmada öneri olarak rehberlik hizmetlerinin var olan durumunun gözden geçirilmesi ve gelişime yönelik adımların atılması gerektiği belirtilmiştir.

Modo, Sanni, Uwah ve Mogbo (2013), araştırmalarında PDR servislerinin ortaöğretim kurumlarında akademik başarıyı yükseltmedeki etkinliğini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini, Nijerya'nın Akwa Ibom bölgesindeki ortaöğretim kademesinde öğrenim gören 252 öğrenciden oluşmaktadır. Veriler anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre PDR servisinden yararlanan öğrencilerin akademik başarılarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca her okulun en az bir danışmanın olması gerektiği belirtilmiştir. PDR servisinin hem okul içinde hem de okul dışında öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmelerine katkı sağladığı ifade edilmiştir. Bunun yanında PDR servislerinin tek görevi olarak akademik başarıyı yükseltmek olmaması gerektiği, bireylerin yeteneklerinin ortaya çıkarıcı ve diğer yönlerini de geliştirici rehberlik etkinliklerinin artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Shi, Liu ve Leuwerke (2014), çalışmalarında başkent Pekin de bulunan iki ortaöğretim kurumunda öğrenim gören öğrencilerin, okul psikolojik danışmanlarına yönelik algıları incelemişlerdir. Araştırma 47 erkek, 90 kadın olmak üzere toplam 137 ortaöğretim öğrencisi ile yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre daha önce PDR servisinden hizmet alan öğrencilerin, hizmet almayanlara göre; başarı testleri bilgisi, samimiyet ve ulaşılabilirlik, öğrencilerin bakış açısını anlayabilme, güvenilirlik ve genel etkinlik alanlarında istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek puan almıştır. Araştırmada okul psikolojik danışmanlarının geliştirmesi gereken özellikleri olarak kariyer danışmanlığı ve başarı testleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ruttoh (2015), çalışmasında Kenya'da bulunan Keiyo Bölgesindeki ortaöğretim okullarındaki PDR hizmetlerinin planlanmasını ve uygulanmasını incelemiştir. 230 kişi ile yürütülen çalışmada; öğrenciler, öğretmen danışmanları ve başöğretmenlerden veri toplanmıştır. Araştırma bulguları, rehberlik ve psikolojik danışma faaliyetlerinin okullarda planlandığı gibi uygulanmadığını göstermiştir. Çalışmanın başka bir

bulgusuna göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun okullarında rehberlik ve danışmanlık hizmetinin verildiğini ve bu konuyla ilgili bir birimin varlığından haberdar oldukları şeklindedir. Araştırmada dikkat çıkan bir bulgu ise grup rehberliğine öğrencilerin yarısından fazlasının katılmadığıdır. Grup rehberliğine katılmamalarına gerekçe olarak da hizmetin kalitesinden memnun olmama, danışman öğretmenlerin kaba olduklarını düşünme, utangaçlık ve yapılan uygulama sayılarının az olmasından dolayı etkinliği kaçırma sayılmıştır.

3. YÖNTEM

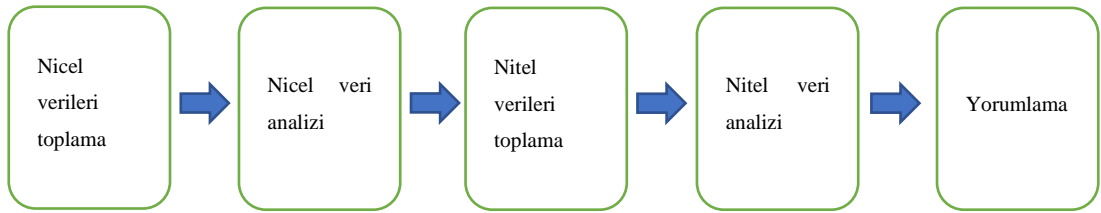
Bu bölümde; araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ile verilerin analizi bilgilerine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanma düzeylerini inceleyen bu araştırma “karma yöntem” ile yürütülmüştür. Karma araştırma deseni, araştırma problemini daha iyi açıklayabilmek için nitel ve nicel verileri bir araya getirerek analiz etme yöntemidir (Creswell, 2003). Karma araştırmanın kullanılmasının en önemli nedeni, çalışmada araştırmayı zenginleştirecek daha geniş bir yöntem çeşitliliği sağlamasıdır (Gorard & Taylor, 2004).

Creswell (2017), karma yöntem desenini altı farklı türde sınıflandırmıştır. Bunlar; açıklayıcı sıralı desen, keşfedici sıralı desen, çok aşamalı desen, gömülü desen, yakınsak paralel desen ve dönüşümsel desen. Bu çalışmada, açıklayıcı sıralı desen kullanılmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda kullanılan açıklayıcı sıralı desen, Şekil 3.1’de gösterilmiştir:

Şekil 3.1. Açıklayıcı sıralı desen

Şekil 3.1.’de görüldüğü üzere çalışmada ilk önce nicel veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Daha sonra nitel veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Son aşamada ise nicel ve nitel bulgular yorumlanmıştır.

Araştırmanın nicel verileri, tarama modeli ile; nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Tarama modeli araştırmaları, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk, 2011). Çalışmada veri

toplamak amacıyla kullanılan diğ er bir teknik ise yarı yapılandırılmış görüş me tekniğ idir. Yarı yapılandırılmış görüş me tekniğ inde; bazı sorular önceden hazırlanırken bazı sorular da açık uçlu bırakılarak araştırılan konu hakkında derinlemesine bilgi elde etmek mümkündür (Yıldırım ve Ş imş ek, 2016).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Siirt ili Merkez ilçesindeki 30 resmi ortaöğ retim kurumunda öğ renim gö ren 12469 öğ renci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu okullarda öğ renim gö ren 673 öğ renci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini okul türleri temele alınarak tabakalı küme örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Tabakalı örnekleme yönteminde evren kendi içinde homojen tabakalara ayrılır; bu tabakalardan örnekler seçilip, seçimler birleştirilir (Kılıç, 2013). Bu çalışmada, araştırma evrenindeki okullar okul türüne göre farklılık gösterdiğ inden, bu okulların yedi resmi okul türüne (Anadolu lisesi, fen lisesi Anadolu imam hatip lisesi, mesleki ve teknik Anadolu lisesi, sosyal bilimler lisesi, spor lisesi, güzel sanatlar lisesi) göre gruplandırılması yapılmıştır. İl merkezinde fen lisesi, sosyal bilimler lisesi, spor lisesi ve güzel sanatlar lisesi türlerinde sadece birer okul bulunduğ undan, mevcut okullar örnekleme doğ rudan alınmıştır. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi, Anadolu lisesi ve Anadolu imam-hatip lisesi de basit küme örnekleme yöntemiyle, araştırmanın örneklemine dahil edilmiştir.

Araştırma evreni, 30 resmi ortaöğ retim kurumunda öğ renim gö ren 12469 öğ rencidir. Evren büyüklüğü bilindiğ inde örnekleme sayısını hesaplamak için ş u formül kullanılabilir (Ş ahin, 2014);

$$n = \frac{t^2 \cdot \frac{p \cdot q}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \cdot t^2 \cdot \frac{p \cdot q}{d^2}}$$

n = Örneklem Büyüklüğü

N = Evren (Yığın) büyüklüğü

d = Tolerans düzeyi

t = Güven düzeyi ($\alpha = 0,05$ için 1.96; $\alpha = 0,01$ için

2,58)

p= Olayın görülme sıklığı (q= 1-p)

Buna göre;

$$\frac{(1,96)^2 \cdot \frac{0,5 \cdot 0,5}{(0,05)^2}}{1 + \frac{1}{12469} \cdot 1,96^2 \cdot \frac{0,5 \cdot 0,5}{(0,05)^2}} = 373$$

12469 öğrenciyi temsil oranı 0,05 anlamlılık düzeyinde 373 öğrencidir. Bu çalışma da ise 673 öğrenciyle çalışılmıştır. Dolayısıyla örneklem sayısının evreni temsil etmede oldukça yeterli olduğu söylenebilir.

Araştırmanın nicel kısmına katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 3.1.'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik değişkenlerine ilişkin bilgileri

Demografik Değişkenler	N	%	
Cinsiyet	Erkek	380	56,5
	Kız	293	43,5
	Toplam	673	100,0
Lise Türü	Anadolu Lisesi	158	23,5
	Fen Lisesi	43	6,4
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	102	15,2
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	96	14,3
	Sosyal Bilimler Lisesi	115	17,1
	Spor Lisesi	118	17,5
	Güzel Sanatlar Lisesi	41	6,1
	Toplam	673	100,0
Sınıf Düzeyi	9.Sınıf	179	26,6
	10.Sınıf	229	34,0
	11.Sınıf	160	23,8
	12.Sınıf	105	15,6
	Toplam	673	100,0

Tablo 3.1.'de demografik değişkenlerin dağılımına göre araştırmaya katılan 673 kişinin %43,5'i kız ve %56,5'u erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Lise türüne göre %23,5 Anadolu lisesi, %6,4 fen lisesi, %15,2 Anadolu imam hatip lisesi, %14,3 mesleki ve teknik Anadolu lisesi, %17,1 sosyal bilimler lisesi, %17,5 spor lisesi ve %6,1 güzel sanatlar lisesi öğrencileri araştırmaya katılmıştır. Sınıf düzeyi değişkenine

göre 9.sınıf %26,6, 10.sınıf %34,0, 11.sınıf %23,8 ve 12.sınıf %15,6 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmanın nitel boyutuna ilişkin çalışma grubunun belirlenmesinde nicel araştırma için belirlenen örnekleme yer alan sınıf düzeyleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu kapsamda çalışmanın nitel boyutuna ilişkin çalışma grubunun oluşturulmasında maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminde amaç çalışılan probleme ilişkin taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmak ve çeşitlilik gösteren durumlar arasında ne tür benzerliklerin var olduğunu bulmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Araştırmanın nitel kısmına katılan öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine ait bilgiler Tablo 3.2.'de verilmiştir.

Tablo 3.2. Görüşmeye katılanların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler

Değişken	Kategori	N	%
Cinsiyet	Kadın	58	75
	Erkek	19	25
Kademe	9.Sınıf	13	17
	10.Sınıf	21	27
	11.Sınıf	26	34
	12.Sınıf	17	22
Toplam		77	100

Tablo 3.2.'ye göre görüşmeye katılan öğrencilerin %75'i kadın, %25'i de erkektir. Sınıf düzeyi değişkeni incelendiğinde ise görüşmeye katılan öğrencilerden %17'si 9.sınıf, %27'si 10.sınıf, %34'ü 11.sınıf ve %22'si ise 12.sınıftır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu bölümde araştırma kapsamında kullanılan “Kişisel Bilgi Formu”, “Öğrenci Anketi” ve “Nitel Görüşme Formu”na ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda ortaöğretim öğrencilerinin rehberlik servisinden yararlanma düzeylerine etki edebilecek; cinsiyet, lise türü, sınıf düzeyi, daha önceden rehberlik servisinden danışmanlık hizmet alma durumu, anne ve baba eğitim düzeyi gibi demografik özelliklerine yönelik sorular yer almaktadır.

Öğrenci Anketi

Araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisinden yararlanma düzeylerini incelemek amacıyla Oran (2013) tarafından geliştirilen “Öğrenci Anketi” kullanılmıştır. Altı alt boyut ve 36 maddeden oluşan anket, beşli likert yanıtlama sisteminde olup kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4), kesinlikle katılıyorum (5) şeklindedir. Ankette; 1, 2, 4, 29, 30, 34, 36. maddeler okullarda PDR servislerini ihtiyaç olarak görüp görmeme durumlarına göre PDR servisinden yararlanma düzeyini; 3, 5, 6, 7, 8, 9, 24, 33. maddeler öğrencilerin PDR servisine çevreden çekinmeden kendi istekleriyle gitme durumlarına göre PDR servisinden yararlanma düzeylerini; 10, 11, 12, 13, 14, 21. maddeler danışmana güven duyma durumuna göre PDR servisinden yararlanma düzeyini; 15, 18, 22, 31. maddeler eğitsel ve mesleki rehberlik alanında PDR servisinden yararlanma düzeyini; 16, 17, 25, 26, 27, 28. maddeler sosyal problemlerin çözümünde ve çevreyle ilişkilerini geliştirmede PDR servisinden yararlanma düzeyini; 19, 20, 23, 32, 35. maddeler kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin çözümünde PDR servisinden yararlanma düzeyini belirlemek amacıyla değerlendirilmiştir.

Nitel Veri Aracının Oluşturulması

Çalışmanın nitel boyutunda yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacı tarafından ilgili literatür taranarak oluşturulmuş ve tez danışmanın onayına sunulmuştur. Tez danışmanın geri bildirimini ile gerekli düzenlemeler yapılarak, 3 öğretim üyesi ve 2 rehber öğretmenden uzman görüşü alınmıştır. Çalışmada kullanılan soru maddeleri, anlam bütünlüğü yönünden 3 Türkçe öğretmeninin görüşleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Tüm bu uygulamalardan sonra asıl uygulama öncesi yarı yapılandırılmış görüşme formuna son şekli verilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada gereksinim duyulan verilerin toplanması amacıyla veri toplama araçları öğrencilere uygulanmadan önce, Mardin Artuklu Üniversitesi Etik Kurul izni (EK 2) ve Siirt İl Millî Eğitim Müdürlüğünden uygulama izni alınmıştır (EK 1). Veri

toplama sürecinde, uygulama yapılacak okulların rehberlik servisleri ve okul idareleriyle iş birliği yapılarak “Google Form” üzerinden elektronik tabloda hazırlanan “Öğrenci Anketi” (EK 4) linki, sınıf öğretmenleri aracılığıyla sınıf Whatsapp grupları üzerinden öğrencilere çevrimiçi ortamda 2022 mart - 2022 nisan tarihleri arasında ulaştırılmıştır. Nitel verilerin toplanmasına yönelik ise soruların basılı olduğu görüşme formu (EK 5) öğrencilere sınıf ortamında uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu bölümde araştırmada kullanılan nicel ve nitel yöntemlere ait verilerin analizi yer almaktadır.

3.5.1. Nicel verilerin analizi

Anketlerden elde edilen veriler SPSS 26.0 Paket programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde öncelikle güvenilirlik sonuçları alınmıştır. Ölçeğin güvenilirliğinde Cronbach (α) alpha iç tutarlılık katsayıları kullanılarak hesaplanmıştır. Cronbach alpha güvenilirlik sınır aralıkları aşağıda gösterilmiştir (Kılıç, 2016);

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ aralığı, ölçek güvenilir değildir,
- $0,41 \leq \alpha < 0,60$ aralığı, ölçek güvenilirliği düşüktür,
- $0,61 \leq \alpha < 0,80$ aralığı, ölçek orta güvenirlindedir,
- $0,81 \leq \alpha < 1,00$ aralığı, ölçek yüksek güvenirlindedir.

Ölçekteki madde boyutları değerlendirildiğinde “Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Alanında Yararlanma Düzeyi” boyutunda 0,806, “Kişisel Rehberlik Alanında ve Kişisel Problemlerin Çözümünde Yararlanma Düzeyi” boyutunda 0,834, “Sosyal Problemlerin Çözümünde ve Çevreyle İlişkilerini Geliştirmede Yararlanma Düzeyi” boyutunda 0,853, “PDR Servisini İhtiyaç Olarak Görme” boyutunda 0,855, “Danışmana Güven Duyma” boyutunda 0,843, “Çevreden Çekinmeden Kendi İstekleriyle Gitme” boyutunda 0,654 ve ölçeğin genelinde güvenilirlik değeri 0,953 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler Tablo 3.3.’de gösterilmiştir.

Tablo 3.3. Cronbach Alpha güvenilirlik sınır aralıkları

Boyutlar	Güvenirlik Katsayısı	Madde Sayısı
----------	----------------------	--------------

Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Alanında Yararlanma Düzeyi	0,806	4
Kişisel Rehberlik Alanında ve Kişisel Problemlerin Çözümünde Yararlanma Düzeyi	0,834	5
Sosyal Problemlerin Çözümünde ve Çevreyle İlişkilerini Geliştirmede Yararlanma Düzeyi	0,853	6
PDR Servisini İhtiyaç Olarak Görme	0,855	7
Danışmana Güven Duyma	0,843	6
Çevreden Çekinmeden Kendi İstekleriyle Gitme	0,654	8
Toplam	0,953	36

Toplanan verilerin dağılımlarının normallik durumunun incelenmesinde basıklık ve çarpıklık katsayısına bakılmıştır. Basıklık ve çarpıklık değerleri -2.00 ile +2.00 arasında değiştiği için verilerin normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (George ve Mallery, 2010). Bu yüzden verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Öğrenci görüşlerinin cinsiyete göre karşılaştırılması bağımsız gruplar için t testi ile; okul türüne ve sınıf düzeylerine göre karşılaştırılması tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile yapılmıştır. Farkın hangi gruplar arasında meydana geldiğinin belirlenmesinde Hochberg's GT2 testi kullanılmıştır. Veriler 0,05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

Analizlerde, t-testi sonuçları, anlamlı fark olduğu durumlarda Cohen d değerine; tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları, anlamlı fark olduğu durumlarda eta kare (η^2) değerine bakılmıştır. Cohen'e (1988) göre, etki büyüklüğünü ifade eden d değeri: .20 küçük etki; .50 orta etki; .80 büyük etki büyüklüğü olarak yorumlanır; eta karenin (η^2) alacağı 0,01 değeri küçük etki; 0,06 değeri orta etki ve 0,14 değeri büyük etki olarak yorumlanır.

Araştırmada, öğrencilerin kişisel bilgilerinin betimleyici istatistikleri için frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Öğrencilerin "Öğrenci Anketi" alt boyutlarında yer alan maddelere ilişkin görüşlerinin incelenmesinde standart sapma ve aritmetik ortalamaya bakılmıştır. Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasında yer alan puan aralıkları ve anlamları Tablo 3.4.'te belirtilmiştir.

Tablo 3.4. Aritmetik ortalama aralıkları ve anlamları

Aralık Sınırı	Düzye
1.00-1.80	Kesinlikle Katılmıyorum
1.81-2.60	Katılmıyorum
2.61-3.40	Kararsızım

3.41-4.20	Katılıyorum
4.21-5.00	Kesinlikle Katılıyorum

3.5.2. Nitel verilerin analizi

Araştırmada nitel verilere yönelik içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi; verilerin dikkatli bir şekilde hazırlanması, kodlanması ve yorumlanması neticesinde ortaya çıkan sonuçların paylaşılmasıdır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015). Veri toplama sürecini tamamladıktan sonra, olguyu anlamak için elde edilen veriler dikkatlice analiz edilmiş ve birbirinden bağımsız olarak kodlanmıştır. Kodlama güvenilirliğini sağlamak için uzman görüşüne başvurulmuştur. Ayrıca elde edilen veriler incelenerek çizelgeye dönüştürülmüş, tablolar kullanılarak kavram ve temalar frekanslarına göre sıralanmıştır. Bulguların sunumunda doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Alıntılarda öğrenci isimleri kodlanarak verilmiştir. Örneğin, erkek katılımcılar için “E”, kadın katılımcılar için “K” harfleri verilerek kodlanmıştır. Öğrencilerin sınıf bilgileri de cinsiyet bilgilerinin yanında kodlanarak verilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin rehberlik servisinden yararlanma düzeylerine ilişkin görüşlerinden elde edilen veriler analiz edilerek yorumlanmıştır.

4.1.1. Ortaöğretim öğrencilerinin okul rehberlik servisinden yararlanma düzeylerine ilişkin görüşlerinin ölçek alt boyutlarına göre incelenmesi ve yorum

Ortaöğretim öğrencilerinin okul rehberlik servisinden yararlanma düzeylerine ilişkin öğrenci görüşleri Tablo 4.1.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Ortaöğretim öğrencilerinin okul rehberlik servisinden yararlanma düzeylerine ilişkin alt boyutlara ait bulgular

Boyutlar	N	\bar{X}	ss
Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Alanında PDR Servisinden Yararlanma	673	3,70	0,99
Kişisel Rehberlik Alanında ve Kişisel Problemlerin Çözümünde PDR Servisinden Yararlanma	673	3,38	1,02
Sosyal Problemlerin Çözümünde ve Çevreyle İlişkilerini Geliştirmede PDR Servisinden Yararlanma	673	3,37	0,94
Ortaöğretim Öğrencilerinin PDR Servisini İhtiyaç Olarak Görme	673	3,90	0,87
Ortaöğretim Öğrencilerinin Danışmana Güven Duyma	673	3,33	0,96
Ortaöğretim Öğrencilerinin PDR Servisine Çevreden Çekinmeden Kendi İstekleriyle Gitme	673	3,27	0,65
Toplam	673	3,48	0,76

Öğrenci görüşleri alt boyutlara göre incelendiğinde; en yüksek düzeyde katılımın ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisini ihtiyaç olarak görme ($\bar{X}=3,90$) olduğu görülmüştür. Onu sırasıyla eğitsel ve mesleki rehberlik alanında PDR servisinden yararlanma ($\bar{X}=3,70$), kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin çözümünde PDR servisinden yararlanma ($\bar{X}=3,38$), sosyal problemlerin çözümünde ve çevreyle ilişkilerini geliştirmede PDR servisinden yararlanma ($\bar{X}=3,37$), ortaöğretim öğrencilerinin ortaöğretim öğrencilerinin danışmana güven duyma ($\bar{X}=3,33$) ve PDR servisine çevreden çekinmeden kendi istekleriyle gitme ($\bar{X}=3,27$) alt boyutları takip etmiştir. Ankete ilişkin genel ortalamanın ise 3,48 olduğu görülmüştür.

4.1.2. Eğitsel ve mesleki rehberlik alanında PDR servisinden yararlanma düzeyi alt boyutuna ilişkin bulgular ve yorum

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitsel ve mesleki rehberlik alanında PDR servisinden yararlanma düzeyine ilişkin görüşleri elde edilirken aritmetik ortalama, standart sapma ve anlam düzeylerine bakılmıştır. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 4.2.'de verilmiştir.

Tablo 4.2. Eğitsel ve mesleki rehberlik alanında PDR servisinden yararlanma alt boyutuna ilişkin öğrenci algılarının ortalama ve standart sapma değerleri

Maddeler	Görüşler	\bar{X}	ss	Düzye
15	Yetenek, ilgi ve gereksinimlerimizi tespit etmek için yapılan (anket, test, envanter vb.) çalışmaların faydalı olduğunu düşünürüm.	3,63	1,25	Katılıyorum
18	Ders başarımlı ve motivasyonumu arttırmak için rehberlik servisinden yararlanırım.	3,59	1,23	Katılıyorum
22	Alan ders ve meslek seçiminde rehberlik servisinden yararlanırım.	3,72	1,26	Katılıyorum
31	Sınav sistemleri konusunda rehberlik servisinden yararlanırım.	3,88	1,23	Katılıyorum
Madde Ortalamaları		3,70	0,99	Katılıyorum

Tablo 4.2. incelendiğinde; öğrencilerin eğitsel ve mesleki sorunlar sebebiyle okul rehberlik servisinden yararlanma düzeyinde en çok katılım gösterdikleri maddelerin “*Sınav sistemleri konusunda rehberlik servisinden yararlanırım*” (\bar{X} =3,88) ve “*Alan/ders ve meslek seçiminde rehberlik servisinden yararlanırım*” (\bar{X} =3,72) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en az katılım gösterdikleri madde ise “*Ders başarımlı ve motivasyonumu arttırmak için rehberlik servisinden yararlanırım*” (\bar{X} =3,59) olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.2.'ye göre öğrencilerin eğitsel ve mesleki rehberlik alanında PDR servisinden yararlanma boyutuna ilişkin genel ortalaması 3,70'dir. Bu ortalama katılıyorum aralığına denk gelmektedir. Bu da öğrencilerin okul PDR servisinden eğitsel ve mesleki rehberlik alanında faydalandıkları şeklinde yorumlanabilir.

4.1.3. Kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin çözümünde PDR servisinden yararlanma düzeyi alt boyutuna ilişkin bulgular ve yorum

Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin çözümünde PDR servisinden yararlanma düzeyine ilişkin görüşleri elde edilirken aritmetik ortalama, standart sapma ve anlam düzeylerine bakılmıştır. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 4.3.'de verilmiştir.

Tablo 4.3. Kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin çözümünde PDR servisinden yararlanma düzeyine ilişkin öğrenci algılarının ortalama ve standart sapma değerleri

Maddeler	Görüşler	\bar{X}	ss	Düzye
19	Kaygı, korku, özgüven, öfke gibi duygusal sorunların çözümünde rehberlik servisinden yardım alırım.	3,33	1,30	Kararsızım
20	Ergenlik dönemimi rahat ve sağlıklı atlatabilmem için rehberlik servisinden yararlanırım.	3,00	1,29	Kararsızım
23	Rehberlik servisi problemlerimi çözmemde ve doğru kararlar almamda yol gösterir.	3,69	1,20	Katılıyorum
32	Yaşadığım sorunların nedenlerini görmek için rehberlik servisinden yararlanırım.	3,40	1,26	Kararsızım
35	İleriki yaşantımda hata yapmamak için rehberlik servisinden yararlanırım.	3,51	1,25	Katılıyorum
Madde Ortalamaları		3,38	1,02	Kararsızım

Tablo 4.3. incelendiğinde; öğrencilerin kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin çözümünde okul rehberlik servisinden yararlanma düzeyinde en çok katılım gösterdikleri maddelerin “*Rehberlik servisi problemlerimi çözmemde ve doğru kararlar almamda yol gösterir*” ($\bar{X}=3,69$) ve “*İleriki yaşantımda hata yapmamak için rehberlik servisinden yararlanırım*” ($\bar{X}=3,51$) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en az katılım gösterdikleri madde ise “*Ergenlik dönemimi rahat ve sağlıklı atlatabilmem için rehberlik servisinden yararlanırım*” ($\bar{X}=3,00$) olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.3.'e göre öğrencilerin kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin çözümünde PDR servisinden yararlanma boyutuna ilişkin genel ortalaması 3,38'dir. Bu ortalama kararsızım aralığına denk gelmektedir. Bu da öğrencilerin okul rehberlik

servisinden kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin çözümünde yararlanma konusunda kararsız kaldıkları şeklinde yorumlanabilir.

4.1.4. Sosyal problemlerin çözümünde ve çevreyle ilişkilerini geliştirmede PDR servisinden yararlanma düzeyi alt boyutuna ilişkin bulgular ve yorum

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal problemlerin çözümünde ve çevreden çekinmeden PDR servisine gitmeye ilişkin görüşleri elde edilirken aritmetik ortalama, standart sapma ve anlam düzeylerine bakılmıştır. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 4.4.'de verilmiştir.

Tablo 4.4. Sosyal problemlerin çözümünde ve çevreyle ilişkilerini geliştirmede PDR servisinden yararlanma düzeyine ilişkin öğrenci algılarının ortalama ve standart sapma değerleri

Maddeler	Görüşler	\bar{X}	ss	Düzye
16	Rehberlik servisi okulun ve çevrenin imkânlarını tanıtarak okula ve çevreye uyum sağlamamda yardımcı olur.	3,61	1,21	Katılıyorum
17	Rehberlik servisi çevre ve arkadaşlık ilişkilerimin iyileşmesinde katkı sağlar.	3,44	1,20	Katılıyorum
25	Öğretmenlerle yaşadığım sorunların çözümü için rehberlik servisinden yardım alırım.	3,18	1,29	Kararsızım
26	Rehberlik servisinin velilerle ve diğer öğretmenlerle iletişiminin iyi olduğunu düşünürüm.	3,63	1,16	Katılıyorum
27	Rehberlik servisinin velilerle yaptığı toplantıları faydalı bulurum.	3,49	1,24	Katılıyorum
28	Ailemle iyi ilişkiler kurmamda rehberlik servisinin katkısı büyüktür.	2,86	1,31	Kararsızım
Madde Ortalamaları		3,37	0,94	Kararsızım

Tablo 4.4. incelendiğinde; öğrencilerin sosyal problemlerin çözümünde ve çevreyle ilişkilerini geliştirmede okul rehberlik servisinden yararlanma düzeyinde en çok katılım gösterdikleri maddelerin “*Rehberlik servisinin velilerle ve diğer öğretmenlerle iletişiminin iyi olduğunu düşünürüm*” ($\bar{X}=3,63$) ve “*Rehberlik servisi okulun imkanlarını tanıtarak okula ve çevreye uyum sağlamamda yardımcı olur*” ($\bar{X}=3,61$) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en az katılım gösterdikleri madde ise “*Ailemle iyi ilişkiler kurmamda rehberlik servisinin katkısı büyüktür*” ($\bar{X}=2,86$) olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.4.'e göre öğrencilerin sosyal problemlerin çözümünde ve çevreyle ilişkilerini geliştirmede PDR servisinden yararlanma boyutuna ilişkin genel ortalaması 3,37'dir. Bu ortalama kararsızlık aralığına denk gelmektedir. Bu da öğrencilerin okul rehberlik servisinden sosyal problemlerin çözümünde ve çevreyle ilişkilerini geliştirmede yararlanma konusunda kararsız kaldıkları şeklinde yorumlanabilir.

4.1.5. Ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisini ihtiyaç olarak görme alt boyutuna ilişkin bulgular ve yorum

Araştırmaya katılan öğrencilerin PDR servisini ihtiyaç olarak görmeye ilişkin görüşleri elde edilirken aritmetik ortalama, standart sapma ve anlam düzeylerine bakılmıştır. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 4.5.'de verilmiştir.

Tablo 4.5. Ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisini ihtiyaç olarak görme düzeyine ilişkin öğrenci algılarının ortalama ve standart sapma değerleri

Maddeler	Görüşler	\bar{X}	ss	Düzye
1	Her okulun rehber öğretmene ihtiyacı olduğunu düşünürüm.	4,18	1,24	Katılıyorum
2	Okulumuzda rehberlik servisinin olmayışını önemli bir eksiklik olarak görürüm.	3,80	1,30	Katılıyorum
4	Rehberlik servisinden tüm öğrencilerin faydalanmasını isterim.	4,15	1,09	Katılıyorum
29	Çeşitli yazıların ve bilgilendirmelerin yer aldığı rehberlik panosunun faydalı olduğunu düşünürüm.	3,56	1,17	Katılıyorum
30	Rehberlik servisinin okulda yaptığı çalışmaları takip ederim.	3,41	1,18	Katılıyorum
34	Okulumuzda rehberlik servisinin gerekli olduğunu düşünürüm.	4,03	1,20	Katılıyorum
36	Rehberlik servisinin her okulda olması gerektiğini düşünürüm.	4,19	1,17	Katılıyorum
Madde Ortalamaları		3,90	0,87	Katılıyorum

Tablo 4.5. incelendiğinde; öğrencilerin okul PDR servisini ihtiyaç olarak görme alt boyutunda en çok katılım gösterdikleri maddelerin “*Her okulun rehber öğretmene ihtiyacı olduğunu düşünürüm*” ($\bar{X}=4,18$) ve “*Rehberlik servisinden tüm öğrencilerin faydalanmasını isterim*” ($\bar{X}=4,15$) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en az katılım gösterdikleri madde ise “*Rehberlik servisinin okulda yaptığı çalışmaları takip ederim*” ($\bar{X}=3,41$) olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.5.'e göre öğrencilerin okul PDR servisini ihtiyaç olarak görme alt boyutuna ilişkin genel ortalaması 3,78'dir. Bu ortalama katılıyorum aralığına denk gelmektedir. Bu da öğrencilerin okul rehberlik servisini ihtiyaç olarak gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

4.1.6. Ortaöğretim öğrencilerinin danışmana güven duyma alt boyutuna ilişkin bulgular ve yorum

Araştırmaya katılan öğrencilerin danışmana güven duyma görüşleri elde edilirken aritmetik ortalama, standart sapma ve anlam düzeylerine bakılmıştır. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 4.6.'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Ortaöğretim öğrencilerinin danışmana güven duyma düzeyine ilişkin öğrenci algılarının ortalama ve standart sapma değerleri

Maddeler	Görüşler	\bar{X}	ss	Düzyem
10	Rehberlik servisiyle sorunlarımı paylaşmak beni rahatlatır.	3,63	1,26	Katılıyorum
11	Yaşadığım olumsuz olaylara karşı rehberlik servisinin ilgili olduğunu düşünürüm.	3,35	1,33	Kararsızım
12	Rehberlik servisinde kendimi güvenli ve rahat hissederim.	3,64	1,19	Katılıyorum
13	Kişisel bilgilerimin rehberlik servisinde gizli tutulduğuna inanırım.	3,66	1,30	Katılıyorum
14	Kimseyle paylaşmadığım sorunlarımı rehberlik servisiyle paylaşırım.	2,89	1,32	Kararsızım
21	Karşı cinsle olan sorunlarımı rehberlik servisiyle rahatlıkla paylaşırım.	2,82	1,34	Kararsızım
Madde Ortalamaları		3,33	0,96	Kararsızım

Tablo 4.6. incelendiğinde; ortaöğretim öğrencilerinin danışmana güven duyma alt boyutunda en çok katılım gösterdikleri maddelerin “*Kişisel bilgilerimin rehberlik servisinde gizli tutulduğuna inanırım*” ($\bar{X}=3,66$) ve “*Rehberlik servisinde kendimi güvenli ve rahat hissederim*” ($\bar{X}=3,64$) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en az katılım gösterdikleri madde ise “*Karşı cinsle olan sorunlarımı rehberlik servisiyle rahatlıkla paylaşırım*” ($\bar{X}=2,82$) olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.6.'ya göre öğrencilerin danışmana güven duyma alt boyutuna ilişkin genel ortalaması 3,13'dür. Bu ortalama kararsızım aralığına denk gelmektedir. Bu da

öğrencilerin danışma güven duyma konusunda kararsız kaldıkları şeklinde yorumlanabilir.

4.1.7. Ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisine çevreden çekinmeden kendi istekleriyle gitme alt boyutuna ilişkin bulgular ve yorum

Araştırmaya katılan öğrencilerin PDR servisine çekinmeden kendi istekleriyle gitme boyutuna ilişkin görüşleri elde edilirken aritmetik ortalama, standart sapma ve anlam düzeylerine bakılmıştır. Elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 4.7.'de verilmiştir.

Tablo 4.7. Ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisine çevreden çekinmeden kendi istekleriyle gitme düzeyine ilişkin öğrenci algılarının ortalama ve standart sapma değerleri

Maddeler	Görüşler	\bar{X}	ss	Düzye
3	Rehberlik servisine çekinmeden giderim.	3,59	1,21	Katılıyorum
5	Ailemin isteği ile rehberlik servisine giderim.	2,66	1,23	Kararsızım
6	İhtiyaç duyduğum her zaman kolaylıkla rehber öğretime ulaşırım.	3,64	1,26	Katılıyorum
7	Kendi isteğimle rehberlik servisine giderim.	3,90	1,13	Katılıyorum
8	Öğretmenlerimin isteği ile rehberlik servisine giderim.	2,89	1,23	Kararsızım
9	Rehberlik servisinin idari bölümden bağımsız bir katta olmasını isterim.	3,62	1,31	Katılıyorum
24	Rehberlik servisine gittiğimde alay konusu olacağımı düşünürüm.	2,29	1,36	Katılmıyorum
33	Ailem rehberlik servisine gitmemi destekler.	3,60	1,18	Katılıyorum
Madde Ortalamaları		3,27	0,65	Kararsızım

Tablo 4.7. incelendiğinde; ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisine çevreden çekinmeden kendi istekleriyle gitme alt boyutunda en çok katılım gösterdikleri maddelerin “*Kendi isteğimle rehberlik servisine giderim*” ($\bar{X}=3,90$) ve “*İhtiyaç duyduğum her zaman kolaylıkla rehber öğretime ulaşırım*” ($\bar{X}=3,64$) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en az katılım gösterdikleri madde ise “*Rehberlik servisine gittiğimde alay konusu olacağımı düşünürüm*” ($\bar{X}=2,29$) olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.7.'ye göre öğrencilerin PDR servisine çevreden çekinmeden kendi istekleriyle gitme boyutuna ilişkin genel ortalaması 3,18'dir. Bu ortalama kararsızım

aralığına denk gelmektedir. Bu da öğrencilerin okul rehberlik servisine çevreden çekinmeden gitme konusunda kararsız kaldıkları şeklinde yorumlanabilir.

4.2. Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerine İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, lise türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine dair algıları arasındaki ilişki incelenmiştir.

4.2.1. Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre okul PDR servisinden yararlanma düzeyleri

Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre okul PDR servisinden yararlanma durumlarına dair ortalama, standart sapma ve t-testi değerleri Tablo 4.8.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. Cinsiyet değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisinden yararlanma düzeyine ilişkin t-testi değerleri

Anket boyutları	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	sd	t	p	d																																																																									
Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Alanında PDR Servisinden Yararlanma	1. Erkek	380	3.76	0.91	671	1.61	.108	0.13																																																																									
	2. Kadın	293	3.63	1.07					Kişisel Rehberlik Alanında ve Kişisel Problemlerin Çözümünde PDR Servisinden Yararlanma	1. Erkek	380	3.40	1.01	671	.414	.679	0.03	2. Kadın	293	3.36	1.03	Sosyal Problemlerin Çözümünde ve Çevreyle İlişkilerini Geliştirmede PDR Servisinden Yararlanma	1. Erkek	380	3.39	0.88	671	.721	.471	0.06	2. Kadın	293	3.33	1.01	PDR Servisini İhtiyaç Olarak Görme	1. Erkek	380	3.98	0.77	671	2.66	.008*	0.21	2. Kadın	293	3.79	0.98	Danışmana Güven Duyma	1. Erkek	380	3.30	0.93	671	-.825	.410	0.06	2. Kadın	293	3.36	1.01	PDR Servisine Çevreden Çekinmeden Kendi İstekleriyle Gitme	1. Erkek	380	3.25	0.58	671	-.929	.353	0.07	2. Kadın	293	3.30	0.72	Öğrenci Anketi	1. Erkek	380	3.50	0.70	671	.704	.482
Kişisel Rehberlik Alanında ve Kişisel Problemlerin Çözümünde PDR Servisinden Yararlanma	1. Erkek	380	3.40	1.01	671	.414	.679	0.03																																																																									
	2. Kadın	293	3.36	1.03					Sosyal Problemlerin Çözümünde ve Çevreyle İlişkilerini Geliştirmede PDR Servisinden Yararlanma	1. Erkek	380	3.39	0.88	671	.721	.471	0.06	2. Kadın	293	3.33	1.01	PDR Servisini İhtiyaç Olarak Görme	1. Erkek	380	3.98	0.77	671	2.66	.008*	0.21	2. Kadın	293	3.79	0.98	Danışmana Güven Duyma	1. Erkek	380	3.30	0.93	671	-.825	.410	0.06	2. Kadın	293	3.36	1.01	PDR Servisine Çevreden Çekinmeden Kendi İstekleriyle Gitme	1. Erkek	380	3.25	0.58	671	-.929	.353	0.07	2. Kadın	293	3.30	0.72	Öğrenci Anketi	1. Erkek	380	3.50	0.70	671	.704	.482	0.05	2. Kadın	293	3.46	0.84								
Sosyal Problemlerin Çözümünde ve Çevreyle İlişkilerini Geliştirmede PDR Servisinden Yararlanma	1. Erkek	380	3.39	0.88	671	.721	.471	0.06																																																																									
	2. Kadın	293	3.33	1.01					PDR Servisini İhtiyaç Olarak Görme	1. Erkek	380	3.98	0.77	671	2.66	.008*	0.21	2. Kadın	293	3.79	0.98	Danışmana Güven Duyma	1. Erkek	380	3.30	0.93	671	-.825	.410	0.06	2. Kadın	293	3.36	1.01	PDR Servisine Çevreden Çekinmeden Kendi İstekleriyle Gitme	1. Erkek	380	3.25	0.58	671	-.929	.353	0.07	2. Kadın	293	3.30	0.72	Öğrenci Anketi	1. Erkek	380	3.50	0.70	671	.704	.482	0.05	2. Kadın	293	3.46	0.84																					
PDR Servisini İhtiyaç Olarak Görme	1. Erkek	380	3.98	0.77	671	2.66	.008*	0.21																																																																									
	2. Kadın	293	3.79	0.98					Danışmana Güven Duyma	1. Erkek	380	3.30	0.93	671	-.825	.410	0.06	2. Kadın	293	3.36	1.01	PDR Servisine Çevreden Çekinmeden Kendi İstekleriyle Gitme	1. Erkek	380	3.25	0.58	671	-.929	.353	0.07	2. Kadın	293	3.30	0.72	Öğrenci Anketi	1. Erkek	380	3.50	0.70	671	.704	.482	0.05	2. Kadın	293	3.46	0.84																																		
Danışmana Güven Duyma	1. Erkek	380	3.30	0.93	671	-.825	.410	0.06																																																																									
	2. Kadın	293	3.36	1.01					PDR Servisine Çevreden Çekinmeden Kendi İstekleriyle Gitme	1. Erkek	380	3.25	0.58	671	-.929	.353	0.07	2. Kadın	293	3.30	0.72	Öğrenci Anketi	1. Erkek	380	3.50	0.70	671	.704	.482	0.05	2. Kadın	293	3.46	0.84																																															
PDR Servisine Çevreden Çekinmeden Kendi İstekleriyle Gitme	1. Erkek	380	3.25	0.58	671	-.929	.353	0.07																																																																									
	2. Kadın	293	3.30	0.72					Öğrenci Anketi	1. Erkek	380	3.50	0.70	671	.704	.482	0.05	2. Kadın	293	3.46	0.84																																																												
Öğrenci Anketi	1. Erkek	380	3.50	0.70	671	.704	.482	0.05																																																																									
	2. Kadın	293	3.46	0.84																																																																													

Tablo 4.8. incelendiğinde; öğrencilerin okul PDR servisinden yararlanma düzeyleri arasında; cinsiyet değişkenine göre, ‘‘PDR servisini ihtiyaç olarak görme’’

[$t_{(671)} = 5.72; p < .05$] alt boyutunda anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık erkek grubu lehinedir. Bu anlamlı farklılığının etki büyüklüğünün düşük olduğu gözlenmiştir ($d=0,2$). Diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.2.2. Ortaöğretim öğrencilerinin lise türüne göre okul PDR servisinden yararlanma düzeyleri

Öğrencilerin lise türü değişkenine göre okul PDR servisinden yararlanma durumlarına dair ANOVA sonuçları Tablo 4.9.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.9. Okul türü değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisinden yararlanma düzeyine ilişkin ANOVA testi değerleri

Anket boyutu	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Eta Kare (η^2)
Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Alanında PDR Servisinden Yararlanma	Gruplar Arası	22.00	6	3.667			
	Gruplar İçi	639.28	666	.960			
	Toplam	661.28	672		3.82	.001*	0.03
Kişisel Rehberlik Alanında ve Kişisel Problemlerin Çözümünde PDR Servisinden Yararlanma	Gruplar Arası	27.46	6	4.577			
	Gruplar İçi	678.70	666	1.019			
	Toplam	706.17	672		4.49	.000*	0.03
Sosyal Problemlerin Çözümünde ve Çevreyle İlişkilerini Geliştirmede PDR Servisinden Yararlanma	Gruplar Arası	30.14	6	5.025			
	Gruplar İçi	568.06	666	.853			
	Toplam	598.20	672		5.89	.000*	0.05
PDR Servisini İhtiyaç Olarak Görme	Gruplar Arası	24.06	6	4.010			
	Gruplar İçi	493.43	666	.741			
	Toplam	517.49	672		5.41	.000*	0.04

Danışmana Güven Duyma	Gruplar Arası	23.33	6	3.889	4.27	.000*	0.03
	Gruplar İçi	605.88	666	.910			
	Toplam	629.22	672				
PDR Servisine Çevreden	Gruplar Arası	3.87	6	.646	1.53	.165	0.01
Çekinmeden	Gruplar İçi	280.83	666	.422			
Kendi İstekleriyle Gitme	Toplam	284.71	672				

Tablo 4.9. incelendiğinde; öğrencilerin okul PDR servisinden yararlanma düzeyleri arasında; okul türü değişkenine göre, “eğitsel ve mesleki rehberlik alanında PDR servisinden yararlanma”, “kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin çözümünde PDR servisinden yararlanma”, “sosyal problemlerin çözümünde ve çevreyle ilişkilerini geliştirmede PDR servisinden yararlanma”, “PDR servisini ihtiyaç olarak görme” ve “danışmana güven duyma” alt boyutları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Farkın kaynağını belirleyebilmek amacıyla yapılan Post Hoc Hochberg’s GT2 Testi ile aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

“Eğitsel ve mesleki rehberlik alanında PDR servisinden yararlanma” alt boyutuna ilişkin Anadolu lisesinde eğitim gören öğrenciler (N=158, \bar{X} =3.92, SS=0.88), fen lisesinde eğitim gören öğrencilerden (N=43, \bar{X} =3.20, SS=1.04) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca yine bu alt boyutta mesleki ve teknik Anadolu lisesinde eğitim görev öğrenciler (N=96, \bar{X} =3.80, SS=0.82), fen lisesinde eğitim gören öğrencilerden (N=43, \bar{X} =3.20, SS=1.04) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

“Kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin çözümünde PDR servisinden yararlanma” alt boyutuna ilişkin fen lisesinde eğitim gören öğrenciler (N=43, \bar{X} =2.76, SS=1.11), Anadolu lisesi (N=158, \bar{X} =3.57, SS=1.04), Anadolu imam hatip lisesi (N=102, \bar{X} =3.39, SS=0.99), mesleki ve teknik Anadolu lisesi (N=96, \bar{X} =3.35, SS=0.93), sosyal bilimler lisesi (N=115, \bar{X} =3.34, SS=0.94) ve spor lisesinde (N=118, \bar{X} =3.50, SS=1.05) eğitim gören öğrencilerden anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur.

“Sosyal problemlerin çözümünde ve çevreyle ilişkilerini geliştirmede PDR servisinden yararlanma” alt boyutuna ilişkin fen lisesinde eğitim gören öğrenciler

(N=43, \bar{X} =2.77, SS=1.10), Anadolu lisesi (N=158, \bar{X} =3.55, SS=0.88), Anadolu imam hatip lisesi (N=102, \bar{X} =3.33, SS=0.94), mesleki ve teknik Anadolu lisesi (N=96, \bar{X} =3.46, SS=0.80) ve spor lisesi (N=118, \bar{X} =3.51, SS=1.05) eğitim gören öğrencilerden anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Ayrıca yine bu alt boyutta Anadolu lisesinde eğitim gören öğrenciler (N=158, \bar{X} =3.55, SS=0.88), güzel sanatlar lisesinde eğitim gören öğrencilerden (N=41, \bar{X} =3.05, SS=1.00) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

“PDR servisini ihtiyaç olarak görme” alt boyutuna ilişkin Anadolu lisesinde eğitim gören öğrenciler (N=158, \bar{X} =4.15, SS=0.68), fen lisesi (N=43, \bar{X} =3.48, SS=1.01), spor lisesi (N=118, \bar{X} =3.79, SS=0.99) ve güzel sanatlar lisesi (N=41, \bar{X} =3.63, SS=0.79) eğitim gören öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ayrıca yine bu alt boyutta fen lisesinde eğitim gören öğrenciler (N=43, \bar{X} =3.48, SS=1.01), mesleki ve teknik Anadolu lisesinde eğitim gören öğrencilerden (N=96, \bar{X} =3.63, SS=0.79) anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur.

“Danışmana güven duyma” alt boyutuna ilişkin fen lisesinde eğitim gören öğrenciler (N=43, \bar{X} =2.84, SS=1.09), Anadolu lisesi (N=158, \bar{X} =3.57, SS=1.04) ve spor lisesinde (N=118, \bar{X} =3.51, SS=0.96) eğitim gören öğrencilerden anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur.

4.2.3. Ortaöğretim öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkenine göre okul PDR servisinden yararlanma düzeyleri

Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre okul PDR servisinden yararlanma durumlarına dair ANOVA sonuçları Tablo 4.10.’da gösterilmiştir.

Tablo 4.10. Sınıf düzeyi değişkenine göre ortaöğretim öğrencilerinin PDR servisinden yararlanma düzeyine ilişkin ANOVA testi değerleri

Ölçek/Boyut	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
-------------	-------------------	----	----	----	---	---

Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Alanında PDR Servisinden Yararlanma	Gruplar Arası	3.994	3	1.331		
	Gruplar İçi	657.293	669	.983		
	Toplam	661.288	672		1.35	.255
Kişisel Rehberlik Alanında ve Kişisel Problemlerin Çözümünde PDR Servisinden Yararlanma	Gruplar Arası	3.209	3	1.070		
	Gruplar İçi	702.961	669	1.051		
	Toplam	706.170	672		1.01	.384
Sosyal Problemlerin Çözümünde ve Çevreyle İlişkilerini Geliştirmede PDR Servisinden Yararlanma	Gruplar Arası	4.675	3	1.558		
	Gruplar İçi	593.532	669	.887		
	Toplam	598.207	672		1.75	.154
PDR Servisini İhtiyaç Olarak Görme	Gruplar Arası	.458	3	.153		
	Gruplar İçi	517.033	669	.773		
	Toplam	517.490	672		.197	.898
Danışmana Güven Duyma	Gruplar Arası	1.266	3	.422		
	Gruplar İçi	627.955	669	.939		
	Toplam	629.221	672		.450	.718
PDR Servisine Çevreden Çekinmeden Kendi İstekleriyle Gitme	Gruplar Arası	.051	3	.017		
	Gruplar İçi	284.660	669	.426		
	Toplam	284.711	672		.040	.989

Tablo 4.10. incelendiğinde; öğrencilerin okul PDR servisinden yararlanma düzeyleri arasında; sınıf düzeyi değişkenine göre, herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

4.3. Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilere görüşme formu uygulanarak okul PDR servisinden yararlanma durumlarına ilişkin görüş belirtmeleri istenmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin görüşleri içerik analizine tabi tutularak tabloda belirtilmiştir.

4.3.1. Öğrencilerin daha önceden rehberlik servisinden yararlanma durumları ve yararlandıkları alanlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin rehberlik servisinden yararlanma durumları ve yararlandıkları alanlar Tablo 4.11.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. Daha önceden rehberlik servisinden yararlanma durumları ve yararlandıkları alanlara ilişkin öğrenci görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Okul PDR Servisinden Yararlanma Durumu	Yararlandım (70), Yararlanmadım (7)	77
Okul PDR Servisinden Alınan Hizmetler	Ders programı hazırlama (25), Ders çalışma düzeni (13), Alan seçimi (11), Verimli ders çalışma teknikleri (9), Sınav stresi (5), Odaklanma (5), Meslek seçimi (5), Kendini tanıma (4), Okul başarısı (3), Psikolojik (3), Kişisel sorunlar (2), Sınavlar (1), Ani başarısızlık (1), Mesleki gelişim (1), Dersten verim alma (1), Planlama (1), Özel sorunlar (2), Tavsiye alma (1), Yeteneklerimi öğrenme (1), Sosyal endişelerim (1), Ders motivasyonu (1), Kendimi tanıma (1), Ailevi konular (1), İnternet bağımlılığı (1), Erteleme problemi (1).	99
Toplam		176

Tablo 4.11. incelendiğinde; öğrencilerin cevapları iki alt temada toplanmıştır. Bu temalar *okul PDR servisinden yararlanma durumu ve okul PDR servisinden alınan hizmetler* olarak isimlendirilmiştir.

“Okul PDR Servisinden Yararlanma Durumu” teması ile ilgili olarak araştırmaya katılan öğrencilerin (N=70) %90'ının PDR servisinden daha önce yararlandığı, (N=7) %10'unun PDR servisinden daha önce yararlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin “Okul PDR Servisinden Alınan Hizmetler” temasına yönelik görüşleri incelendiğinde genel olarak eğitsel rehberlikle ilgili konular da danışmanlık hizmeti aldıkları görülmektedir. Bunun yanında kişisel problemlerle ilgili de danışmanlık hizmeti alan öğrenciler bulunmaktadır.

Öğrencilerin “Okul PDR Servisinden Alınan Hizmetler” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Örneğin, okul PDR hizmetlerinden verimli ders çalışma için yararlandığını ifade eden E9-1 kodlu öğrenci bu konuda: “PDR hizmetlerinden yararlandım. Haftalık ders çalışma programı ve fizik netlerimi nasıl artırabileceğim konusunda” demiştir. Verimli ders çalışma konusunda benzer şekilde

destek alan K10-25 kodlu öğrenci de görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “...ders çalışma düzenini oturtmak için yardım aldım”. Benzer konular için başvuran K11-52 kodlu öğrenci: “.....Düzenli ve verimli çalışmak için bir ders programı hazırlamada yardım almak için rehberlik servisinden yararlandım”. Düzenli çalışmak için yararlandığını belirten K11-53 kodlu öğrenci aldığı hizmeti şöyle ifade etmiştir: “..... Ders çalışma programı için gittim. Düzenli ders çalışmak için bilgi edinmek için gittim. Derste odaklanmak için gittim”. Nasıl ders çalışması gerektiği konusunda rehberlik servisinden yararlanan K12-39 kodlu öğrenci: “Rehberlik servisinden yararlandım. Nasıl ders çalışmam gerektiği konusunda bilgi aldım” şeklinde görüş beyan etmiştir. Benzer konularda yararlanan K11-66 kodlu öğrenci “..... Rehberlik servisinden yararlandığım konu daha iyi ders çalışmak için ders programları aldım” şeklinde görüşlerini dile getirmiştir. Rehberlik servisinden meslek ve alan seçimi kararı için yararlanan K9-2 kodlu öğrenci “Meslek seçimi ve ders programı hazırlama konusunda yararlandım” ifadesini kullanmıştır. Alan seçimi için yararlanan K11-72 kodlu öğrenci “..... Alan seçiminde danışmak için gittim. Hangi konularda yetenekli olduğumu belirlemek için gittim” demiştir. Yine alan seçimi konusunda destek alan K11-55 kodlu başka bir öğrenci ise aldığı hizmeti şöyle ifade etmiştir: “.... Alan seçiminde daha iyi geliştirmek için tavsiyeler almaya gittim. Kendimi yorgun her şeyden sıkılmış hissettiğimde güzel tavsiyeler alamaya gittim”. Odaklanma sorunu için yararlandığını dile getiren K10-18 kodlu öğrenci görüşlerini şu şekilde belirtmiştir: “Evet, daha önce rehberlik servisinden yararlandım. Ders konusunda ani başarısızlık ve odaklanamamazlıktan dolayı başvurduğum. Etkili oldu benim üzerimde gerçekten”. Odaklanma konusunda rehberlik servisinden yararlanan E10-22 kodlu öğrenci ise: “... Ders çalışma düzenini planlama, odaklanma sorunu ve mesleki gelişim konularında yararlandım” ifadelerini kullanmıştır. Rehberlik servisinden yararlanan konular arasında kişisel problemleri olduğunu söyleyen öğrencilerden K12-42 kodlu kişi “... Kişisel problemlerin çözümünde yardım almak için. Oldukça faydalı oldu” şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Birden çok alanda rehberlik servisinden yararlanan K11-54 kodlu öğrenci de şu şekilde görüş beyan etmiştir: “... Daha düzenli nasıl çalışabilirim, dikkat, odaklanma, verimli, istekli bir hayat sürme gibi konular hakkında

yararlandım". Sınav stresi konusunda yararlandığı ifade eden K12-38 kodlu öğrenci "*verimli ders çalışma, sınav stresi azaltma konusunda rehberlik servisinden yararlandım*" demiştir. Benzer konuda yararlanan E10-28 kodlu başka bir öğrenci ise görüşlerini şöyle ifade etmiştir: "*Sınav kaygısı, bölüm/meslek seçimi konusunda yararlandım*".

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri incelendiğinde katılımcıların %90'ının daha önceden okul rehberlik servisinden yararlandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrenciler okul rehberlik servisinden yararlandıkları hizmetler arasında çoğunluklu olarak akademik başarı, verimli ders çalışma, ders programı hazırlama, alan seçimi gibi eğitsel konular olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca kişisel problemler, kendini tanıma, özel sorunlar, ailevi konularda da rehberlik servisinden yararlandığını belirten öğrenciler de bulunmaktadır.

4.3.2. Okul PDR servisine başvuru konular

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul PDR servisine başvuru konularına ilişkin görüşleri Tablo 4.12.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.12. Okul PDR servisine başvuru konularına ilişkin öğrenci görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Eğitsel/Akademik Konularda	Ders durumu (13), Başarısızlık (11), Çalışma programı (10), Verimli ders çalışma (8), Ders başarısı (4), Merkezi sınavlar (4), Bölüm seçme (3).	53
Kişisel Konularda	Psikolojik konular (6), Yetersizlik (6), Zorlanma durumu (4), Kişisel problemler (3), Stres (2), Özgüven (2), Yeteneklerimi keşfetme (2), Ruh hali (1), Kararlarımı sorgulama (1), Kararsızlık (1), Kendimi tanıma (1), İfade (1), Gelecek kaygısı (1).	31
Bir Uzmana Danışma İhtiyacı Hissedildiğinde	Kimse bana yardım edemediğinde (1), Kendimi yetersiz hissettiğim (1), Psikolojim bozulduğunda (1), Okul içinde yetersiz kaldığımda (1), Bir konuda fikir alma (1), Kararsız kaldığımda (1), Bilgi sahibi olmak için (1), Konuşma (1), Anlaşılma (1), Yardım (1), Öneri (1), Bilgi (1).	10
Sorunla Karşılaşıldığı Zamanlarda	Sorun (2), Çözemediğim durumlarda (1), Şahsi problemlerimde (1), Okul (1), Dersler (1), Sınıf içi (1), İlişkiler (1), Sıkıntı (1).	9
Rehberlik Servisine İşlevi Dışında Başvurma	Canım sıkıldığında (1), Stres amaçlı (1), Sohbet (1), Dersten kaçmak için (1)	4
Toplam		107

Tablo 4.12. incelendiğinde; öğrencilerin cevapları dört alt temada toplanmıştır. Bu temaların *eğitsel/akademik konularda, kişisel konularda, sorunla karşılaşıldığı*

zamanlarda, bir uzmana danışma ihtiyacı hissedildiğinde ve rehberlik servisine işlevi dışında başvurma olduğu belirlenmiştir.

“Eğitsel/Akademik Konularda” ile ilgili olarak öğrencilerin, ders başarı durumları, alan seçimi, TYT/AYT gibi merkezi sınavlar, verimli ders çalışma yöntemleri için başvurdukları görülmektedir. “Kişisel Konularda” ile ilgili olarak öğrencilerin, psikolojik destek almak, stresle başa çıkma, özgüven problemleri, kendini tanıma gibi konularda başvurdukları görülmüştür. “Sorunla Karşılaşıldığı Zamanlarda” ile ilgili olarak öğrencilerin, sorun yaşadıklarında rehberlik servisine başvurdukları görülmektedir. Öğrenciler sorunları okul, ilişkiler, aile, sınıf içi anlaşmazlıklar olarak belirtmişlerdir. “Bir Uzmana Danışma İhtiyacı Hissettiğimde” ile ilgili olarak ise öğrencilerin, herhangi bir durumda okuldaki uzman birinden destek almak için rehberlik servisine başvurdukları sonucuna ulaşılmıştır. “Rehberlik Servisine İşlevi Dışında Başvurma” ile ilgili olarak öğrencilerin, rehberlik servisine başvurmada yanlış inanışlara sahip oldukları görülmektedir.

Öğrencilerin “Eğitsel/Akademik Konularda” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Okul dersleri ile ilgili sorun yaşadığında rehberlik servisine başvurduğunu belirten K11-52 kodlu öğrenci şöyle demiştir: *“Derslerimle ilgili bir sorun yaşadığımda, her ders için bir çalışma yöntemi öğrenmek istediğim zaman rehberlik servisinden yardım alırım. YKS hakkında bilgi almak için”*. Ders çalışmasını artırmak için rehberlik servise başvurduğunu belirten K11-66 kodlu öğrenci *“Okulla ilgili psikolojik sorunlarımı düzeltmeye yardımcı olmak için, ders çalışmayı artırmak için”* ifadelerini kullanmıştır. Sınavların kötü gidişatında rehberlik servisine başvurduğunu belirten E10-21 kodlu öğrenci *“Sınavlarımda kötü yapınca, derslerime odaklanamadığımda rehberlik servisine başvurmayı, destek almayı düşündüm...”* şeklinde görüş belirtmiştir. Derslerle ilgili sorun yaşadığında rehberlik servisine başvurduğunu belirten E12-51 kodlu öğrenci *“Benim şahsi problemlerim varsa. Ders çalışmada sıkıntı yaşıyorsam”* demiştir. Ders çalışma programı için rehberlik servisine başvuracağını dile getiren K11-72 kodlu öğrenci şu şekilde görüş belirtmiştir: *“çalışma programı hazırlamak için yardım isterim ya da daha iyi nasıl çalışabilirim önerilerini almak için başvurabilirim”*. Ders çalışma ve bunun yanında başka

konularda da başvurduğunu ifade eden E10-22 kodlu öğrenci “*ders çalışma, odaklanma, psikolojik sorunlar durumunda okul rehber öğretmenime başvururum*” şeklinde görüşlerini dile getirmiştir. Başarısızlık durumlarında rehberlik servisine başvurduğunu ifade eden K11-58 kodlu öğrenci şöyle demiştir: “*Başarısızlık durumunda, okuldan bunaldığımda veya ders çalıştığım halde başaramadığımda*”. Benzer konuda rehberlik servisine başvuran K11-64 kodlu başka bir öğrenci ise şu ifadeleri kullanmıştır: “*Başarısızlık, alan seçimi, kendi başıma çözemediğim, sonuçlandıramadığı konularda başvururum*”. Sınavlarla ilgili bilgi sahibi olmada rehberlik servisine başvurduğunu belirten K11-54 kodlu öğrenci “*Herhangi bir konu hakkında bilgi sahibi olmada, gelecek sınavlar için bilgi edinmede rehberliğe gitmeyi, konuşmayı düşünürüm...*” ifadelerini kullanmıştır. YKS hakkında bilgi sahibi olmak için başvuracağını belirten K11-65 kodlu öğrenci “*Üniversite sınavları, sınava hazırlık süreci ile ilgili bilgi almak için rehberlik servisine başvururum*” şeklinde görüş beyan etmiştir. Merkezi sınavlarla ilgili rehberlik servisine başvurduğunu belirten K11-53 kodlu başka bir öğrenci “*Derslere nasıl çalışmak için. Derslere odaklanmak için. TYT-AYT sınavına nasıl hazırlanılır....*” demiştir.

Öğrencilerin “Kişisel Konularda” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Kendini yetersiz hissettiğinde rehberlik servisine başvurduğunu belirten K10-19 kodlu öğrenci şöyle demiştir: “*Kendi başa çıkamadığım sorunları rehberlik servisiyle çözmeye çalışırım*”. Zorlandığı durumlarda rehberlik servisine başvurduğunu söyleyen K10-29 kodlu öğrenci şu ifadeleri kullanmıştır: “*Zorluk yaşadığım bir konu hakkında karar vermek için rehberliğe başvururum*”. Yine benzer bir konuda rehberlik servisine başvurduğunu belirten K10-29 kodlu öğrenci “*Zorlandığım durumlarda rehber öğretmenimle görüşürüm. Dersler de psikolojik anlamda*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Sorun yaşadığı durumlarda rehberlik servisine başvurduğunu ifade eden E12-51 kodlu öğrenci “*Benim şahsi problemlerim varsa. Ders çalışmada sıkıntı yaşıyorsam*” şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Psikolojik sorunlarda rehberlik servisine gittiğini belirten E10-22 kodlu öğrenci “*.....odaklanma, psikolojik sorunlar durumunda başvururum*” demiştir. Kişisel konularla ilgili başvurduğunu söyleyen E10-34 kodlu öğrenci “*Ruh halimin dağınık*

olduğu zaman. Kafamda birçok düşüncenin karıştığı, kararlarımı sorguladığım.....” ifadelerini kullanmıştır. Öneri ve bilgi almak için rehberlik servisine başvurduğunu belirten K9-4 kodlu öğrenci *“Rehberlik servisine gelecek kaygısı, öneri ve bilgi almak için giderim. Daha önce bu konularda rehberliğe gitmişim”* şeklinde görüş beyan etmiştir.

Öğrencilerin “Bir Uzmana Danışma İhtiyacı Hissedildiğinde” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: İhtiyaç duyduğu özel konularda başvurduğunu belirten K10-25 kodlu öğrenci şu ifadeleri kullanmıştır: *“İhtiyacım duyduğum özel konularda ve bir durum hakkında fikrim yoksa rehberlik öğretmenine başvururum”*. Kendini yetersiz hissettiğinde rehberlik servisinden yardım aldığını ifade eden K10-32 kodlu öğrenci *“Okul içinde kendi kendime yetersiz kaldığım konularda rehberlik servisine giderim”* şeklinde görüş belirtmiştir. Kararsızlık durumuyla beraber ruhen de kendini iyi hissetmediği zamanlarda rehberlik servisine uğradığını dile getiren E10-34 kodlu öğrenci düşüncelerini şöyle belirtmiştir: *“Ruh halimin dağınık olduğu zaman. Kafamda birçok düşüncenin karıştığı, kararlarımı sorguladığım ve karar vermekte zorlandığım zamanlarda”*. Yine kararsızlık durumunda başvurduğunu söyleyen K11-62 kodlu öğrenci şu şekilde görüşlerini dile getirmiştir: *“Uzun süre düşündüğüm konularda bazen kararsız kalıyorum. Çıkmaza giriyorum. Kararsız kaldığım bu konularda rehber öğretmene gidiyorum”*. Bilgi almak için rehberlik servisine başvurduğunu dile getiren K11-54 kodlu öğrenci *“Herhangi bir konu hakkında bilgi sahibi olmada, gelecek sınavlar için bilgi edinmede rehber öğretmenin yanına giderim”* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Kendini yetersiz gördüğü konularda başvurduğunu belirten K11-64 kodlu öğrenci şu ifadeleri kullanmıştır: *“...Kendi başıma çözemediğim, sonuçlandıramadığım konularda okulun rehberlik servisine gider başvururum”*. Rehberlik servisinde anlaşıldığını düşünen K11-74 kodlu öğrenci, *“Sorunlarımı beni anlayabilecek birine anlatma ihtiyacı duyduğumda PDR servisine başvururum.”* şeklinde görüşlerini dile getirmiştir. Çevresinde kimseden yardım alamayacağı durumlarda rehberlik servisine gideceğini ifade eden K12-45 kodlu öğrenci: *“kendi kendime yetersiz geldiğimde. Önce çevremden yardım alırım.*

Çevremdeki kimse de bana yardım edemeyeceği zamanlarda rehberlik servisine başvururum” demiştir.

Öğrencilerin “Sorunla Karşılaşıldığında” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: E10-14 kodlu öğrenci sorunlarını çözemediğinde rehberlik servisine gideceğini şöyle ifade etmiştir: *“Dert, sıkıntı fazla olduğunda, çözemediğimde rehberliğe giderim”*. Yine sorunla karşılaştığında rehberlik servisine gittiğini dile getiren K10-19 kodlu öğrenci: *“Kendi başa çıkamadığım sorunları rehberlik servisiyle çözmeye çalışırım”* demiştir. Sorunlarını çözmek için okul rehberlik servisine gittiğini ifade eden K10-26 kodlu öğrenci: *“Zorluk yaşadığım bir konu hakkında çözüme kavuşturmak için gider başvururum”* şeklinde görüş belirtmiştir. Kendi başına çözemediği sorunlarını rehber öğretmenin desteğiyle çözdüğünü söyleyen K12-36 kodlu öğrenci görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Kendim çözemediğim önemli sorunları rehber öğretmenimden yardım alarak çözmeye çalışırım. Daha önce rehber öğretmenle bazı sorunlarımı çözmüştüm”*. Okulda yaşayacağı sıkıntılarda rehberlik servisine başvurduğunu dile getiren K11-57 kodlu öğrenci *“okul ve dersle ilgili bir sıkıntı çıkarsa PDR başvururum”* şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Benzer bir şekilde K10-29 kodlu öğrenci: *“Hayat içerisinde zorlandığım durumlarda. Ya da okulda dersler de psikolojik anlamda”* demiştir.

Öğrencilerin “Rehberlik Servisine İşlevi Dışında Başvurma” temasına yönelik görüşleri şu şekildedir: Dersten kaçmak için gideceğini söyleyen E12-50 kodlu öğrenci: *“Canımın sıkıldığı derslerden kaçmak için rehberlik servisine rehber öğretmene giderim”* demiştir. Sohbet amaçlı gideceğini belirten K12-39 kodlu öğrenci: *“Sevmediğim dersten kaytarıp sohbet etmek amaçlı rehberliğe giderim”* şeklinde görüş belirtmiştir. Benzer görüşlere sahip olan K9-3 kodlu öğrenci *“Sohbet, muhabbet etmek için gitmeyi düşünürüm”* demiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri değerlendirildiğinde rehberlik servisine eğitsel konularda, kişisel konularda, uzman birine danışmak istediklerinde ve sorunla karşılaştıklarında başvurdukları görülmektedir. Öğrenciler akademik konularda başarısızlık yaşadıklarında, çalışma programına ihtiyaç duyduklarında, verimli ders çalışma yöntemlerine ilişkin bilgi almak istediklerinde okul rehberlik

servisine başvurduklarını ifade etmişlerdir. Psikolojik konularda, yetersizlik yaşadıklarında, stresini yönetememe gibi kişisel konularda da rehberlik servisine başvurduğunu belirten öğrenciler, bunun yanında çözemedikleri sınıf içi veya ailede yaşadıkları sorunların çözümü içinde rehberlik servisine başvurmaktadırlar. Çalışmaya katılan bazı öğrencilerin ise rehberlik servisine işlevi dışında başvurdukları görülmektedir.

4.3.3. Okul PDR servisinden/rehber öğretmenden beklentiler

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul PDR servisinden/rehber öğretmenden beklentilere ilişkin görüşleri Tablo 4.13.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.13. Okul PDR servisinden/rehber öğretmenden beklentilere ilişkin öğrenci görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Rehber Öğretmenden Beklentiler	İlgi/önemsenme (12), Yardımcı olma (9), Sorunlara pratik çözümler bulmaları (7), Bireysel görüşme (4), Gizlilik (3), Dinleme (4), Yol gösterme (2), İyi açıklamalar yapmaları (1), İletişim kurması (1), Pozitif olmaları (1), İyi yere gelmemizi sağlamaları (1), Aktif olmaları (1), Karar verme (1), Daha fazla görüşme (1), Gelecek ile ilgili kararlar (1), Özen gösterme (1), Düzenli olma (1), Haberdar olması (1).	51
Rehberlik Servisinden Yapılması Beklenen Çalışmalar	TYT-AYT bilgilendirmesi (17), Mesleki bilgi vermeleri (3), Motivasyon (4), Dersler (2), Alan seçimi (2), Verimli ders (2), Bilgi (2), Konferanslar (2), Stres yönetimi (1), Ders Programı (1), Yetenek (1), Başarı (1).	38
Empati	Anlama (2), Olaylara bakma (1), Hoşgörü (1), Yargılamama (1), Anlayışlı olma (1).	6
Toplam		95

Tablo 4.13. incelendiğinde; öğrencilerin cevapları üç alt temada toplanmıştır. Bu temaların *rehber öğretmenden beklentiler*, *rehberlik servisinden yapılması beklenen çalışmalar* ve *empati* olduğu belirlenmiştir.

“Rehber Öğretmenden Beklentileri” ile ilgili olarak öğrencilerin, genel olarak rehber öğretmeninden kendilerine yardımcı olmalarını, yaşadıkları sorunlara rehber öğretmenin pratik çözümler bulmasını, rehber öğretmenlerin kendileriyle ilgilenmelerini, bireysel görüşmeler yapılmasını istedikleri, rehber öğretmenlerin öğrencileri görüşmeye daha erken çağrılmalarını, rehber öğretmenlerin yol gösterici olmasını bekledikleri görülmektedir. “Rehberlik Servisinden Yapılması Beklenen Çalışmalar” ile ilgili olarak öğrencilerin, okul rehberlik servisinin motivasyona

yönelik çalışmalar, konferanslar yapılmasını istedikleri, merkezi sınavlar (TYT-AYT) hakkında bilgilendirilmek istedikleri, verimli ders çalışma, stres yönetimi gibi konularda çalışmalar yapılmasını beklemektedirler. “Empati” ile ilgili olarak öğrencilerin rehber öğretmenle görüşmeler yaptıklarında, olaylara öğretmenlerin sadece kendi gözünden bakmamaları, öğrencileri anlamaları, hoşgörü ile yaklaşmaları, daha anlayışlı olmalarını beklemektedirler.

Öğrencilerin “Rehber Öğretmenden Beklentiler” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Rehber öğretmenin öğrencileri davet etmesi gerektiğini düşünen E10-34 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: *“Beklentilerim öğrencilerle samimi sıcak bir ortam kurması, öğrencilerin rehberlik servisine gelmesi yerine kendisi öğrencilerle konuşup onları davet etmesidir”*. Benzer şekilde düşünen E10-31 kodlu öğrenci şunu söylemiştir: *“Biz gitmeden onun rehberlik için çağırması gerekir”*. Rehber öğretmenden sorunlara çözüm bulmasını isteyen K10-27 kodlu öğrenci düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: *“Rehber öğretmen sorunlara pratik çözüm bulmalı, vereceği tavsiyeler pratik olmalı bence”*. Yine sorunlara çözüm bulmalarını bekleyen K11-62 kodlu öğrenci *“Sorunlara çözüm bulmaları. Bire bir bizimle ilgilenmeleri gerekir”* şeklinde görüş belirtmiştir. Rehber öğretmenin kendilerini motive etmesini isteyen K11-60 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: *“Bizi motive ettikten sonra sorunlarımızı nasıl çözeceğimize yardım etmeleri ...”*. Rehber öğretmenin gizliliğe dikkat etmesi gerektiğini vurgulayan K12-38 kodlu öğrenci görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Sorunlara çözüm bulması, rehber öğretmenlerle paylaştığımız her şeyin gizli kalması. Gizlilik ilkesine özellikle dikkat edilmesi gerekir”*. Gizlilik konusunu dile getiren K10-29 kodlu bir öğrenci, *“Bizleri çok iyi dinlemesi, söylediğimiz sorunlara çözüm bulması, rehberlik servisinin gizliliğe önem vermesi....”* şeklinde görüş beyan etmiştir. Gizliliğin esas olmasını düşünen K11-64 kodlu öğrenci *“Rehber öğretmenler anlayışlı olmalı, bize yol göstermeli, gizlilik esastır olmalı”* şeklinde görüş belirtmiştir. Rehber öğretmenlerin kendilerine daha yakın olmasını isteyen K11-73 kodlu öğrenci *“Bizimle ilgilenmesi, bizi tanıması, bireysel olarak bizi çağırıp iletişim kurmalı, bize yakın olduğunu hissettirmeli”* demiştir. Benzer şekilde K12-43 kodlu öğrenci rehber öğretmenin

kendileriyle ilgilenmesini şu şekilde ifade etmiştir: “*Rehberlik öğretmeninin bizimle daha çok ilgilenmesini isterim*”. Rehber öğretmenin kendilerine yol göstermesi gerektiğini söyleyen K12-35 kodlu öğrenci “*Bana yol gösterici olmaları. Kararsız kaldığım durumlarda karar vermeme yardımcı olmaları*” şeklinde görüşlerini dile getirmiştir. Rehber öğretmenin yol göstermesi gerektiğini düşünen K11-58 kodlu öğrenci de görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “*Bizi ders çalışma konusunda aydınlatmaları ve nasıl başarılı olacağımıza dair doğru yol göstermeleri*”. Öğrencilerin dikkatle dinlenilmesi isteyen K10 -32 kodlu öğrenci rehber öğretmenden beklentisini “*Rehber öğretmeni öğrencileri dikkatle dinlemesini ve dinledikten sonra işe yarayabilecek tavsiyeler vermesini beklerim. Tavsiyelerin bir sonucu olmalı bence*” şeklinde belirtmiştir. Anlaşılacak istediğini dile getiren K10-17 kodlu öğrenci “*Okulda en çok rehber öğretmenlerin bizi anlamalarını ve yardımcı olmalarını istiyorum*” demiştir. Rehber öğretmenden beklenti olarak bireysel görüşmeyi isteyen E9-11 kodlu öğrenci görüşlerini şu sözlerle dile getirmiştir: “*Okuldaki tüm öğrencilerle bireysel olarak ayrı ayrı görüşmelerini istiyorum. Bizleri rehberliğe tek başımıza davet etmeleri lazım*”. Rehber öğretmenin tüm öğrencilerden haberdar olmasını bekleyen K11-55 kodlu öğrenci “*Rehberlik hocasından beklentilerim hocamızın bütün sınıflar ve öğrencilerden haberdar olmalı*” şeklinde görüş beyan etmiştir. K11-61 kodlu öğrenci rehber öğretmenden beklentisini şöyle ifade etmiştir: “*Rehber hocalarının bizi motive etmelerini ve daha iyi yerlere gelebilmemizi sağlamalarını beklerim*”.

Öğrencilerin “Rehberlik Servisinden Yapılması Beklenen Çalışmalar” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Üniversite sınavlarına yönelik bilgilendirici seminerler verilmesini isteyen E9-7 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “*Üniversite sınav süreci ile ilgili seminerlerle bizi bilgilendirmeleri ve bu sınavlara hazırlanırken desteklemelerini bekliyorum*”. Yine üniversite sınavı ile ilgili bilgi verilmesini bekleyen K11-59 kodlu öğrenci “*TYT-AYT konularının ne olduğunu, okulları, dersleri neler göreceğim hakkında bilgi vermeleri*” şeklinde görüş beyan etmiştir. Motivasyona artırıcı konferansların verilmesini isteyen K11-52 kodlu öğrenci “*Sınıf başarı düzeyini artırmak için boş derslerde sınıflara konferans vermelerini, öğrencilere motivasyon artırıcı konuşmalar yapmalarını, öğrencilere yardımcı*

olmalarını istiyorum” demiştir. Benzer şekilde düşünen K11-75 kodlu öğrenci düşüncelerini “Mümkün olduğunca daha çok motive için konferanslar yapılmalı. Motivasyona yönelik bütün sınıflara seminerler düzenlenmeli” şeklinde belirtmiştir. Meslekler hakkında bilgi verilmesini bekleyen K12-45 kodlu öğrenci “Meslekler hakkında bilgimiz çok sınırlı. Daha çok mesleki bilgi sunmalarını bekliyorum” demiştir. Alan seçimine yönelik seminerler düzenlenmesini isteyen K12-42 kodlu öğrenci de: “Bölüm seçimi için seminerler düzenlemelerini ve bize bilgi sunmaları” şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğrencilerin “Empati” temasına yönelik görüşleri şu şekildedir: Rehber öğretmenin yaşanan herhangi bir durumda öğrencilerin gözünden bakabilmesi gerektiğini düşünen K9-12 kodlu öğrenci “Rehberlik öğretmeni daha anlayışlı olmalı ve bizim gözümüzden bakabilmeleri olaylara.....” demiştir. Benzer düşünceye sahip K10-29 kodlu öğrenci “Bir durumda rehberliğe gittiğimizde olaylara bizim gibi bakabilmelerini isterim” şeklinde görüş beyan etmiştir. Rehber öğretmenlerin hoşgörülü yaklaşımlarını beklediğini belirten K9-8 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “Hoşgörü ile yaklaşımları, bizimle konuşurken. Bizi yadırgamadan dinlemeleri”. Rehber öğretmenin yargılamadan dinlemesini isteyen K10-25 kodlu öğrenci düşüncelerini “Bizi yargılamadan dinlemeleri, pratik çözümlerle sorunlarımızı çözmemize yardımcı olmaları” şeklinde belirtmiştir. Rehber öğretmenlerin anlayışlı olmalarını beklediğini söyleyen K11-70 kodlu öğrenci “Rehberlik öğretmenlerinin anlayışlı olmaları, sadece dinlememeleri” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri incelendiğinde okul rehber öğretmenden ve rehberlik servisinden beklentileri olduğu görülmektedir. Öğrenciler rehberlik servisinin yapmasını beklediği çalışmalar arasında motivasyona yönelik çalışmalar, merkezi sınavlara ilişkin bilgilendirmeler, verimli ders çalışma teknikleri gibi akademik konuları saymışlardır. Bunun yanında rehber öğretmenden sorunlara çözümler bulmasını, gizlilik konusuna önem vermesini, bireysel görüşmelere çağırmasını, kendileriyle daha fazla ilgilenmesini beklediklerini vurgulamışlardır. Ayrıca çalışmaya katılan öğrenciler rehber öğretmenin daha anlayışlı, daha hoşgörülü

olmasını ve olaylara yaklaşırken öğrencinin bakış açısıyla durumu değerlendirebilmesini beklediklerini dile getirmişlerdir.

4.3.4. Okul PDR Servisinden alınan hizmetlerin değerlendirilmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul PDR servisinden alınan hizmetlerin değerlendirilmesine ilişkin görüşleri Tablo 4.14.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.14. Okul PDR servisinden alınan hizmetlerin değerlendirilmesine yönelik öğrenci görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Yaşanılan Sorunların Çözülerek Katkı Sunulması	Faydalı oldu (16), Sorunlara yardımcı olma (10), Ders başarısındaki artış (6), Katkıda bulunma (6), Yol gösterme (5), Psikolojik destek (4), Karar verme (3), Kaygıyı azaltma (1), Ders programı hazırlama (1), Doğru bilgi alma (1), Doğru çalışma tekniği (1), Öneri sunma (1), Bilgi vererek sorun çözme (1), Kişisel gelişime katkı (1), Mesleki bilgi sunma (1).	58
Bakış Açısının Değiştirilerek Katkı Sunulması	Farklı bakış açısı kazandırma (10), Çözüm yolları sunma (9), Çözüm odaklılık (2), Eleştirel bakmayı sağlama (1).	22
İletişim Yoluyla Sorunların Çözülmesine Katkı Sunulması	Sağlıklı iletişim kurma (10).	10
Sunulan Desteğin Yetersiz Görülmesi	Katkısı yok (3), Yetersiz (2), Sorunlar kısmen çözülüyor (2), Anlık motivasyon (1).	7
Toplam		97

Tablo 4.14. incelendiğinde; öğrencilerin cevapları dört alt temada toplanmıştır. Bu temaların *yaşanılan sorunların çözülerek katkı sunulması*, *bakış açısının değiştirilerek katkı sunulması*, *iletişim yoluyla sorunların katkı sunulması* ve *sunulan desteğin yetersiz görülmesi* olduğu belirlenmiştir.

“Yaşanılan Sorunların Çözülerek Katkı Sunulması” ile ilgili olarak öğrencilerin, yaşadıkları sorunların çözümü için rehberlik servisinden destek aldıkları bu desteği olumlu buldukları görülmektedir. “Bakış Açısının Değiştirilerek Katkı Sunulması” ile ilgili olarak öğrencilerin, rehberlik servisinden aldıkları destek sayesinde yaşadıkları problemlere daha farklı yaklaşabildikleri, problemlerini bu destek sayesinde çözebildikleri görülmektedir. “İletişim Yoluyla Sorunların Çözülmesine Katkı Sunulması” ile ilgili olarak öğrenciler, rehber öğretmenin kişiyle iletişim kurarak, kendileri dinleyerek sorunları çözdüklerini belirtmektedirler. “Sunulan Desteğin Yetersiz Görülmesi” ile ilgili olarak öğrenciler aldıkları desteğin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin “Yaşanılan Sorunların Çözülerek Katkı Sunulması” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Rehberlik servisinden aldığı hizmet sayesinde kaygısının azaldığını ifade eden K10-23 kodlu öğrenci “*Ders başarıımı yükselttiği zamanlar olmuştur bir de kaygımı azalması için yardımcı olduğu zamanlarda var*” şeklinde görüş ifade etmiştir. Karar verme ve verimli çalışma konusunda destek sağladığını belirten K11-52 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “*Seçmek istediğim bölüm veya meslek hakkında kararsızsam doğru bilgi almamda yardımcı olur. Doğru ders çalışma teknikleri vererek başarımlarımı artırıyor*”. Çözüm yolları sunduğunu ifade eden E10-20 kodlu öğrenci “*Yaptığımız görüşmeler sonucunda sorunu öğrendikten sonra bize danışarak çözüm yollarını belirtiyor*” şeklinde görüş beyan etmiştir. Rehber öğretmenin bilmedikleri konularda bilgi sunduğunu söyleyen K11-59 düşüncesini şöyle ifade etmiştir: “*İyi yönde katkıda bulunuyor. Yapamadığımız bilmediğimiz konular da bize bilgi verir*”. Okul rehberlik servisinden aldığı hizmeti psikolojik olarak iyi hissettirdiği şeklinde değerlendiren K9-8 kodlu öğrenci “*Psikolojik olarak kendimi daha iyi hissettiriyor. Görüşmelerin bana psikolojik faydası oluyor*” demiştir. Benzer görüşe sahip olan E9-7 kodlu öğrenci düşüncelerini “*Psikolojik olarak zorlandığım zamanlarda beni rahatlatıyor. Bu yüzden rehberliğe gidiyorum*” şeklinde ifade etmiştir. Aldığı hizmetin karar vermesini kolaylaştırdığını ifade eden K12-35 kodlu öğrenci “*Zorlandığım durumlarda, konularda daha kolay karar vermeme sağlıyor. Bu tür durumlarda rehber hocasında yardım alıyorum*” şeklinde görüş belirtmiştir. Rehberlik servisinden aldığı hizmeti olumlu olarak değerlendiren K11-72 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “*Aldığım öneriler ve destekle daha verimli ders çalışmaya başladığım için katkısı çok büyük oldu*”. Aldığı hizmeti birkaç noktada değerlendiren K11-54 kodlu öğrenci “*Daha verimli, istekli, düzenli bir hayat yaşamaya, derslere verilen önemin artırılmasına katkı sağladı*” demiştir. Rehberlik servisinden aldığı hizmetin kendisini motive ettiğini düşünen K9-2 kodlu öğrenci görüşlerini şu sözlerle belirtmiştir: “*Rehber öğretmen beni motive ediyor ve bana yardımcı olacak programlar hazırlıyor*”.

Öğrencilerin “Bakış Açısının Değiştirilerek Katkı Sunulması” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Sorunlara yaklaşım açısını değiştirdiğini söyleyen K11-76 kodlu öğrenci görüşlerini “*Sorunlara yaklaşım açıları değişti. Önceden sorunları çok kafaya takan biriyken şu an böyle bir sorun yaşamıyorum*” şeklinde dile getirmiştir. Aldığı hizmeti çözüm odaklı olarak niteleyen K12-43 kodlu öğrenci: “*Sorunlara karamsar bakmaktan çok çözüm odaklı bakmamı sağladı*” demiştir. Farklı açılardan bakıp olumu düşünmesine katkı sağladığını belirten K11-74 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “*Olaylara farklı bir bakış açısından bakmama ve daha olumlu düşünmeme katkıda bulunuyor*”. Rehber öğretmenle yaptığı görüşmelerin eleştirel düşünmesine fayda sağladığını düşünen K11-77 kodlu öğrenci “*Rehberlik öğretmenimle yaptığım görüşmeler benim eleştirel bakmama yardımcı oluyor. Bir olayla karşılaştığımda daha eleştirel bakabildiğimi düşünüyorum*” şeklinde görüş belirtmiştir. Okul rehberlik servisinin farklı bakış açıları sunduğunu söyleyen K11-67 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “*Farklı bakış açıları sunuyor. Her yönden konuyu çözmemi sağlar*”.

Öğrencilerin “İletişim Yoluyla Sorunların Çözülmesine Katkı Sunulması” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: İletişim yoluyla sorunların çözümüne sağladığı katkıyı E9-1 kodlu öğrenci “*Rehber öğretmenle görüşmeler yapıyoruz. Bazı sorunlar yaşayınca yanına gidiyoruz. Bizimle konuşarak, sorunlarımızı dinleyerek bize yardımcı oluyor*” şeklinde görüş beyan etmiştir. Rehber öğretmenin kendisiyle konuşarak sorunların çözüm yolunu gösterdiğini K10-19 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “*Rehber öğretmenimiz bizi dinliyor sonra konuşarak bunun nasıl çözüleceğini anlatıyor*”. Görüşmeler sonucunda iletişimle sorunlarını çözebildiğini ifade eden E10-20 kodlu öğrenci “*Yaptığımız görüşmeler sonucunda sorunu öğrendikten sonra bize danışarak, sohbet ederek çözüm yollarını belirtiyor*” demiştir. Rehber öğretmenden yardım almanın sorunlarını çözdüğünü düşünen K10-29 kodlu öğrenci görüşlerini “*Rehber öğretmenden yardım almak, konuşmak sorunu çözüyor*” sözleriyle ifade etmiştir. İletişim yoluyla psikolojik iyi oluşu vurgulayan E12-51 kodlu öğrenci düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir:

“Rehberlik öğretmenini konuşarak, önce psikolojimi düzelterek, sonra ne gerekiyorsa ilgileniyor”.

Öğrencilerin “Sunulan Desteğin Yetersiz Görülmesi” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Yapılan görüşmelerin anlık motivasyon sağladığını düşünen K9-5 kodlu öğrenci düşüncelerini “*O anlık moral motivasyon full oluyor. Ama sonrası boşalıyor. Yaptığımız görüşme yetersiz kalıyor*” şeklinde ifade etmiştir. Çözüm üretildiğini ancak yetersiz olduğunu dile getiren K11-64 kodlu öğrenci “*Çözüm üreterek bize yol gösteriyor yardımcı oluyor ama çoğunlukla bu yetmiyor*” demiştir. Aldığı hizmeti güzel olarak niteleyen ancak sorunların üzerinde durulması gerektiğini belirten E10-31 kodlu öğrenci “*Güzel ama etkili değil sorunların üzerinde durulması lazım*” şeklinde görüş belirtmiştir. Rehberlik servisinin desteğinin kısmen katkı sunduğunu düşünen K11-56 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “*Rehber öğretmenle görüşmeler yapıyoruz. Kısmen katkıda bulunuyor ancak yeterli değil*”.

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri incelendiğinde okul rehberlik servisinin sorunlarını çözmelerinde kendilerine destek sunduklarını düşünmektedirler. Katılımcılar yaşadıkları akademik, kişisel ve sosyal sorunlara karşı rehberlik servisinin iletişim yoluyla, bakış açısını değiştirmeye ya da psikolojik yönden daha iyi hissettirerek yardımcı olduğunu belirtmektedirler. Çalışmaya katılan bazı öğrenciler ise sunulan desteğin anlık motivasyon sağladığını ya da sorunların üzerinde az durulduğunu belirterek aldıkları hizmeti yetersiz gördüklerini vurgulamışlardır.

4.3.5. Okullarda PDR servisinin bulunmasının sağladığı katkılar

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul da rehberlik servisinin bulunmasının sağladığı katkılara ilişkin görüşleri Tablo 4.15.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.15. Okullarda PDR servisinin bulunmasının sağladığı katkılara ilişkin öğrenci görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Eğitsel Konulardaki İhtiyaçlar	Ders programı yapma (30), Dersler konusunda katkı sağlama (18), Düzenli çalışma (12), Verimli ders çalışma (7), Çalışma düzenini oluşturma (3), Sınav hakkında bilgi (2), Alan bilgilendirmesi (1), Okul sınavlarında düşüş (1), Verimli çalışma	77

	(1), Okulla ilgili ihtiyaçlar (1), Eğitim-öğretim hayatımızla ilgili cevap (1), Üniversiteye gidebilmek için (1).	
Kişisel Konulardaki İhtiyaçlar	Psikolojik sorunlara cevap verme (7), Kişisel sorunlara cevap verme (8), Stresimi azaltmaya katkı (2), Psikolojik baskılardan kurtulma (1), Kişisel yetersizlik (2), Bireysel gelişim (2), Duyguların rahat ifade edilmesi (1).	23
Danışma İhtiyacı Duyulan Konular	Uzman görüşü alma (6), Kararsızlık durumunda (6), Bütün konularda (5), Kişisel problemlerin çözümünde (3).	20
Sosyal Konulardaki İhtiyaçlar	Arkadaş ilişkileri (5), Sosyal hayatımla ilgili sorun (2), Öğretmenlerle ilgili sorunlar (1), Ailevi sorunlar (1), Okulda yaşanan sosyal olaylarda (1), Okulda yalnızlık hissedildiğinde (1).	11
Toplam		131

Tablo 4.15. incelendiğinde; öğrencilerin cevapları dört alt temada toplanmıştır. Bu temaların *eğitsel konulardaki ihtiyaçlar*, *kişisel konulardaki ihtiyaçlar*, *danışma ihtiyacı duyulan konular* ve *sosyal konulardaki ihtiyaçlar* olduğu belirlenmiştir.

“Eğitsel Konulardaki İhtiyaçlar” ile ilgili olarak öğrencilerin, akademik konularda, derslerde karşılaştıkları sorunlar, çalışma düzeni hakkında bilgi almak için rehberlik servisinin katkıda bulunduğunu düşünmektedirler. “Kişisel Konulardaki İhtiyaçlar” ile ilgili olarak öğrencilerin, psikolojik, bireysel sorunlar, stresi azaltma gibi konularda rehberlik servisinin katkı sunduğunu düşünmektedirler. “Danışma İhtiyacı Duyulan Konular” ile ilgili olarak öğrencilerin, akıllarında soru işareti bulunan birçok duruma cevap bulabilmek için rehberlik servisinin katkı sunduğunu düşünmektedirler. “Sosyal Konulardaki İhtiyaçlar” ile ilgili olarak öğrencilerin, okulda yaşanan sosyal problemler, arkadaş ve sosyal hayattaki diğer ihtiyaçlar ile ilgili olarak rehberlik servisinin katkı sunduğunu düşünmektedirler.

Öğrencilerin “Eğitsel Konulardaki İhtiyaçlar” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Okul sınavlarında düşünüş yaşadığında rehberlik servisinden destek aldığını belirten E9-1 kodlu öğrenci düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: “Okul sınavlarında düşünüş yaşadığımda rehberlik servisinden yardım alırım. Bu konular da bana yardımcı olur. 8.sınıfta LGS sınavına hazırlandığım zaman rehber öğretmenimin yanına gidiyordum”. Merkezi sınavlar hakkında destek aldığını ifade eden K9-3 kodlu öğrenci “Sınav hakkında özellikle üniversiteye hazırlık sınavları ile ilgili bilgi sahibi olmak için rehberlik servisine giderim” demiştir. Yine merkezi sınavlarla ilgili ihtiyaçlara cevap verdiğini düşünen K11-60 kodlu öğrenci “Üniversiteye gidebilmek için nasıl çalışmamız gerektiği ve kaç net yapmak gerektiğiyle ilgili cevap verir.

İstediğimiz bölüme kaç net ile gidilir bunları da öğrenmek için gidiyoruz” şeklinde görüş beyan etmiştir. Ders programı hazırlama noktasında rehberlik servisine başvurduğunu dile getiren K10-23 kodlu öğrenci düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: “Düzenli çalışma konusunda ihtiyaçlarıma yardımcı olabilir. Programlı çalışmak istediğimde rehberlik hocasından nasıl program hazırlarım diye bilgi alıyorum”. Benzer nedenlerle rehberlik servisine gideceğini söyleyen K9-2 kodlu öğrenci “Ders ve çalışma programı yapma konusunda rehberliğe giderim” şeklinde görüş beyan etmiştir. Seçtiği alanla ilgili bilgi sahibi olmak için rehberlik servisinden destek beklediğini ifade eden K11-56 kodlu öğrenci “Okuduğumuz bölümle ilgili yapmamız gerekenleri bildirmeleri seçeceğimiz mesleklerin olumlu, olumsuz hayatımızı etkileyecek yönleri hakkında bilgi vermeleri” demiştir. Okul dersleri konusunda rehber öğretmenin yardımcı olduğunu dile getiren K10-27 kodlu öğrenci görüşlerini “Rehber öğretmeni en çok ders konusunda yardımcı oluyor. Derslerle ilgili nasıl çalışmam lazım rehber hocasına soruyorum. Program filan istesem yanına gidiyorum” şeklinde ifade etmiştir. Aynı düşüncelere sahip K11-59 kodlu öğrenci düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: “Okulla ilgili derslerde yapıp yapamadığımız konularda yardımcı olur.”. Rehberlik servisinin verimli çalışma konusundaki ihtiyaçlara cevap verdiğini ifade eden K12-38 kodlu öğrenci “Rehberlik servisi verimli çalışma konularındaki ihtiyaçlara cevap verir....” demiştir. Derslerle beraber motivasyon konusundaki ihtiyaçlara cevap verdiğini söyleyen K11-75 kodlu öğrenci “Motivasyon ve dersler konusundaki ihtiyaçlarımıza cevap verir” şeklinde görüş belirtmiştir. Eğitsel konulardaki ihtiyaçlarla ilgili birden fazla alandan söz eden K10-29 kodlu öğrenci düşüncelerini “Rehberlik servisi rehber öğretmenler dersler, eğitim, başarı gibi ihtiyaçlarıma cevap verir...” şeklinde ifade etmiştir.

Öğrencilerin “Kişisel Konulardaki İhtiyaçlar” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Psikolojik sorunlar ve yalnızlık hissettiği zamanlarda rehberlik servisine başvuracağını ifade eden K10-34 kodlu öğrenci “psikolojik sorunlar. İnsanın yalnız hissettiği boşlukta hissettiği zamanlarda yardım eder. Okulda yaşadığım sosyal, sağlık ve eğitim sorunlarına yardımcı olur” demiştir. Benzer ihtiyaçlara cevap verdiğini düşünen K12-39 kodlu öğrenci, “Psikolojik sorunlarımla ilgili rehberlik

servisine başvurup, yardım alırım” şeklinde görüş beyan etmiştir. Stresle baş etme konusunda rehberlik servisinden yardım alacağını düşünen K11-72 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “Stresli zamanlarımı nasıl bastırabilir sorunuma cevap verir. Psikolojik sıkıntılara cevap verir”. Okul içerisinde kendini yetersiz gördüğü konularda rehberlik servisine başvuracağını ifade eden K10-32 kodlu öğrenci “Okul içinde kendi kendime yetersiz kaldığımda yaşadığım sorunlarda rehberlik servisine giderim. Rehber öğretmenimden yardım alırım. Bu ihtiyaçlara cevap verir” şeklinde görüş beyan etmiştir. Kişisel problemlerdeki ihtiyaçlara cevap vereceğini söyleyen K12-42 kodlu öğrenci “Kişisel hayatta çıkan sorunların çözümüne yardımcı olur. Bu tür sorunlar yaşadığımda giderim rehberliğe...” demiştir. Benzer şekilde günlük hayatta yaşadığı kişisel sorunları çözmeye yardımcı olduğu düşünen E12-41 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “Günlük hayatta yaşadığım kendimle ilgili sorunlarımı çözmeye cevap verir”. Kişisel problemlerinde rehberlik servisine danıştığını belirten E12-51 kodlu öğrenci “Kendimle ilgili sorunlarımı çözmeye rehberlik servisine danışırım, yardım alırım” demiştir. Aldığı hizmetin bireysel problemlerini çözdüğünü dile getiren K12-45 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “Bazen ruhum daralıyor. Nedenini bilmiyorum. Bu zamanlarda rehberliğe gidiyorum. Orda yaptığım görüşme bireysel sorunlarımı çözüyor, psikolojik olarak rahatlamama yardımcı oluyor”.

Öğrencilerin “Danışma İhtiyacı Duyulan Konular” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Okunulan bölüm konusunda bilgi sahibi olma, mesleklerle ilgili önemli konuları öğrenmek istediğinde rehberlik servisinden bilgi beklediğini ifade eden K11-56 kodlu öğrenci düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: “Okuduğumuz bölümle ilgili yapmamız gerekenleri bildirmeleri seçeceğimiz mesleklerin olumlu, olumsuz hayatımızı etkileyecek yönleri hakkında bilgi vermeleri gerekir”. Rehber öğretmenle yaptığı görüşme de anlaşıldığını belirten K11-74 kodlu öğrenci “Rehberlik servisi bizi anlayabilen birinden yardım alma ihtiyacımıza cevap verir” demiştir. Danışma ihtiyacı hissettiği birçok konuda rehber öğretmene başvuracağını dile getiren K9-8 kodlu öğrenci “Sorunlarımı gözetir, kafama takılan her türlü konuda rehber öğretmenim bana yardımcı olur” şeklinde görüş belirtmiştir.

Rehberlik servisine kararsız kaldığı durumlarda gittiğini vurgulayan K10-17 kodlu öğrenci görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Rehber öğretmenin yanına birçok konuda giderim. Özellikle kararsız kaldığımda direk gidebileceğim bir yer”*. Benzer şekilde düşünen K11-62 kodlu öğrenci *“Kararsız olduğum konularda rehber hocaya başvururum. Bilmediğimiz konular hakkında bilgi sahibi oluyorlar rehber hocaları”* demiştir. Herhangi bir sorunda ilk başvuracağı yerin rehberlik servisi olduğunu söyleyen K11-69 kodlu öğrenci düşüncelerin şöyle ifade etmiştir: *“Okul arkadaş veya öğretmenler ilgili sorunlarda ilk başvuracağım kişi rehberlik öğretmeni olur...”*. Bilgi sahibi olmadığı konularda rehber öğretmenden destek alacağını ifade eden K2-35 kodlu öğrenci *“Kafam takılan bilgi sahibi olmadığım bir konuda fikir almak için rehberliğe giderim. Rehber hocası sorunlarımı çözmeme yardımcı olur”* şeklinde görüş beyan etmiştir. Sadece sorun durumunda rehberliğe gidileceğini düşünmeyen K11-76 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: *“Rehberlik servisi sadece sorun yaşadığımızda gideceğimiz yer değil. Öneri ve bilgi almak için gidebiliriz. Öğretmenleriniz birer abi ve abla gibi bizlere yardımcı olurlar”*.

Öğrencilerin “Sosyal Konulardaki İhtiyaçlar” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Sosyal hayatla ilgili konularda rehberlik servisinden destek aldığını dile getiren K11-66 kodlu öğrenci *“Genel okulla ilgili veya sosyal hayatımızla ilgili sorunlarımızı çözmemizde yardımcı olur”* demiştir. Yalnız hissedilen zamanlarda rehberlik servisinin yardımcı alacağını ifade eden E10-34 kodlu öğrenci düşüncelerini *“Psikolojik sorunlar. İnsanın yalnız hissettiği boşlukta hissettiği zamanlarda yardım eder. Okulda yaşadığım sosyal, sağlık ve eğitim sorunlarına yardımcı olur”* şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekilde düşünen K11-55 kodlu öğrenci görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Öncelikle kendimizi okulda yalnız his ettirmez. Arkadaş edinmemize yardımcı olur. Kendimizi kötü hissettiğimizde tutunacak bir dalımızın olması bizi mutlu ediyor”*. Arkadaşlarla ilgili yaşanan sorunların düzelmesini sağlayacağını söyleyen K11-52 kodlu öğrenci *“Okulda arkadaşlarımla ilgili yaşadığım bir problemin düzelmesine yardımcı olur”* demiştir. Arkadaşların yanı sıra okul ve öğretmenlerle ilgili sorunlarda rehberlik servisinin ihtiyaçlarına cevap verdiğini dile

getiren K11-69 kodlu öğrenci “Okul, arkadaş veya öğretmenler ilgili sorunlarda ilk başvuracağım kişi rehberlik öğretmeni olur...” şeklinde görüş beyan etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri incelendiğinde okullarda rehberlik servisinin bulunması kendilerine eğitsel, kişisel ve sosyal alanlardaki ihtiyaçlara cevap verdiğini ifade etmektedirler. Bu ihtiyaçların yanında danışmak istedikleri konularda bir uzman desteği alma ihtiyacını da rehberlik servisinin karşıladığını düşünmektedirler. Katılımcılar eğitsel konulardaki ihtiyaçlar içerisinde verimli ders çalışma, başarıyı artırma, üniversite sınavlarına yönelik bilgi, ders programı hazırlama gibi akademik konuları ilgilendiren durumları belirtmişlerdir. Rehberlik servisinin kişisel ve sosyal konulardaki ihtiyaçları arasında bireysel problemleri, stresi azaltma, aile ve arkadaşlarla yaşanan sorunların çözüme kavuşturulmasını saymışlardır. Çalışmaya katılan öğrenciler kararsızlık durumlarında ya da danışmak istedikleri herhangi bir konudaki ihtiyaçlarına da rehberlik servisinin cevap verdiğini düşünmektedirler.

4.3.6. Okul PDR servisinin kişisel gelişim açısından sağladığı katkılar

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul PDR servisinin kişisel gelişim açısından sağladığı katkılara ilişkin görüşleri Tablo 4. 16’da gösterilmiştir.

Tablo 4.16. Okul PDR servisinin kişisel gelişim açısından sağladığı katkılara ilişkin öğrenci görüşleri

Temalar	Kodlar	f
Bireye Sağladığı Psikososyal Katkılar	Kişisel gelişim katkısı (16), Hayata olumlu bakma (10), Stresimi azaltma (9), Özgüven kazandırma (6), Ailevi problemleri çözme (1).	43
Bireyin Kendini Tanınması	Kendimi tanıma (25), Yeteneklerimi keşfetmeme katkısı ve kişisel farkındalık oluşturma (11).	36
Kişisel Gelişim Açısından Sunulan Desteğin Yetersiz Görülmesi	Katkısı sağlamadı (17), Daha çok strese sebep oldu (1), Katkı sunduğunu düşünmüyorum (1), Yardım almadım (1).	20
Toplam		99

Tablo 4.16. incelendiğinde; öğrencilerin cevapları üç alt temada toplanmıştır. Bu temaların *bireyin kendini tanıması*, *bireye sağladığı psikososyal katkılar* ve *kişisel gelişim açısından sunulan desteğin yetersiz görülmesi* olduğu belirlenmiştir.

“Bireye Sağladığı Psikososyal Katkılar” ile ilgili olarak öğrenciler, bireyin kendine duyduğu özgüvenini artırması, hayata daha olumlu bakma, öz benliğini

kazanmada, girişkenlik konularında rehberlik servisinin katkıları olduğunu ifade etmişlerdir. “Bireyin Kendini Tanıması” ile ilgili olarak öğrenciler, aldıkları hizmetler sayesinde yetenekleri ve ilgilerinin farkına vardıklarını bu sayede bireyin kendini daha iyi tanıdığını belirtmişlerdir. “Kişisel Gelişim Açısından Sunulan Desteğin Yetersiz Görülmesi” ile ilgili olarak öğrenciler, rehberlik servisinin sağladığı katkıları yetersiz görmekte ya da kişisel gelişim ile ilgili herhangi bir destek almadıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin “Bireye Sağladığı Psikososyal Katkılar” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Özgüven konusunda rehberlik servisinin kendisine katkı sunduğunu düşünen K10-18 kodlu öğrenci şu şekilde görüş belirtmiştir: “...öзgüven problemi için rehber hocamdan yardım aldım. Etkili olduğunu düşünüyorum”. Özgüvenin yanında bireyin kendini yönetebilmesine de katkı sunduğunu ifade eden K10-25 kodlu öğrenci düşüncelerini: “Öзgüvenli bireyler oluşmasına, bireyin kendini yönetebilmesine yardımcı olur” şeklinde ifade etmiştir. Özgüveni eksilerden artılara çıkaracağını söyleyen K11-69 kodlu öğrenci “Kendine olan özgüven yetmezliğini eksilerden artılara çıkarır....” demiştir. Yine özgüven konusuna değinen K11-69 kodlu bir öğrenci ise “Ailevi bir problem yaşayan kişi veya kendisiyle ilgili bir problemi olan bir insana konuşmalar yaparak onun özgüvenini artırabilir” şeklinde görüş beyan etmiştir. Hayata olumlu bakmasına katkı sunduğunu düşünen E9-13 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “Kişisel gelişim olarak hayata daha olumlu bakmamı sağladı, önceden karamsar bakıyordum”. Rehberlik servisinin kişisel gelişim olarak birden fazla destek sunduğunu söyleyen K11-69 kodlu öğrenci düşüncelerini “Rehberlik servisinin kişisel gelişim olarak sağladığı katkılar bence düşünme, sorgulama, kişisel düşüncelere saygı göstermedir” şeklinde ifade etmiştir. Stresi azaltma konusunda katkı sağladığını dile getiren K11-76 kodlu öğrenci “Önceden deneme stresi yaşıyordum. Artık böyle bir sorunum yok. Bu sayede denemeler de yükselmeye başladım” şeklinde görüş belirtmiştir. Benzer konuda destek aldığını ifade eden K10-23 kodlu öğrenci görüşlerini şu şekilde beyan etmiştir: “Çok fazla stres sorunu yaşıyordum. Stresimi azaltma konusunda rehberlik servisinden destek aldım....”. Yine stresini kontrol etme noktasında rehberlik servisinin yardımcı

olduğunu dile getiren K11-75 kodlu öğrenci “*Kişisel gelişime katkı olarak farklı farklı nedenlerle rehberliğe gittim. Görüşmeler yaptım. Yaptığımız görüşmeler sonucunda sınav stresini kontrol etmemize yardımcı oldu*” şeklinde görüş belirtmiştir. Rehberlik servisinin kişisel gelişime katkısını birkaç noktada değerlendiren K11-54 kodlu öğrenci düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: “*Bence rehberlik servisi kişisel gelişim açısından insanın kendini bulmasında, kişisel kimliğini oluşturmada, gelecek planı kurmasında yardımcı olur*”. Farklı bir noktaya değinen K11-66 kodlu öğrenci “*Kişisel gelişime olan katkı olarak kendi öz benliğimi kazandım, daha girişken oldum diyebilirim*” demiştir. Kendini ifade etmesine rehber öğretmenin katkı sunduğunu düşünen E9-11 kodlu öğrenci “*Rehber öğretmeni, rehberlik servisi kişisel olarak kendimi daha iyi anlatmamı yani kendimi ifade etmemeye katkı sağlar*” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Öğrencilerin “Bireyin Kendini Tanıması” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Kendinde fark etmediği yetenekleri keşfettiğini söyleyen K9-12 kodlu öğrenci “*Aldığım hizmet sayesinde bende kendimde fark etmediğim, tanımadığım yeteneklerimi fark ettim*” demiştir. Yeteneğin yanında ilgilerinin de farkına vardığını belirten K11-72 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “*Yetenek ve ilgilerimin ne yönde olduğunun farkına varmamıza yardımcı oldu*”. Kendini tanımasına yardımcı olduğunu dile getiren K11-55 kodlu öğrenci “*Kendimi tanımadığım konularda yardımcı oldu ve kendimde keşfetmediğim bir sürü özelliğimi öğrendim*” şeklinde görüş beyan etmiştir. Yeteneklerinin farkına varamadığı için kararsızlık yaşadığını belirten K11-58 kodlu öğrenci rehberlik servisinin kendisini tanımasına katkısını şu şekilde ifade etmiştir: “*Bölüm seçme konusunda çok kararsızdım. Hangi alanı seçeceğime karar veremiyordum. Alan yeteneğimi buldum ve kendime güvenim arttı*”. Rehberlik servisinin kişisel gelişimine katkısını benzer şekilde ifade eden K11-53 kodlu öğrenci “*Kendimde fark etmediğim şeyleri fark ettim kendimi tanımama yardımcı oldum*” demiştir.

Öğrencilerin “Kişisel Gelişim Açısından Sunulan Desteğin Yetersiz Görülmesi” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Rehberlik servisinden aldığı desteğin daha çok stres yaptığını ifade eden K11-73 kodlu öğrenci “*Rehberlik servine*

gidiyoruz ama yaptığı konuşmada daha çok stres ediyor” demıştır. Rehberlik servisinden akademik anlamda destek aldığını ancak kişisel anlamda bir katkı sunmadığını düşünen E9-1 kodlu öğrenci “Rehberlikten dersler hakkında bilgi alıyoruz. Sınavlar içinde gidiyorum. Ama kişisel anlamda katkı sağladığını düşünmüyorum” şeklinde görüş beyan etmiştir. Benzer şekilde farklı konularda rehberlik servisinden yardım aldığını ancak kişisel gelişim noktasında yardım almadığını söyleyen K11-63 kodlu öğrenci şu şekilde görüş bildirmiştir: “Farklı konularda rehberlikten yardım aldım. Bu konu ile ilgili rehberlikten yardım almadım”. Aldığı hizmeti daha çok kafa karışıklığına sebep olarak değerlendiren K11-62 kodlu öğrenci düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: “Şu ana kadar bir şey katmadı. Gittiğimde aklım daha da karışıyor”.

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri incelendiğinde rehberlik servisinin kişisel gelişim açısından kendilerine farklı noktalarda destek sağladığını ifade etmektedirler. Katılımcılar kişisel gelişime olan katkıya ilişkin stresi yönetme, sınav kaygısının önüne geçme, gündelik hayatta karşılaşılan olaylara karşı daha olumlu pencerelerden bakabilme konusunda okul rehberlik servisinin destek sağladığını düşünmektedirler. Bunun yanında öğrenciler yetenek ve ilgilerini keşfetmede, kendini tanımada ve kişisel farkındalık oluşturmada rehberlik servisinin destek sağladığını belirtmektedir. Çalışmaya katılan bazı öğrenciler ise kişisel gelişim alanında destek almadıklarını daha çok eğitsel konularda rehberlik servisine danıştıklarını, rehberlik servisinin bu konuda yaptığı çalışmaların yetersiz olduğunu vurgulamışlardır.

4.3.7. Okul PDR servisinin hedeflenen iş/meslek açısından sağladığı katkılar

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul PDR servisinin hedeflenen iş/meslek açısından sağladığı katkılara ilişkin görüşleri Tablo 4.17.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.17. Okul PDR servisinin hedeflenen iş/meslek açısından sağladığı katkılara ilişkin öğrenci görüşleri

Temalar	Kodlar	f
İş/Meslekle İlgili Bilgi Verme	Yeterli bilgi verilmesi (24), Sunumla bilgilendirme katkı sağladı (12), Meslek seçimine katkı sağlama (12).	48
İş/Meslekle İlgili Karar Vermeye Yardımcı Olma	Uygun meslek seçmeye yardımcı olma (25), Testler/Envanterlerden yararlanma (5), İlgi ve yeteneklerime göre seçenek sunma (1),	34

	Hedefler ortaya koyma (1), Meslek önerisi sunma (1), Meslek kararsızlığı yardımcı olma (1).	
İş/Meslek Açısından Sunulan Desteğin Yetersiz Görülmesi	Katkı sağlamıyor (15), Meslek tanıtımı yetersiz (1), Açıklama yapılmadı (1).	17
Toplam		99

Tablo 4.17. incelendiğinde; öğrencilerin cevapları üç alt temada toplanmıştır. Bu temaların *iş/meslekle ilgili bilgi verme, iş/meslekle ilgili karar vermeye yardımcı olma ve iş/meslek açısından sunulan desteğin yetersiz görülmesi* olduğu belirlenmiştir.

“İş/Meslekle İlgili Bilgi Verme” temasına yönelik öğrenciler, aldıkları hizmetler sayesinde hedefledikleri meslekler hakkında bilgi sahibi olduklarını, sunulan seminler ile akıllarında bulunan soru işaretlerine cevap bulduklarını belirtmişlerdir. “İş/Meslekle İlgili Karar Vermeye Yardımcı Olma” temasına yönelik ise öğrenciler, mesleki kararsızlık yaşayan öğrencilere rehberlik servisinin seçenekler sunduğunu, meslek seçimine destek olacak alan/bölüm tercihlerinde rehberlik servisinden yardım aldıklarını, uygulanan envanterler-testler aracılığıyla karar vermelerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. “İş/Meslek Açısından Sunulan Desteğin Yetersiz Görülmesi” ile ilgili olarak öğrenciler, rehberlik servisinin sağladığı katkıları yetersiz görmekte ya da bu konu ile ilgili herhangi bir destek almadıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin “İş/Meslekle İlgili Bilgi Verme” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Hedeflediği meslekle ilgili soru işaretlerini rehberlik servisinin cevapladığını belirten E9-7 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “*İleride yapmak istediğim meslek ile ilgili aklımda ki soru işaretlerini ortadan kaldırmama yardımcı oldu*”. Hedeflediği mesleğin avantaj ve dezavantajları hakkında rehberlik servisinin bilgi sunduğunu ayrıca mesleğin gelecekteki durumu ile ilgili açıklamalarda bulunduğunu söyleyen K11-68 kodlu öğrenci “*İşin avantajlarını ve dezavantajlarını açıklar. Ben yapabiliyor muyum yapamıyor muyum, istediğim mesleği gerçekten istiyor muyum, ileride önü açık mı? Hepsini bana açıklar ona göre bende mesleğimi gerçekten istiyor muyum ona karar veririm*” şeklinde görüş beyan etmiştir. Rehberlik servisinin ilgi ve yeteneklerine uygun seçenekler sunduğunu ve meslekler ile ilgili bilgilendirdiğini dile getiren K10-25 kodlu öğrenci düşüncelerini “*Meslekler konusunda bizi bilgilendirir, ilgi ve yeteneklerimize göre bize seçenekler sunar*” şeklinde ifade etmiştir. Hedeflediği meslekle ilgili mesleğin olumlu olumsuz yönleri

hakkında bilgilendiğini ifade eden K11-54 kodlu öğrenci “*Hangi mesleğe yatkınlığım varsa hedefliyorsam o meslekle ilgili bilgi verir olumlu, olumsuz yönlerini anlatır*” şeklinde görüş belirtmiştir. Rehberlik servisinin yeteneklerine göre meslek önerileri sunduğunu bunun yanında bilgi de verdiğini düşünen E10-21 kodlu öğrenci “*Bana meslek hakkında bilgi veriyor. Yeteneklerime göre meslek önerileri sunuyor*” demiştir. Bilgi sahibi olmak istediği mesleklerle ilgili yardım aldığını ifade eden K11-52 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “*Hakkında bilgi sahibi olmak istediğim meslekler hakkında bilgi alırım ve bana en uygun mesleği seçmeme yardımcı olur*”. Hedeflediği mesleğin üniversite sınavlarındaki durumu ile ilgili bilgi aldığını söyleyen K11-70 kodlu öğrenci düşüncelerini şöyle belirtmiştir: “*İstediğim mesleğin hangi bölüm ve başarı sıralamasında nerde olmam gerektiğini anlatır*”. Benzer şekilde hedeflediği mesleğe sınavda kaç net ile gidebileceği konusunda bilgi aldığını ifade eden K11-71 kodlu öğrenci aldığı hizmeti “*İstediğim mesleği kaç net yaparak kazanabileceğimi anlatır. Bana bilgi verir*” şeklinde ifade etmiştir. Rehber öğretmenin meslek tanıtımı ve konferanslar ile bilgi verdiğini düşünen K11-73 kodlu öğrenci “*Rehber öğretmeni meslek tanıtımı, konferanslar ile bilgi veriyor*” şeklinde görüş belirtmiştir. Rehberlik servisinin ileride yapmak istediği meslekle ilgili detaylı bilgi sunduğunu söyleyen K11-74 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “*Okul rehberlik servisi bize yapmak istediğimiz iş/meslekle ilgili detaylı bilgiler vererek o işin bize gerçekten uygun olup olmadığını anlamamıza yardımcı olur*”. Hedeflediği iş/mesleğe yönelik düzenlenen seminerler yoluyla bilgilendiklerini ifade eden K12-42 kodlu öğrenci “*İleride istediğim meslekler hakkında seminerler verildi. Seminerlerle bilgilendik*” demiştir. Düzenlenen meslek tanıtımları ile katkı sunulduğunu söyleyen K11-54 kodlu öğrenci “*Meslek tanıtım sunumları yaparak katkı sağlıyor. Kendi becerimize göre seçim yapmamızı sağlar*” şeklinde görüş beyan etmiştir. Rehberlik servisinden aldığı hizmetle hedeflediği meslek ile ilgili bilgilendiğini ve bu sayede mesleğin kendisine uygun olup olmadığı konusunda karar vermesine yardımcı olduğunu belirten K12-43 kodlu öğrenci düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: “*İleride yapmak istediğim meslek hakkında daha çok bilgi sahibi olmamı sağladı. Bu sayede mesleğin bana uygun olup olmadığını fark ettim diyebilirim*”.

Öğrencilerin “İş/Meslekle İlgili Karar Vermeye Yardımcı Olma” temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: Rehberlik servisi tarafından testler yapıldığını ve bu testlerin karar vermelerine yardımcı olduğunu ifade eden E12-51 kodlu öğrenci “*Rehber öğretmenler belli testler yapıyorlar. Onlara göre ilgi alanlarımızı bulup bana uygun mesleği seçmemde yardımcı oldu*” demiştir. Kendisine test uygulandığını bu yolla seçeceği alanı fark ettiğini söyleyen E9-1 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle ifade etmiştir: “*Bana meslek testi yapılmıştı. Bu sayede hangi alanı seçeceğimi anladım*”. Mesleklerle ilgili seçenekler sunulduğunu bu yolla karar vermesine yardımcı olduğunu söyleyen E10-34 kodlu öğrenci “*Öncelikle bana ilgi alanlarımı, yapmaktan hoşlandığım şeyleri hatırlatır. Sonra o düzeyde benim yapabildiklerini ve kapasitemi belirler. Benim ruh halime göre bana seçenekleri sunar ve bana şu anki halimle bu kişi olabilirsin ama kendini iyi tanıyorsan kendin istediğin kişi de olabilirsin*” şeklinde görüş beyan etmiştir. Meslek tanıtımı yoluyla seçim yapılmasına katkı sunulduğunu düşünen K11-54 kodlu öğrenci görüşlerini şöyle belirtmiştir: “*PDR servisi meslekleri tanıtır kendi becerimize göre seçim yapmamızı sağlar. Meslek tanıtımları karar vermeme yardımcı oldu*”. Rehberlik servisinin kendini tanımasını sağladığını bu sayede karar verebildiğini ifade eden K12-39 kodlu öğrenci düşüncelerini “*Kendimi daha iyi tanımamda yardımcı olur bu da doğru meslek seçimi yapmamı sağlar*” şeklinde belirtmiştir. Aldığı hizmetle hangi mesleğin kendisine daha uygun olduğunu fark ettiğini dile getiren K11-63 kodlu öğrenci şu şekilde görüş ifade etmiştir: “*Hangi mesleği yapmak istediğimizi ve hangi mesleğin bize daha uygun olduğunu bulmamızı sağlar*”. Rehberlik servisinin hedeflediği mesleğe ilişkin bilgiler sunduğunu bu bilgiler ışığında karar vereceğini belirten K11-68 kodlu öğrenci “*İşin avantajlarını ve dezavantajlarını açıklar. Ben yapabiliyor muyum yapamıyorum, istediğim mesleği gerçekten istiyor muyum, ileride önü açık mı? Hepsini bana açıklar ona göre bende mesleğimi gerçekten istiyor muyum ona karar veririm*” şeklinde görüş beyan etmiştir. Mesleki kararsızlık yaşadığını söyleyen K11-52 kodlu öğrenci sınıf rehber öğretmeni tarafından rehberlik servisine yönlendirildiğini şöyle ifade etmiştir: “*Meslek seçmede kararsızlık yaşıyordum, sınıf hocamız rehberlik servisine gitmemi tavsiye etti. Rehber öğretmen bana meslekler*

hakkında seçenekler sundu. Bana en uygun mesleği seçmeme yardımcı oldu". Hedeflediği mesleğin kendisine uygun olup olmadığına karar vermesinde rehberlik servisinin katkı sunduğu belirten K11-69 kodlu öğrenci *"Gelecekte yapmak istediğim mesleğin ya da işin hayatımda uygun olup olmadığını, benim için devamlı bir meslek olup olmadığını öğrenmek amaçlı katkıda bulunuyor diye düşünüyorum"* demiştir. Rehberlik servisinin karar vermeye yardımcı olmanın yanında meslekle ilgili ileriye dönük yol gösterdiğini de düşünen K11-55 kodlu öğrenci görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *"Yapacağımız işin bize ve karakterimize uygun olup olmadığını söyler. Biz de o meslek bize uygun mu karar veririz. Sonra da çıkacağımız, ilerleyeceğimiz her basamakta kaliteli taktiklerle yol gösterir yardımcı olur"*. K11-53 kodlu öğrenci de rehberlik servisinin karar vermeye yardımcı olduğunu ayrıca mesleklerle ilgili bilgi verdiğini şöyle ifade etmiştir: *"Okul rehberlik servisi meslekler hakkında bizi bilgilendirir. Meslek seçiminde karar verebilmemiz için bize yardımcı olur"*.

Öğrencilerin *"İş/Meslek Açısından Sunulan Desteğin Yetersiz Görülmesi"* temasına yönelik görüşlerinden bazıları şu şekildedir: K11-61 kodlu öğrenci meslekler ile ilgili bilgiler aldıklarının ancak bunların yetersiz olduğunu şöyle ifade etmiştir: *"Meslek ile ilgili bilgi alıyoruz ama verilen bilgiler, görüşmeler bence yetersiz. Çünkü geleceğe yönelik hangi meslek daha iyi iş koşullarına sahip bilinmiyor"*. Hedeflediği mesleğe ilişkin sorularının olduğunu ancak herhangi bir destek olmadığını ifade eden K11-57 kodlu öğrenci *"İleride olmak istediğim meslek için merak ettiklerim var. Ama kimse bu konu ile ilgili bize hiçbir açıklama yapmadı"* şeklinde görüş beyan etmiştir. Meslek tanıtımlarının yapıldığını ama bunların yetersiz olduğunu ifade eden K12-36 kodlu öğrenci *"Katkı sağlamaz, meslek tanıtımı yapar. O meslek tanıtımları da yeterli değil. Meslek tanıtımı yerine o mesleğe sahip kişi gelse daha iyi olur"* demiştir. Farklı alanlarda rehberlik servisinin destek sunduğunu ancak meslekler konusunda katkı sunmadığını düşünen K11-60 kodlu öğrenci görüşlerini *"Rehberlik servisi dersler, çalışma, ders programı filan isterken yardımcı oluyor. Meslekle ilgili bir katkı sağlamıyor"* şeklinde ifade etmiştir. Hedeflediği meslekle ilgili bilgi almak için rehberlik servisine gittiğini ancak sunulan bilgilerin yetersiz olduğunu düşünen E10-20 kodlu öğrenci düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: *"Bize katkı sağladığını"*

düşünmüyorum. Çünkü mesleklerle ilgili hiç bilgi verilmiyor. Biz bazen gidip rehberlikten bir şeyler soruyoruz. Ama öğrendiklerimiz yine de çok az bence”.

Araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri değerlendirildiğinde okul rehberlik servisinden hedefledikleri mesleklere yönelik destek aldıkları görülmektedir. Öğrenciler rehberlik servisinden mesleklere yönelik akıllarına takılan sorulara ilişkin bilgi aldıklarını ifade etmişlerdir. Meslek tanıtım seminerlerinin düzenlendiğini, sunumlar yapıldığını belirten öğrenciler bunları yararlı görmektedir. Ayrıca öğrenciler hangi mesleği seçeceklerine ilişkin karar verme sürecinde rehberlik servisinin kendilerine yardımcı olduğunu düşünmektedirler. Çalışmaya katılan bazı öğrenciler ise hedeflenen mesleklere ilişkin sunulan desteğin yetersiz olduğunu belirtmektedirler.

5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde, ortaöğretim öğrencilerinin okul rehberlik servisinden yararlanma düzeylerinin incelenmesine ait nicel ve nitel bulgulardan elde edilen sonuçlar, sonuçlara ilişkin tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Öğrencilerin Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Servisinden Yararlanma Durumlarına İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin PDR servisinden yararlanma düzeyine ilişkin öğrenci anketinin bütünü üzerinde yapılan betimsel analiz sonucuna göre öğrencilerin algı ortalamalarının “katılıyorum” düzeyinde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, öğrencilerin okul PDR servisinden yararlandıklarını göstermektedir. Bununla beraber çalışmanın nitel kısmında da bu bulguyu destekler nitelikte; araştırmaya katılan öğrencilerin (f=70) %90’ının PDR servisinden daha önce yararlandığı, (f=7) %10’unun PDR servisinden daha önce yararlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın incelendiğinde araştırmada ulaşılan bu bulguların başka araştırmalardan elde edilen bulgularla örtüştüğü görülmektedir. Örneğin; Çetin (2016), çalışmasına katılan öğrencilerin %58’i öğrenim hayatlarında en az bir kez okul rehberlik servisinden yararlandıkları bulgusuna ulaşmıştır. Sılacı (2010), araştırmasında, “Daha önce PDR hizmetlerinden yararlandınız mı?” sorusuna katılımcıların çoğu yararlandıklarını ifade etmiştir. Beyaz (2003), ortaöğretim öğrencileri ile yürüttüğü çalışmasında katılımcıların %54.3’ünün PDR servisine bir veya birkaç kez gittiği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç ile örtüşmeyen bulgular da alan yazında bulunmaktadır. Örneğin; Yüksel-Şahin (2008), araştırmasında PDR hizmetleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, öğrenciler bu hizmetlerin yaklaşık olarak %56 düzeyinde verildiğini ifade etmişlerdir. Karataş ve Şahin Baltacı (2013), çalışmalarına katılan öğrencilerin yarısı PDR hizmetlerinin yetersiz olduğunu belirtmektedirler.

Öğrencilerin eğitsel ve mesleki rehberlik alanında PDR servisinden yararlanma boyutuna ilişkin yapılan betimsel analiz sonucuna göre öğrenci anketinin bu boyutuna ilişkin öğrencilerin algı ortalamalarının “katılıyorum” düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç öğrencilerin eğitsel ve mesleki rehberlik alanında sunulan hizmetlerini önemli gördüklerini; bu alanda okul PDR servisinden yararlanma

düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Araştırmanın nitel kısmına ilişkin bulgular incelendiğinde öğrencilerin rehberlik servisinden en fazla eğitsel rehberlik konularında yararlandığı görülmüştür. Yine çalışmanın nitel kısmında hangi durumlarda rehberlik servisine başvuracakları konusundaki soruya; öğrenciler en fazla eğitsel/akademik konularda rehberlik servisine başvurduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra öğrenciler eğitsel rehberliğin yanında mesleki rehberlik konusunda da PDR servisinden destek aldıklarını görüşme formlarında ifade etmişlerdir. Katılımcılar, meslek seçiminde kararsızlık yaşadıklarında destek aldıklarını belirtirken; hedefledikleri mesleklerle ilgili ihtiyaç duydukları bilgilere de rehberlik servisi aracılığıyla ulaştıklarını, rehber öğretmenler tarafından yapılan seminerler aracılığıyla mesleklerle ilgili daha çok bilgiye sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu şekilde görüş bildirmelerinin başlıca sebebi içinde buldukları gelişim dönemi ile açıklanabilir. Nitekim ortaöğretim döneminde öğrenciler için önemli konuların başında üniversiteye yerleşme ve bir meslek sahibi olma gelmektedir. Bu konuda diğer öğretim kademelerinde yapılan çalışmalar incelendiğinde; Çetinkaya Yıldız, Derin ve Boran (2018), araştırmasında okul düzeyinde PDR ihtiyaçları lise öğrencilerinin ortaokul öğrencilerinden daha fazla eğitsel ve mesleki rehberliğe ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Yüksek öğretim öğrencilerinin ise psikolojik danışma merkezlerine daha çok depresyon, uyum sorunları, aile içi ilişkiler ve arkadaşlık ilişkileri başvurdukları görülmüştür (Erkan, Cihangir Çankaya, Terzi ve Özbay, 2011). Manav (2013), tarafından ortaöğretim öğrencileri ile yapılan çalışmada ise buradaki bulguya paralel olacak şekilde öğrencilerin birinci sırada verimli ders çalışma konusunda okul rehberlik servisinden hizmet aldıklarını belirtmişlerdir.

Ortaöğretim yılları eğitsel açıdan bazı çalışma alışkanlıklarının edinildiği yıllardır. Genç bu dönemde eğitsel hedefler belirlemesi ve hedeflerine ulaşmak için sistemli çalışması gerekmektedir. Gerçekçi planlar belirleyip, bunları uygulamada öz denetim geliştiremeyen genç, yaşam boyu doyumсузluk yaşayabilir (Ercan, 2001). PDR hizmetleri öğrencilerin eğitsel gelişimine önemli katkılar sunmaktadır. Lapan, Gysbers ve Sun (1997) yaptıkları çalışmada, rehberlik hizmetlerini yeterli düzeyde alan öğrencilerin; bu hizmetleri almayan öğrencilere kıyasla daha başarılı notlar aldığı,

eğitim düzeylerinin daha iyi seviyeye yükseldiği, geleceğe ilişkin daha iyi hazırlık yapabildiği ve daha olumlu bir okul ikliminin olduğu sonucuna varmışlardır. Başka bir çalışmada ise okul PDR servislerinden akademik başarı, sosyal yeterlilik, alan ve meslek seçimi, akran desteği gibi çalışmalarla önleyici ve destekleyici müdahalelerin yapıldığı öğrencilerin, bu desteğin ve müdahalenin yapılmadığı öğrencilere göre hem okul başarıları hem de meslek seçimleri ile ilgili kararlarının daha etkili olduğu ifade edilmektedir (Whiston ve Sexton, 1998).

Öğrencilerin kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin üzümünde PDR servisinden yararlanma boyutuna ilişkin en fazla katılım gösterdikleri maddenin “*Rehberlik servisi problemlerimi zmemde ve doğru kararlar almamda yol gösterir*” olduğu görülmüştür. Araştırmanın nitel boyutunda benzer şekilde öğrenciler rehberlik servisinden aldıkları hizmeti değerlendirirken genel olarak karşılaştıkları sorunların zmne rehberlik servisinin ve rehber öğretmenin destek sunduğunu, yaşadıkları problemleri zmelerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar rehber öğretmenin kendilerine yol gösterici olmasını istediklerini de dile getirmişlerdir. Literatürde bu sonucu destekleyen çalışmalar mevcuttur. Örneğin; Karataş ve Sönmez (2019), araştırmalarında öğrenciler rehber ğretmeni “sorun zen ve yol gösteren” gibi algılara sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. nal ve nal (2010), tarafından yapılan araştırmada da öğrenciler rehber ğretmeni yol gösterici olarak görmektedir. Aynı araştırmaya katılan başka öğrenciler de rehber ğretmeni sıkıntı yaşadıkları durumlarda tereddütsüz başvurulabilecek kişi ve öğrencileri koruyan birisi olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Gürbüztürk, Koç Akran ve Köker irkin (2021), tarafından yürütülen araştırmaya katılan öğretmenler de rehber ğretmeni en çok “yol gösterici”, “tedavi edici” ve “problem üzücü” kategorilerinde gördüklerini belirtmişlerdir. Camadan ve Kahveci (2013) tarafından yapılan araştırmada benzer bulgulara ulaşılmıştır. Söz konusu araştırmaya göre hem öğretmenler hem de okul yöneticileri rehber öğretmenleri yol gösteren, problem zen, dinleyen bir role sahip olduklarını belirtmektedirler.

Öğrencilerin sosyal problemlerin üzümünde ve çevreyle ilişkilerini geliştirmede PDR servisinden yararlanma boyutuna ilişkin en fazla katılım

gösterdikleri maddenin “*Rehberlik servisinin velilerle ve diğer öğretmenlerle iletişiminin iyi olduğunu düşünürüm*” ve “*Rehberlik servisi okulun imkanlarını tanıtarak okula ve çevreye uyum sağlamamda yardımcı olur*” olduğu görülmüştür. Bu maddelerden yola çıkarak öğrencilerin PDR servisinin veliler ve öğretmenlerle olan iletişimlerini olumlu buldukları sonucu çıkarılabilir. Aynı zamanda öğrenciler, PDR servislerinin okula ve çevreye uyum sağlamalarında kendilerine yardımcı olduklarını düşünmektedirler. Elde edilen bu sonuçlar alan yazındaki diğer çalışmalarla uyum göstermektedir. Bilindiği üzere velilere ve öğretmenlere sunulan hizmetler, rehberlik hizmetlerinin konsültasyon (müşavirlik) hizmetine girmektedir. Yüksel-Şahin (2008) araştırmasında, ortaöğretim öğrencilerinin PDR hizmetleri konusunda görüşlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, öğrenciler PDR hizmetlerini en çok verilen hizmetten en az verilen hizmete doğru sıralamışlardır. Öğrencilerin yaptığı sıralama buradaki bulguya paralel olacak şekilde, en başta konsültasyon (müşavirlik) hizmeti gelmektedir. Sıralamayı yöneltme-yerleştirme hizmeti ve izleme hizmeti takip etmektedir. Poyraz (2007) tarafından, yapılan çalışmada da öğretmen ve öğrencilerin okulda verilen rehberlik hizmetlerinde en yüksek puanı müşavirlik (konsültasyon) hizmetine verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin PDR servisini ihtiyaç olarak görme alt boyutuna ilişkin yapılan betimsel analiz sonucuna göre, öğrenci anketinin bu boyutuna ilişkin öğrencilerin algı ortalamalarının “katılıyorum” düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu doğrultusunda öğrencilerin okul PDR servisini ihtiyaç olarak gördükleri ve okullarda rehberlik servisinin bulunmasını istedikleri sonucuna ulaşılabilir. Alan yazında bu bulguya paralel olacak çalışmalar vardır. Örneğin; Khan (2010) tarafından lise düzeyinde yapılan bir çalışmada, ortaöğretimde rehberlik servislerine ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Modo, Sanni, Uwah ve Mogbo (2013) tarafından yapılan bir çalışmada, öğrencilerin akademik başarılarının artması için her okulda mutlaka en az bir okul danışmanı bulunması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Gök (2016) tarafından yapılan bir araştırma da müdürler, rehber öğretmenlerin okulda bulunması gerektiğini, öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak için gerekli bilgilendirme çalışmaları yaptıklarını, öğrencilerin yetenek ve ilgilerini ortaya çıkaran

envanterler uyguladıklarını, öğrencilerle bireysel görüşme yaptıklarını ve mesleki tanıtım faaliyetleri yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Karataş ve Kaya (2015) tarafından yapılan çalışmada, elde edilen sonuçlara göre okul yöneticilerinin değerlendirmeleri kapsamında okul PDR servisinin gerekli olduğu konusunda görüş birliği olduğu görülmüştür. Özabacı, Sakarya ve Doğan (2008), okul yöneticileriyle yürüttükleri başka bir çalışmada benzer sonuca ulaşılmış, okul yöneticileri PDR hizmetlerinin öğrencilerin sağlıklı gelişimi için gerekli olduğunu ve her okulda en az bir okul psikolojik danışmanının olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Rehberlik servisinin okullarda bulunmasının bir ihtiyaç olduğunu belirten öğrenciler, çalışmanın nitel kısmında ise ihtiyaç duyulan bu servisin bulunmasının kendilerine ders başarısı, alan seçimi, akademik konular gibi eğitsel konularda destek sağladığını düşünmektedirler. Ayrıca öğrenciler psikolojik sorunlar, kaygı, stres gibi kişisel konularda; bir uzman desteği ile bilgi sahibi olmayı istedikleri konularda; arkadaş ilişkileri, ailevi sorunlar gibi sosyal konularda da okullarda rehberlik servisinin bulunmasının kendilerine katkı sağladığını düşünmektedirler.

Öğrencilerin danışmana güven duyma alt boyutuna ilişkin en fazla katılım gösterdikleri maddenin “*“Kişisel bilgilerimin rehberlik servisinde gizli tutulduğuna inanırım”* olduğu görülmüştür. Buradan hareketle öğrencilerin gizlilik konusunda rehberlik servisine güvendikleri sonucuna ulaşılabılır. Alan yazındaki diğer çalışmalar incelendiğinde; Yalçın, Yılmaz ve Karakaya (2017), tarafından yapılan metafor çalışmasında öğrencilerin rehberlik servisine yönelik en çok kullandıkları ikinci metaforun “sırdaşımız” olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. “*Sırdaşımız*” metaforu “*Her şeyi anlatabilirsin, gizli olanlar, gizli kaldığı, her konuda yardım eder*” şeklinde açıklanmıştır. Araştırmada rehberlik servisini; güvendikleri bir yer, sırlarını rahatça paylaştıkları bir birim olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcıların ürettikleri metaforların en fazla güven teması altında toplanmış olması öğrencilerin rehberlik servisine ilişkin güven duyduklarını göstermekte olduğu araştırmacılar tarafından belirtilmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin bu alt boyutta en az katılım gösterdikleri madde ise “*Karşı cinsle olan sorunlarımı rehberlik servisiyle rahatlıkla paylaşıyorum*” ve “*Kimseyle paylaşmadığım sorunlarımı rehberlik servisiyle*

paylaşırım” olduğu görülmüştür. Bu maddelerden yola çıkılarak öğrencilerin PDR servisleriyle karşılaştıkları sorunlarını paylaştıkları ancak özel konularda ve karşı cinsle yaşadıkları problemlerde ise PDR servisine başvurmakta çekindikleri sonucu çıkarılabilir. Polat’ın (2007) yaptığı araştırmada da bu bulguyu destekler nitelikte şöyle bir sonuca ulaşılmıştır: Öğrencilerin arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler geliştirmede PDR servisinin katkısının olduğu, kız erkek arkadaşlığı konusunda sorunlar olduğunda ise PDR servisine başvurma konusunda kararsız kaldıkları görülmüştür. Öğrencilerin özel durumlarını PDR servisiyle paylaşmamaları, içinde buldukları dönemin gelişim özellikleri ile ilgili olduğu düşünülebilir.

Öğrencilerin PDR servisine çevreden çekinmeden kendi istekleriyle gitme düzeyine ilişkin en fazla katılım gösterdikleri maddenin “*Kendi isteğimle rehberlik servisine giderim*”; en az katılım gösterdikleri maddenin ise “*Rehberlik servisine gittiğimde alay konusu olacağımı düşünürüm*” olduğu görülmüştür. Bu maddelerden yola çıkılarak öğrencilerin PDR servislerine çekinmeden kendi istekleriyle gittikleri ve ailelerin öğrencileri PDR servisine gitmeleri konusunda destekledikleri sonucu çıkarılabilir. Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde; Meşeci, Dinçer ve Çırakoğlu (2006) tarafından yapılan araştırmada da öğrencilerin rehberlik servisine çekinmeden gidebildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerinin Demografik Değişkenlere İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, öğrencilerin okul PDR servisinden yararlanma düzeylerinin cinsiyet, okul türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre elde edilen sonuçlar sırasıyla tartışılmıştır.

5.2.1. Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre okul PDR Servisinden yararlanma düzeylerine ilişkin sonuç ve tartışma

Cinsiyete göre okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanma düzeylerine ilişkin öğrenci anketinin bütününde anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Alan yazındaki diğer çalışmalara bakıldığında cinsiyet açısından farklı bulgulara rastlanmaktadır. Yüksel-şahin (2008) alışmasında PDR hizmetlerinden yararlanma ve buna bağlı olarak PDR hizmetlerini değerlendirme konularında cinsiyet faktörünün etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Peker (2008) araştırmasında psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin cinsiyete göre değiştiği tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin beklenti düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

PDR servisini ihtiyaç olarak görme alt boyutu cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde; erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre PDR servisini daha fazla ihtiyaç olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında bu bulguya paralel olacak sonuçlar bulunmaktadır. Örneğin; Turgut (2005) araştırmasında, erkek öğrencilerin rehberlik programından kız öğrencilere oranla daha fazla yararlanmakta olduğu sonucuna ulaşmıştır. Selen (2008) araştırmasında ise erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre PDR servisini daha olumlu algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Alan yazında bu araştırma sonucu ile paralellik göstermeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Polat (2007) alışmasında, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okul rehberlik servisini daha gerekli gördükleri bulgusuna ulaşmıştır. Fox ve Butler (2007) araştırmalarında kadın öğrencilerin PDR servisine erkeklerden daha olumlu baktıkları sonucuna ulaşmışlardır. Turan (2009) alışmasında, cinsiyet farklılığının PDR servisine ilişkin tutumları etkilemediği belirlenmiştir.

Sonuç olarak cinsiyet değişkenine göre PDR servisinden yararlanma düzeyleri arasında öğrenci anketinin bütününde ve beş alt boyutta anlamlı farklılık tespit edilmezken PDR servisini ihtiyaç olarak görme alt boyutunda erkekler lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Alan yazındaki diğer çalışmalar incelendiğinden araştırma bulguları ile örtüşen ve örtüşmeyen sonuçların bulunduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkeninde elde edilen birbirinden farklı bulgular örnekleme alınan kişilerin sosyo-kültürel yapısının farklı bir yansıması olarak yorumlanabilir.

5.2.2. Ortaöğretim öğrencilerinin lise türüne göre okul PDR servisinden yararlanma düzeylerine ilişkin sonuç ve tartışma

Lise türüne göre okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yararlanma düzeylerine ilişkin anketin bütününde öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Fark incelendiğinde okul rehberlik servisinden yararlanma düzeyi en yüksek okul türü Anadolu lisesi iken en düşük yararlanma düzeyinin fen lisesi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Şahin (2006) tarafından yapılan çalışmada da Anadolu lisesinden mezun olan öğrencilerin rehberlik servisinden daha fazla yararlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yine Cengiz Demir (2018) çalışmasında rehberlik çalışmalarına ilişkin algının en düşük olduğu lise türünün fen lisesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Bunun yanı sıra Dölek (2019) çalışmasında ise meslek lisesinde eğitim gören öğrencilerin aldıkları rehberlik hizmetlerinin Anadolu Lisesi öğrencilerine göre anlamlı bir şekilde daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetlerinde PDR servisinden yararlanma alt boyutunun okul türü değişkenine göre Anadolu lisesinde eğitim gören öğrenciler lehine sonuca ulaşılrken, fen lisesinde eğitim gören öğrenciler eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetlerinde PDR servisinden en az yararlanan öğrenciler olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Alan yazında bu araştırma sonucu ile paralellik gösteren çalışmalar vardır. Örneğin; Çivicioğlu (2016), çalışmasında eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetlerini, Anadolu Lisesi öğrencileri diğer okul öğrencilerine göre daha yararlı olarak görmekteyken, fen Lisesi öğrencileri ise diğer okul öğrencilerine göre daha az yararlı olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Topcu (2014)'nin çalışmasında ise eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetlerini Anadolu öğretmen lisesinde eğitim gören öğrenciler diğer liselerde eğitim gören öğrencilerden daha yararlı görürken, fen lisesinde eğitim gören öğrenciler ise daha az yararlı görmektedirler.

Kişisel rehberlik alanında ve kişisel problemlerin çözümünde PDR servisinden yararlanma alt boyutunun okul türü değişkenine göre fen lisesi öğrencileri diğer lise türlerine göre rehberlik servisinden daha az yararlanırken en yüksek yararlanmanın Anadolu lisesi öğrencileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında bu sonuç ile

örtüşen çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin; Çivicioğlu (2016) yaptığı çalışmada Anadolu lisesi öğrencilerinin kişisel rehberlik çalışmalarını diğer lise türlerine göre daha yararlı buldukları sonucuna ulaşmıştır. Bingöl (2019) araştırmasında kişisel rehberlik alanında en düşük katılımın fen lisesi olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Topcu (2014) çalışmasında ise Anadolu öğretmen lisesi öğrencileri diğer lise türlerine göre kişisel rehberlik çalışmalarını daha etkili bulduklarını ancak fen lisesindeki öğrencilerin kişisel rehberlik hizmetlerini daha az yararlı buldukları sonucuna ulaşmıştır.

Rehberlik servisini ihtiyaç olarak görme alt boyutunda okul türleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu sonucu destekler nitelikte Turan (2009), araştırmasında farklı okul türlerinde öğrenim gören öğrencilerin rehberlik servisine ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşmıştır. Tatlıoğlu (2011), çalışmasında da farklı lise türlerinde eğitim gören öğrencilerin rehberlik servisinden beklentileri arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sonuç olarak PDR servisinden yararlanma düzeyleri lise türü değişkenine göre incelendiğinde tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Anadolu lisesi öğrencilerinin okul rehberlik servisinden yararlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.2.3. Ortaöğretim öğrencilerinin sınıf düzeyine göre okul PDR servisinden yararlanma düzeylerine ilişkin sonuç ve tartışma

Öğrencilerin okul PDR servisinden yararlanma düzeyleri arasında; sınıf düzeyine göre öğrenci anketinin bütününde herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Anket alt boyutlarında da yapılan istatistiksel analizde bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Alan yazındaki diğer çalışmalara bakıldığında sınıf düzeyi açısından farklı bulgulara rastlanmaktadır. Örneğin; Genç (2019) araştırmasında rehberlik hizmetlerinden yararlanmaya ilişkin algıda sınıf düzeyinin etkilediği bulgusuna ulaşmıştır. Araştırmada lise 1.sınıf öğrencilerinin rehberlik hizmetlerinden yararlanma algılarının, lise 4.sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Çetinkaya Yıldız, Derin ve Boran (2018), araştırmalarında 9, 10 ve 11.sınıftaki

öğrencilerin eğitsel ve mesleki rehberlik ihtiyacının ortaokul öğrencilerinden daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sonuç olarak öğrenci anketinin bütününde herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiş olması sınıf düzeyi farklı olan öğrencilerin benzer şekilde PDR servisinden yararlandıklarını göstermektedir.

5.3. Öneriler

Bu bölümde, ortaöğretim öğrencilerinin okul PDR servislerinden yararlanmasına ilişkin verimliliği ve niteliği artırmaya yönelik öneriler bulunmaktadır.

5.3.1. Uygulayıcılara yönelik öneriler

- Öğrencilerin rehberlik servisinden yararlanma düzeyleri arasında yer alan, “rehberlik servisini ihtiyaç olarak görme” alt boyutuna katılım düzeyinin en yüksek olduğu görülmüştür. Siirt ili Merkez ilçede lise kademesinde bir rehber öğretmene 304 öğrenci düşmektedir. Öğrenci başına düşen rehber öğretmen sayısının daha ideal bir oranda olması amacıyla her okula norm sayısına bakılmaksızın rehber öğretmen görevlendirilmesi önerilir.
- Öğrencilerin PDR servisinden yararlanma düzeyleri okul türü değişkenine göre incelendiğinde fen lisesi öğrencilerinin diğer lise öğrencilerine göre rehberlik servisinden daha az yararlandığı görülmüştür. Bu durumun incelenmesi önerilir.
- Öğrencilerin rehberlik servisinden yararlandığı alanlar değerlendirildiğinde en fazla eğitsel rehberlik hizmetlerinden yararlandıkları görülmüştür. Bu konularla ilgili çalışmalara daha fazla önem verilmeli ve çalışmaların bu alanda yoğunlaştırılması önerilir.
- Öğrencilerin okul PDR servisine başvurma noktasında yanıtları incelendiğinde; canım sıkıldığında, dersten kaçma, sohbet-muhabbet etmek gibi cevap verenlerin olduğu görülmüştür. Buradan yola çıkarak öğrencilerin PDR servisinden yararlanma, başvurma konularında sağlıklı ve doğru bilgi sahibi olmadıkları söylenebilir. Öğrencilere okullardaki

PDR servislerinin gereğinin, öneminin ve yararlarının anlatılması; öğrencilerin PDR servisine niçin, ne zaman ve nasıl yararlanacakları konusunda bilgilendirilmesi önerilir.

- Araştırma bulgularından yola çıkarak öğrencilerin PDR servisinden beklentilerinin yoğunlaştığı konular dikkate alınarak, okul PDR servisleri; öğrencilerin akademik başarısı, meslek seçme planları, üst öğrenim kademeleri ile ilgili bilgi, kişisel problemler konularında yoğunlaştırılması önerilir.
- Öğrencilerin hedefledikleri iş/mesleklere ilişkin bilgi almak için PDR servisine başvurdukları görülmüştür. Okul PDR servisleri sürekli meslekler hakkında tanıtıcı bilgileri öğrencilere ulaştırması; ayrıca öğrencilerin ilgi, yetenek ve potansiyellerini keşfetmelerine fırsat tanınması önerilir.

5.3.2. Araştırmacılara yönelik öneriler

- Bu araştırma ortaöğretim öğrencilerinin okul rehberlik servisinden yararlanma düzeylerini kapsamaktadır. Benzer bir araştırma okul rehber öğretmenleri, sınıf rehber öğretmenleri ve okul yöneticileriyle de yapılabilir.
- Bu çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin okul rehberlik servisinden yararlanma düzeylerine ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Benzer bir araştırma ilköğretim ve yükseköğretim düzeyinde yapılabilir.
- Bu araştırma Siirt ilinde yapılmıştır. Daha geniş örneklem grubu ile benzer çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Agi, C.W. (2013). "Evaluation of the Status of Guidance Services in Secondary Schools in Rivers State, Nigeria". *Journal of Education and Practice*. Vol. 4. No. 23, 78-84.
- Akbaba, A. & Batikan T. (2016). "Okul Yönetici ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Okullardaki Rehberlik Servisleri Hakkındaki Görüşleri: Van Örneği". *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı. 11, 89-122.
- Akman, Y. (1994) "Okullarda Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Servislerinde Verilen Konsültasyon Hizmetlerinin Yeri ve Önemi". 1.Eğitim Bilimleri Kongresi Kitabı. Cilt. 33. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Altıntaş, E., Can, G. (Ed.). (2021). *Çağdaş Eğitim Sisteminde Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik, Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (19.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Aluede, O. & Egbochuku, E. (2009). "Teacher's Opinions of School Counseling Programs in Nigerian Secondary Schools". *Educational Research Quarterly*. Vol. 33. No. 1, 42-59.
- Ayhan, B. (2004). *Liselerde ve Özel Dershanelerde Çalışan Psikolojik Danışmanların Psikolojik Danışma ve Rehberlik Biriminin İşlevlerine İlişkin Görev Algularının Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ayyıldız, M. (2018). *10.Sınıf Rehberlik Programı Kazanımlarına Ulaşma Düzeylerine İlişkin Öğrenci Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Bakırcıoğlu, R. (2000). *İlköğretim Ortaöğretim ve Yükseköğretim de Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (5.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bakırcıoğlu, R. (2005). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bal Bardakçı, A., (2011). *İlköğretim Okullarında Çalışan Sınıf Öğretmeni, Sınıf Rehber Öğretmeni ve Psikolojik Danışmanların Kapsamlı/Gelişimsel Rehberlik Programına İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Beesley, D. (2004). "Teachers' Perceptions Of School Counselor Effectiveness: Collaborating For Student Success". *Education*. Vol. 125. No. 2, 259- 270.
- Berber, D. (2010). *Ortaöğretim Kurumları Onuncu Sınıf Rehberlik Programının Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Rehber Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda*

- Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği)..* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Beyaz, S. (2003). *Meslek Lisesi Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Problemleri ve Rehberlik Servislerine İlişkin Görüşleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bingöl, B. (2019). *11.Sınıf Rehberlik Programının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Veri Analizi El Kitabı.* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Camadan, F., & Kahveci, G. (2013). “Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Rehber Öğretmene (Psikolojik Danışman) İlişkin Algılarının İncelenmesi”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri.* Cilt. 13. Sayı. 3, 1371-1392.
- Camelford, K. G., & Ebrahim, C.H. (2017). “Factors That Affect Implementation Of A Comprehensive School Counseling Program In Secondary Schools”. *American Counseling Association.* Article 9, 1-10.
- Cengiz Demir, Y., (2018). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Rehberlik Dersine ve Rehberlik Çalışmalarına İlişkin Algılarının Belirlenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis For The Behavioral Sciences.* Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim Araştırmaları: Nitel ve Nicel Araştırmanın Planlanması, Yürütülmesi ve Değerlendirilmesi.* İstanbul: Edam.
- Creswell, J.W. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods.* Thousand Oaks, Kaliforniya: Sage.
- Çam, S., Can, G. (Ed.). (2005). *Okullarda Rehberlik Hizmet Alanlar-Birimleri, Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (6. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Çetin, S. (2016). *İlkokul Öğrencilerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisine İlişkin Görüşleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Çetinkaya Yıldız, E., Derin, S. & Boran, M. (2018). “Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik İhtiyaçları”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* Sayı. 47, 57-84.
- Çetinkaya, B., Aydın, B. (Ed.). (2019). *Rehberlik.* Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Çivicioğlu, M. (2016). *Ortaöğretim Rehberlik Programının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Dahir, C. A., Burnham, J. J., & Stone C. (2009). "Listen to the Voices: School Counselors and Comprehensive School Counseling Programs". *Professional School Counseling*. Vol. 12. No. 3. 182-192.
- Demir, M. (2010). *Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Anlayışları ve Rehberliğe Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Derebaşı, A. (2011). *Ortaöğretim Kurumları Onikinci Sınıf Rehberlik Programının Sınıf Rehber Öğretmenleri Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Dilekmen, M., Şahin, C. (Ed.). (2019). *Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik* (3. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, E. (2013). *Farklı Lise Türlerindeki Öğrencilerin Rehberlik Servisi ve Psikolojik Danışmanlara İlişkin Meteforik Algılarının Karşılaştırılması (Tuzla İlçesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, H. (1997). *Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı*. Ankara: Önder Maatbacılık.
- Doğan, S. (2000). "Okul Rehberliği ve Danışmanlığı Alanında Çağdaş Bir Yaklaşım: Kapsamlı Rehberlik Program Modeli". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. Cilt 2. Sayı. 13, 56-64.
- Dölek, E. (2019). *Üç farklı Lise Türünde Sunulan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin İncelenmesi: Mersin İli, Yenişehir Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Durmuş, M. (2012). *İlköğretim 8.Sınıf Rehberlik Programı Eğitsel ve Mesleki Gelişim Kazanımlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Düz, C. (2012). *İlköğretim Sınıf Rehberlik Programının Yapılandırıcı Yaklaşım Bağlamında Sınıf Rehber Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Ercan, L. (2001). "Ergenlik Döneminde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri". *Kastamonu Eğitim Dergisi*. Cilt. 9 Sayı. 2, 47-58
- Erkan, S., (2004). *Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Hazırlanması*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Erkan, S., Cihangir Çankaya, Z., Terzi, Ş. & Özbay, Y. (2011). "Üniversite Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezlerinin İncelenmesi". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 1. Sayı. 22, 174-198.
- Erkan, S., Kuzgun, Y. (Ed.). (2014). *İlköğretimde Rehberlik*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Esen Çoban, A., Güven, M. (Ed.). (2013). *Mesleki Rehberlik, Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eşen, R. (2009). *10. Sınıf Rehberlik Programının (Sınıf Öğretmenleri İçin) Rehber Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Fox, C., & Butler, I. (2007). "If You Don't Want To Tell Anyone Else You Can Tell Her: Young People's Views On School Counselling". *British Journal of Guidance & Counselling*. Vol. 35. No. 1, 97-114.
- Genç, S. (2019). *Liselerdeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisinin Etkililiğinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- George, D., Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference* (10a Ed.). Boston: Pearson.
- Girgin, G., Kaya, A. (Ed.). (2020). *Çağdaş Eğitim Sisteminde Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik* (13. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Glanz, E. C. (1964). *Foundations and Principles of Guidance*. Boston: Allyn Bacon Inc.
- Gorard, S., & Taylor, C. (2004). *Combining Methods in Educational and Social Research*. Buckingham: Open University Press.
- Gök, M. (2016). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin/Servislerinin Okul Müdürleri Tarafından Algılanma Düzeylerinin Ölçülmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güler, A., Halıcioğlu, M.B., Taşgın, S. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Gürbüzürk, O., Koç Akran, S., & Köker Çirkin, B. (2021). "Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenler ve Yöneticilerin Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışmana İlişkin Metaforik Algıları". *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*. Cilt. 6. Sayı. 2, 414-430.
- Güven, M., Kaya, A. (Ed.). (2020). *Okullarda Rehberlik Servisleri-Hizmetleri, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik* (13. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gysbers, N. C. & Henderson, P. (1997). *Comprehensive Guidance Programs That Work-2*. Greensboro: ERIC/CASS Publications.
- Hamarta, E., Deniz, M.E., Erözkan, A. (Ed.). (2022). *Eğitsel Rehberlik, Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (14. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Hıdır, A. (2010). *Ortaöğretim Kurumlarında Sunulan Rehberlik Hizmetlerinin Öğrenci Kazanımlarının Amacına Ulaşma Düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İlgar, M.Z., Can, G. (Ed.). (2005). *Rehberliğin Başlıca Türleri, Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- İzci, E. (1993). *Liselerde Rehberlik Programının Uygulanmasında Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Karataş K., & Kaya, I. (2015). "An Investigation of the Perceptions of School Administrators Towards the Roles and Duties of School Counselors". *Eurasian Journal of Educational Research*. Vol. 15, No. 61, 181-198.
- Karataş, K., & Sönmez, N. (2019). "Lise Öğrencilerinin Rehberlik Hizmetlerine ve Rehber Öğretmene İlişkin Algılarının İncelenmesi: Metaforik Bir Analiz". *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*. Cilt. 12. Sayı. 3, 915-934.
- Karataş, Z., & Şahin Baltacı, H. (2013). "Ortaöğretim Kurumlarında Yürütülen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine Yönelik Okul Müdürü, Sınıf Rehber Öğretmeni, Öğrenci ve Okul Rehber Öğretmeninin (Psikolojik Danışman) Görüşlerinin İncelenmesi". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. Cilt. 14. Sayı. 2, 427-460.
- Kepçeoğlu, M. (2010). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul: Alkım.
- Khan, S. B. (2010). "Need Assessment On The Provision Of Guidance Services At High School Level In Pakistan," *International Journal of Academic Research*. Vol. 2, No. 6, 483-486.
- Kılıç, S. (2013). "Örnekleme Yöntemleri". *Journal of Mood Disorders*. Vol. 3, No. 1, 44-46.

- Kılıç, S. (2016). "Cronbach'ın Alfa Güvenirlik Katsayısı". *Journal of Mood Disorders*. Vol. 6, No. 1, 47-48.
- Kılıççı, Y. (1992). *Okulda Ruh Sağlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kızıl, D. (2007). *Ortaöğretim Kurumlarındaki Rehber Öğretmenlerin ve Sınıf Rehber Öğretmenlerin Sınıf İçi Rehberlik Etkinlikleri ile İlgili Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Koç, M., Güven, M. (Ed.). (2019). *Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Başlıca Hizmet Türleri, Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (11. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kok, J. K., Low, S. K., Lee, M. N. & Cheah, P. K. (2012). "The Provision of Counselling Services in The Secondary Schools of Perak State, Malaysia". *2012 2nd International Conference on Social Science and Humanity*. Vol. 31. 1-6.
- Konca, F. (2007). *Lise İlköğretimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Geliştirilmesi Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kuzgun, Y. (1982). *Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerini Tanımalarına Etkisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Kuzgun, Y., (2000). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Külahoğlu, Ş., Korkut-Owen, F., Özyürek R., W. Owen, D. (Ed.). (2015). *MEB kapsamlı gelişimsel rehberlik programı uygulamaları: Ne kadar işlevsel?, Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik. Meslekleşme sürecindeki ilerlemeler* (Cilt 3). Ankara: Nobel.
- Lapan, R.T., Gysbers, N. C., & Sun, Y. (1997). "The Impact of More Fully Implemented Guidance Programs on the School Experiences of High School Students: A Statewide Evaluation Study". *Journal of Counseling and Development*. Vol. 75. No. 4, 292-302.
- Lehr, R. (2002) "Factors impacting the successful implementation of comprehensive guidance and counseling programs in nova scotia". *ASCA Professional School Counselling*. Vol. 5. 292-297.
- Lunenburg, F. C. (2010). "School Guidance and Counseling Services". *Schooling*. Vol. 1. No. 1, 1-9.
- Manay, R. (2018). *Liselerde Rehberlik Servisinden Hizmet Alan Öğrencilerle İlgili Sosyolojik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

- Maslow, A.H. (1943). "A Theory of Human Motivation". *Psychological Review*. Vol. 50. No. 4, 370-396. <https://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm>
- MEB. (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. Resmî Gazete: 28758. Tarih: 07/09/2013.
- MEB. (2020). Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği. Resmî Gazete: 31213. Tarih: 14/08/2020.
- Meşeci, F., & Dinçer, D., & Çırakoğlu, B. (2006). "İlköğretim ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisine ve Çalışanlarına Yönelik Algıları". *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt.17. Sayı. 2, 175-86.
- Miller, C.H. (1971). *Foundations of Guidance*. New York: Harper and Row Publisher.
- Modo, F., Sanni, K., Uwah, C., & Mogbo I. (2013). "Guidance and Counseling Services in Secondary School as Coping Strategy for Improved Academic Performance of Students in Akwa Ibom State, Nigeria". *Research on Humanities and Social Sciences*. Vol. 3. No. 4, 43-48.
- Nas, E. (2019). "Bir Metafor Çalışması: Öğrencilerin Rehberlik Servisine İlişkin Algıları". *Anemon Muş Alparşlan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt. 7. Sayı. 1, 291-301.
- Nazlı, S. (2011). *Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oğuzkan, A.F. (1981). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Oran, B., (2013). *Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Özabacı, N., Sakarya, N., & Doğan, M. (2008). "Okul Yöneticilerinin Okuldaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi". *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt. 11. Sayı. 19, 8-22.
- Özdaş F., E., Akpınar, B., Batdı V., Karahan O., & Yıldırım B. (2014). "The Whole Human Being Paradigm and Holistic Curriculum Approach". *New Prespective in Science Education*. Vol. 3., 17-22.
- Özgüven, İ. E. (2012). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: PDREM.
- Özpolat, A. R., Sezer, F. (Ed.). (2021). *Bireyi Tanıma Teknikleri, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Peker, A. (2008). *Farklı Liselerdeki Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Rehberlik Beklentilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Polat, C., (2007). *İlköğretim Okulları Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Elâzığ.
- Poyraz, C. (2006). “Türkiye’deki Rehberlik Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi”. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt. 3. Sayı. 2, 187-209.
- Poyraz, C. (2007). *Orta Dereceli Okullarda Yürütülen Rehberlik Hizmetleri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Rowley, W. J., Stroh, H. R. & Sink, C. A (2004). “Comprehensive Guidance and Counseling Programs’ Use of Guidance Curricula Materials: A Survey of National Trends”. *Professional School Counseling*, Vol. 8. No. 4, 296-304.
- Ruttoh, M.J.K. (2015). “Planning and Implementation of Guidance and Counseling Activities in Secondary Schools: A Case of Kamariny Division of Keiyo District, Kenya”. *Journal of Education and Practice*. Vol. 6. No. 5, 1-5.
- Saltan, E. (2014). *İlk ve Ortaokullarda Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Faaliyetlerinde Karşılaştığı Zorluklar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Selen, N. (2008). *Liselerdeki Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servislerinin Algılanan Etkililiğinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sezer, F., Sezer, F. (Ed.). (2021). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık* (1. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Shi, Q., Liu, X., & Leuwerke, W. (2014). “Students’ Perceptions of School Counselors: An investigation of Two High Schools in Beijing, China”. *The Professional Counselor*, Vol. 4. No. 5, 519-530. (doi:10.15241/qs.4.5.519).
- Sılacı, Z. (2010). *Hizmet Alanlar Açısından, Sosyal Bir Statü Olarak Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma: Bursa Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Studer, J. R., Diambra, J. F., Breckner, J. A., Heidel, R. E. (2011). “Obstacles and successes in Implementing the ASCA National Model in Schools”. *Journal of School Counseling*. Vol. 9. No. 2.

- Şahin, B., Tanrıöğren A. (Ed.). (2014). *Metodoloji, Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (4. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, C., Güven M. (Ed.). (2019). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, E. (2006). *Ortaöğretim Rehberlik Çalışmalarının Üniversitedeki Alan Seçimine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Şarlak, Y., (2019). *Rehber Öğretmenlerin Rehberlik Hizmetleri Program Hazırlama Sürecine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Tan, H., & Baloğlu M. (2006). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Nobel.
- Tatlıoğlu, K. (2011). “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisinden Beklentiler Üzerine Bir Araştırma”. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Cilt. 1. Sayı. 2, 79-102.
- TDK. 2022. “Türk Dil Kurumu Sözlükleri”. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Tokalı, H. (2007). *9. Sınıf Rehberlik Programının (Sınıf Öğretmenleri İçin) Rehber Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Topcu, Ç. (2014). *9. Sınıf Rehberlik Programının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Topçu Kabasakal, Z., Aydın, B. (Ed.). (2019). *Rehberlik Hizmetleri, Rehberlik* (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Topses, G., (2007). *Psikolojik Yardım Hizmetleri Kuram ve Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Torunoğlu, H. (2015). *Meslek Liseleri Okul Psikolojik Danışmanları ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Programına İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Turan, F. (2009). *Lise Öğrencilerinin Rehberlik Servisine Tutumlarının Kendini Açma Davranışı Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Turgut, S., (2005). *Ortaöğretim İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Rehberlik*

Programından Yararlanma Düzeyleri Arasındaki Farkı Etkileyen Bazı Faktörler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Tuzcuoğlu, N. (1995). *İlkokullarda Rehberlik Servislerinden Beklentiler ve Rehberlik Servisinin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Uludağ Tüfekçi, M., (2011). *Kapsamlı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı Etkinliklerinin Sınıf Rehber Öğretmenleri ve Rehber Öğretmenler Tarafından Uygulanma Durumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ültanır, E. (2000). "Okul Psikologluğu ve Okul Psikolojik Danışmanlığı Meslekleri: Karşılaştırmalı Bir Çalışma". *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı. 148, 9-16.

Ünal, A., & Ünal, E. (2010). "Öğretmen ve Öğrencilerin Rehber Öğretmeni Algılamalarına İlişkin Bir Durum Çalışması". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. Cilt. 7. Sayı. 2, 919-945.

Whiston, S. C., & Sexton, T. L. (1998). A Review of School Counseling Outcome Research: Implications for Practice. *Journal of Counseling & Development*. Vol. 76. No. 4, 412-426.

Yalçın, S., Yılmaz, M., & Karakaya, Y. (2017). Ortaöğretim Öğrencilerinin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servislerine İlişkin Bakış Açılarının İncelenmesi. *Uluslararası Avrupa Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt. 8. Sayı. 26, 277-289.

Yaycı, L., Güven, M. (Ed.). (2019). *Okullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri, Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (11. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Yazgünoğlu, S.S., (2012). *Okul ve Sınıf Rehber Öğretmenlerinin İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programına İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yeşilyaprak, B. (2016). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, M. (2019). *10.Sınıf Öğrencilerinin Okul Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.

Yılmaz, M. T. Deniz, M.E., Erözkan, A. (Ed.). (2022). *Okullarda Rehberlik Servisleri-Hizmetleri, Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (14. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Yurtal, F. D., Kaya, A. (Ed.). (2020). *Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlikte Hizmet Türleri, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik* (13. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Yüksel-Şahin, F. (2008). “Ortaöğretimdeki Öğrenci Görüşlerine Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Hizmetlerinin Değerlendirilmesi”. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. Cilt. 5. Sayı. 2, 1-26.

Zalaquett, C. P. (2005). “Principals' Perceptions of Elementary School Counselors' Role and Functions”. *Professional School Counseling*. Vol. 8. No. 5, 451-457.

EKLER

Ek 1: Araştırma İzni

T.C.
SİİRT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-10861109-355.01-46007787
Konu : Araştırma İzni

18.03.2022

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nün 04.01.2022 tarihli ve 38994 sayılı yazıları.
b) Valilik Makamının 18.03.2022 tarihli ve 45976390 sayılı oluru.

Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanlığı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Mehmet Emin ARSLAN' nın "Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasını okulunuzda öğrenim gören öğrencilere uygulanmasına ilişkin Valilik Makamının ilgi (b) izin olur' u ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Ahmet Mithat SARAÇOĞLU
Müdür a.
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

Ekler:

- 1- İlgi (a) yazı ve ekleri
- 2- İlgi (b) Valilik Oluru

Dağıtım:

Gereği:

- Merkez Tüm Lise okul Müdürlüklerine

Adres : Yeni Mah. Hz. Fakırlullah Cad.No:78/D Kat:3 No:308

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (484) 223 10 28

E-Posta: hizmetci56@meh.gov.tr

Kep Adresi : meh@hs01.kep.tr

Bilgi için: M.ÖĞDÜR(Memur) -Musa AYDIN (Şef)

Unvan : Memur

İnternet Adresi: Faks:4842232298

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 5683-89bb-32cf-bad3-8618 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 27/11/2021-35034

T.C.
MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : E-79906804-050.06.04-35034
Konu : Etik Kurulu Kararı (24.11.2021 tarihli
ve 10-15 sayılı)

27/11/2021

Sayın Mehmet Emin ARSLAN
Mardin Artuklu Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İlgi : 03/11/2021 tarihli dilekçeniz.

İlgi dilekçeniz ile Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi olduğunuzu belirterek "**Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerinin İncelenmesi**" başlıklı tanımlayıcı araştırma çalışmamızın etik açıdan değerlendirilmesini istemekteyiz.

Söz konusu çalışmamın Üniversitemiz Etik Kurulunca yapılan değerlendirme sonucunda; 24.11.2021 tarihli ve 2021/10-15 sayılı kararı alınmıştır.
Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Serhat HARMAN
Etik Kurulu Başkanı

Ek:Etik Kurulu Kararı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSP4B1B9P3 Pin Kodu :89342

Belge Takip Adresi :
https://ebys.artuklu.edu.tr/en/Vision/Validate_Doc.aspx?eD=BSP4B1B9P3&eS=35034

Adres:Diyarbakır Yolu Üzeri Devlet Hastanesi Yanı PK 47200 Artuklu/ Mardin
Telefon:+90 482 213 40 02 Faks:+90 482 213 40 04
e-Posta: etikkurulu@artuklu.edu.tr Web:http://www.artuklu.edu.tr
Kep Adresi:Mardin Artuklu Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Bilgi için: Şeyma Kaymak
Unvanı: Raportör

Ek 3: Kişisel Bilgi Formu

Açıklama: Sevgili öğrenciler, aşağıda sizinle ilgili kişisel bilgileri içeren sorulara yer verilmiştir. Bu bilgilerden size uygun olanları, yanındaki parantezin içine (x) işaretini koyarak belirtiniz. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Mehmet Emin ARSLAN
Yüksek Lisans Öğrencisi

1.) Cinsiyetiniz

Kadın Erkek

2.) Okul türünüz

Devlet Okulu Özel Okul

3.) Lise Türünüz

Anadolu Lisesi Anadolu İmam Hatip Lisesi
 Fen Lisesi Sosyal Bilimler Lisesi
 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Güzel Sanatlar Lisesi
 Spor Lisesi

4.) Okulunuzdaki Rehberlik servisinden daha önce danışmanlık hizmeti aldınız mı?

Evet Hayır

5.) Öğrenim gördüğünüz kademe hangisidir?

9.sınıf 10.sınıf 11.sınıf 12.sınıf

6.) Babanızın eğitimi?

İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

7.) Annenizin eğitimi?

İlkokul Ortaokul Lise Üniversite

Ek 4: Öğrenci Anketi

Değerli Öğrenci, Aşağıda rehberlik servisine ilişkin ifadeler yer almaktadır. Her bir ifade için yanındaki kutulara 1'den 5'e kadar yer alan (1.Kesinlikle katılmıyorum, 2.Katılıyorum, 3.Kararsızım, 4.Katılıyorum, 5.Kesinlikle katılıyorum) seçeneklerinden sizin için uygun olanı işaretleyiniz. Yanıtlarınız gizli kalacak ve sadece bu araştırma için kullanılacaktır. Sorulara vereceğiniz samimi cevaplar, araştırmaya olumlu katkılar sağlayacaktır. Lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmadan cevaplayınız. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.		Kesinlikle katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle katılıyorum (5)
1	Her okulun rehber öğretmene ihtiyacı olduğunu düşünürüm.					
2	Okulumuzda rehberlik servisinin olmayışını önemli bir eksiklik olarak görürüm.					
3	Rehberlik servisine çekinmeden giderim.					
4	Rehberlik servisinden tüm öğrencilerin faydalanmasını isterim.					
5	Ailemin isteği ile rehberlik servisine giderim.					
6	İhtiyaç duyduğum her zaman kolaylıkla rehber öğretmene ulaşırım.					
7	Kendi isteğimle rehberlik servisine giderim.					
8	Öğretmenlerimin isteği ile rehberlik servisine giderim.					

9	Rehberlik servisinin idari bölümden bağımsız bir katta olmasını isterim.					
10	Rehberlik servisiyle sorunlarımı paylaşmak beni rahatlatır.					
11	Yaşadığım olumsuz olaylara karşı rehberlik servisinin ilgili olduğunu düşünürüm.					
12	Rehberlik servisinde kendimi güvenli ve rahat hissedirim.					
13	Kişisel bilgilerimin rehberlik servisinde gizli tutulduğuna inanırım.					
14	Kimseyle paylaşmadığım sorunlarımı rehberlik servisiyle paylaşıyorum					
15	Yetenek, ilgi ve gereksinimlerimizi tespit etmek için yapılan (anket,test,envanter vb.) çalışmaların faydalı olduğunu düşünürüm.					
16	Rehberlik servisi okulun ve çevrenin imkânlarını tanıtarak okula ve çevreye uyum sağlamamda yardımcı olur.					
17	Rehberlik servisi çevre ve arkadaşlık ilişkilerimin iyileşmesinde katkı sağlar.					
18	Ders başarımlarımı ve motivasyonumu arttırmak için rehberlik servisinde yararlanırım.					
19	Kaygı, korku, özgüven, öfke gibi duygusal sorunlarımın çözümünde rehberlik servisinde yardım alırım.					
20	Ergenlik dönemimi rahat ve sağlıklı atlatabilmem için rehberlik servisinde yararlanırım.					

21	Karşı cinsle olan sorunlarımı rehberlik servisiyle rahatlıkla paylaşıyorum.					
22	Alan/ders ve meslek seçiminde rehberlik servisinden yararlanırım.					
23	Rehberlik servisi problemlerimi çözmemde ve doğru kararlar almamda yol gösterir.					
24	Rehberlik servisine gittiğimde alay konusu olacağımı düşünürüm.					
25	Öğretmenlerle yaşadığım sorunların çözümü için rehberlik servisinden yardım alırım.					
26	Rehberlik servisinin velilerle ve diğer öğretmenlerle iletişiminin iyi olduğunu düşünürüm.					
27	Rehberlik servisinin velilerle yaptığı toplantıları faydalı bulurum.					
28	Ailemle iyi ilişkiler kurmamda rehberlik servisinin katkısı büyüktür.					
29	Çeşitli yazıların ve bilgilendirmelerin yer aldığı rehberlik panosunun faydalı olduğunu düşünürüm.					
30	Rehberlik servisinin okulda yaptığı çalışmaları takip ederim.					
31	Sınav sistemleri (TYT- AYT) konusunda rehberlik servisinden yararlanırım.					
32	Yaşadığım sorunların nedenlerini görmek için rehberlik servisinden yararlanırım.					
33	Ailem rehberlik servisine gitmemi destekler.					
34	Okulumuzda rehberlik servisinin gerekli olduğunu düşünürüm.					

35	İleriki yaşantımda hata yapmamak için rehberlik servisinden yararlanırım.					
36	Rehberlik servisinin her okulda olması gerektiğini düşünürüm.					

Ek 5: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Rehberlik Servisine İlişkin Görüşleri (Öğrenci Anketi)

Açıklama: Sevgili öğrenciler, aşağıda rehberlik servisine ilişkin sorular yer almaktadır. Yanıtlarınız gizli kalacak ve sadece bu araştırma için kullanılacaktır. Sorulara vereceğiniz samimi cevaplar, araştırmaya olumlu katkılar sağlayacaktır. Lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmadan cevaplayınız. **Adınızı yazmanıza gerek yoktur.** Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

1. Bölüm: Kişisel Bilgiler

1.) Cinsiyetiniz

Kadın Erkek

2.) Lise Türünüz

Anadolu Lisesi Anadolu İmam Hatip Lisesi
 Fen Lisesi Sosyal Bilimler Lisesi
 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Güzel Sanatlar Lisesi
 Spor Lisesi

3.) Öğrenim gördüğünüz kademe hangisidir?

9.sınıf 10.sınıf 11.sınıf 12.sınıf

2.Bölüm

SORU.1- Daha önce rehberlik servisinden yararlandınız mı? Hangi konuda yararlandınız?

SORU.2- Hangi durumlarda rehberlik servisine başvurursunuz?

SORU.3-) Okul rehberlik servisinden ve rehber retmenden beklentileriniz/istekleriniz nelerdir?

SORU.4-) Rehberlik servisinden aldığınız hizmetler çözmek istediğiniz sorunlara nasıl katkıda bulunuyor?

SORU.5-) Okullarda rehberlik servisinin bulunması sizin ne gibi ihtiyaçlarınıza cevap verir?

SORU.6-) Okul rehberlik servisi kişisel gelişim açısından size nasıl bir katkı sağlamaktadır?

SORU.7-) Okul rehberlik servisi ileride yapmak istediğiniz iş/meslekle ilgili nasıl katkı sağlar?

Ek 6: Ölçek İzni

Ölçek İzin Talebi

mehmet emin arslan <1
Alıcı: birsenoran ▾ 10 May 2021 12:39 ☆ ↶ ⋮

Merhabalar Hocam. Ben Mehmet Emin, Mardin Artuklu Üniversitesi Yüksek Lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tez çalışmam için "Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Rehberlik Servisinden Yararlanma Düzeylerinin Belirlenmesi" tezinizdeki öğrenci anketini izninizle kullanabilir miyim? Şimdiden teşekkür ederim.

birsen oran <
Alıcı: ben ▾ 10 May 2021 13:10 ★ ↶ ⋮

Kullanabilirsiniz hocam çalışmalarınızda başarılar

10 May 2021 Pzt 12:40 tarihinde mehmet emin arslan < > şunu yazdı:
...

↶ Yanıtla ➡ Yönlendir

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad, Soyad : Mehmet Emin ARSLAN

Uyruğu: T.C.

EĞİTİM BİLGİLERİ

Derece :	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans :	Bülent Ecevit Üniversitesi/Ereğli Eğitim Fak/ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	23/06/2017
Lise :	Fatih Anadolu Lisesi	17/06/2011

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Yer	Görev
2019-Halen	Kurtalan Ekspresi Anadolu Lisesi	Rehber Öğretmen